

Національна академія педагогічних наук України
Педагогічний музей України

Серія
«Бібліофонд Педагогічного Музею»
Випуск 1

Колекція
**«Українська
дитяча книга
1885—1923 рр.»**
Педагогічного музею України

КАТАЛОГ-ПУТІВНИК

Київ 2015

УДК 016:821
ББК 91.9.83
К60

*Рекомендовано до друку
науково-методичною радою Педагогічного музею України
(протокол № 5 від 21 квітня 2015 р.)*

Рецензент і автор передмови *Савченко О. Я.*, д-р пед. наук, професор, академік НАПН України

Укладачі: *Гайдей В. О.*, канд. фіз.-мат. наук, доцент, провідний науковий співробітник Педагогічного музею України
Міхно О. П., канд. пед. наук, директор Педагогічного музею України

Науковий консультант *Сухомлинська О. В.*, д-р пед. наук, професор, академік НАПН України

Літературний редактор *Малород А. Ф.*, науковий співробітник Педагогічного музею України

К60 **Колекція «Українська дитяча книга 1885—1923 рр.» Педагогічного музею України** : Каталог-путівник / НАПН України, Педагогічний музей України ; [укладачі : В. О. Гайдей, О. П. Міхно ; рецензент і автор передмови О. Я. Савченко ; наук. консультант О. В. Сухомлинська]. — К. : ПМУ, 2015. — 144 с. ; іл. — (Сер. «Бібліофонд Педагогічного Музею» ; вип. 1).

ISBN 978-617-7021-30-7

У каталозі-путівнику «Колекція „Українська дитяча книга 1885—1923 рр.“ Педагогічного музею України» представлено бібліографічну та фактологічну інформацію про масив українських видань для дітей зазначеного періоду. Висвітлено історію публікацій окремих видань відомих та маловідомих авторів, розкрито імена багатьох анонімів, зокрема художників-ілюстраторів дитячої книги, описано зміст видань. Значна частина описаних видань (близько 30-ти) вводиться у науковий обіг вперше. Книга містить довідково-допоміжний апарат.

Видання є першим випуском серії «Бібліофонд Педагогічного Музею» і адресовано дослідникам української культури, історикам, педагогам, книгознавцям, бібліографам, працівникам музеїв, усім, хто цікавиться історією української дитячої книги.

УДК 016:821
ББК 91.9.83

ISBN 978-617-7021-30-7

©Педагогічний музей України

Передмова

Каталог-путівник «Колекція „Українська дитяча книга 1885—1923 рр.“ Педагогічного музею України», підготовлений науковцями музею, є поліфункціональним виданням. Заявлену тему укладачі розгортають у книзі різноаспектно і водночас цілісно, системно. Її зміст імовірно прислужиться різним користувачам: бібліотекарям, історикам дитинства, музейним працівникам, літераторам, методистам з літературного читання, художникам-ілюстраторам і просто допитливим книгоманам.

Передусім відзначимо, що каталог вперше вводить в український читацький простір значний обсяг нових знань про маловідомі видання книг для дітей, які видавались протягом тривалого і винятково складного та суперечливого періоду життя нашого народу. Його зміст наводить на думку, що й у несприятливих умовах сильним було пошанування української книги, прагнення розвивати національну дитячу літературу, відкривати молоді найкращих зарубіжних авторів.

У цьому, переважно стихійному, процесі можна помітити прихильність видавців до жанрової і тематичної різноманітності, адже у колі тогочасного дитячого читання — твори народні і літературні, книги одного автора і збірки, хрестоматії, читанки.

Підкреслимо, що у виданнях різних регіонів (захід, схід, центр), впродовж усіх років, що вказані у колекції, широко представлені твори Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки, М. Коцюбинського, Б. Грінченка, наявна жанрова різноманітність: казки, байки, вірші, твори історичні, науково-художні. До речі, ці підходи зберігаються у сучасних виданнях для дітей.

Привертає увагу досить широке коло перекладних видань тих зарубіжних письменників, які й у ХХІ столітті належать до золотого фонду дитячої літератури: Г.-К. Андерсен, Е. Де Амічис, Марк Твен, Е. Сетон-Томпсон, Д. Дефо, Р. Кіплінг та ін., що засвідчує гарний смак видавців, їхню прихильність до загальнолюдських цінностей. Відзначу копітку працю укладачів стосовно покажчика відомостей про перекладачів. Це дуже добре, адже не завжди пізніше у виданнях для дітей (навіть наприкінці ХХ ст.) редактори і укладачі підручників зазначали прізвища перекладачів. Добре, що тепер редакторська культура відновила.

У науково-методичному супроводі укладачам каталогу вдалося послідовно і достатньо інформативно вказати основні характеристики кожної конкретної книги (у тому числі і для її пошуку у музеї) і

зазначити середовище, у якому вона «жила». З нашого погляду, цей матеріал може слугувати науково-методичним орієнтиром іншим дослідникам для розроблення аналогічних проектів, бо розкриває методику синтезування різних аспектів пізнання системного об'єкта — книги, демонструє шанобливе ставлення до наукових фактів, заохочує майбутніх користувачів до ознайомлення і роботи з покажчиками.

У гарній дитячій книзі у автора є співавтор — художник. Чи не вперше можна прочитати інформацію про художників конкретних видань. Цей матеріал надзвичайно цікавий і корисний. Широке коло персоналій було задіяне для оформлення тогочасних читанок для початкових класів. Цікаво, що у «Читанці» Т. Лубенця поряд із ілюстраціями відомих українських художників вміщено чимало репродукцій зарубіжних художників, які подано до відповідних творів зарубіжних письменників. На жаль, цей продуктивний підхід пізніше не використовувався у виданнях для дітей радянського часу.

Очевидно, для сучасних читачів буде відкриттям зміст рубрик про видавців і друкарів, які працювали задля створення і розповсюдження української художньої, пізнавальної та іншої літератури. Цей матеріал сприймається ніби наше «дякуємо» цим подвижникам.

Загалом зміст, структура «Каталогу-путівника» спонукає читачів до рефлексивних міркувань, зіставлень відкритого знання із сучасним паралелями розвитку дитячого книговидання і використання дитячої книги. Отже, книга не лише збагачує новим знанням, а й стимулює продукувати нове.

Олександра Савченко,
доктор педагогічних наук, професор,
академік НАПН України

Від укладачів

У фондовому зібранні Педагогічного музею України зберігається колекція творів художньої літератури для дітей, що вийшли у світ у 1885—1923 рр. Маленькі, невибагливо, але колоритно оформлені, книжечки не загубилися серед складних перипетій часу і посіли гідне місце серед пам'яток писемності, що засвідчують факт становлення та розвитку української дитячої літератури.

Пропонований каталог-путівник ознайомлює користувача з колекцією «Українська дитяча книга 1885—1923 рр.», яка є складовою наукового об'єкту «Колекція стародруків Педагогічного музею України» (рукописи, стародруки та рідкісні видання 1477—1923 рр.), що становить національне надбання.

Життя книги в музеї суттєво відрізняється від бібліотечного. Як і інші музейні предмети, книга в музеї є й інструментом наукового опрацювання фондів, і експонатом, без якого не буває жодної експозиції, і об'єктом наукового вивчення, і засобом популяризації музейної культури.

Саме специфіка музейного побутування книги і зумовила появу цього видання у форматі каталогу-путівника. Його мета та завдання — не простий бібліографічний перелік літератури, а й представлення фактологічних відомостей, які допомагають розкрити історію створення та подальшу долю конкретної книги. Ці відомості систематизовано у анотованих покажчиках «Автори, редактори, упорядники», «Перекладачі», «Художники», «Видавці і друкарі», «Культурно-освітні організації», «Видавничі організації», «Періодичні видання», «Видавничі серії». Окрім того, каталог-путівник містить такі покажчики: іменний, назв творів друку, друкарень, видавничих організацій і установ, видавців і видавництв, місць видань творів друку, еклібрисів, печаток, штампів, присвят, епіграфів та інших поміток.

Музейна колекція «Українська дитяча книга 1885—1923 рр.» нараховує 123 видання і структурно складається з таких груп: «Періодичні видання», «Україномовні оригінальні видання», «Україномовні перекладні видання», «Видання російською мовою» та «Збірники». В такій послідовності у каталозі-путівнику в хронологічному порядку розташовані бібліографічні описи видань, у межах певного року — в алфавітному порядку авторів і назв.

Хронологічні межі колекції визначають найдавніше видання для дітей, наявне у фондах музею,— примірник журналу «Бібліотека для молодіжі» (1885 р.) та видання 1923 р., коли розпочалася реєстрація друкованої продукції на державному рівні.

Усі книги колекції опрацьовані *de visu*, що дало змогу застосувати повний бібліографічний опис, без скорочень, зі збереженням усіх відомостей, представлених на титульному аркуші та у змісті. Укладачами розкриті псевдоніми та криптоніми, встановлені місце й рік видання книги, відсутні на титульному аркуші. Враховуючи важливість дбайливого ставлення до історико-культурної специфіки національного правопису, укладачі намагалися повністю зберегти особливості орфографії описуваних видань. Після кожного бібліографічного запису розміщено інвентарний номер книги.

Зважаючи на те, що дитяча книга — це досить складний синтез словесного мистецтва і графіки, у каталозі-путівнику подано розділ «Альбом ілюстрацій».

Зауваження та пропозиції просимо надсилати на адресу:

Педагогічний музей України,
вул. Володимирська, 57,
Київ,
01030
або
pedmuz@gmail.com

Каталог видань

Дитячий журнал. Чому дитячий журнал, а не просто книжка чи багато книжок дитячих? Навіщо самі ці періодичні випуски, статті, поділені частками на кілька чисел? Навіщо дитячий журнал?

...Дитячий журнал має свою і дуже важливу мету. Ця мета: систематично впливати на дитячу душу, щоб виховати дитину, щоб заложити в її душі підвалини для доброго, морального світогляду.

Борис Грінченко

Коли дорослі люди оповідають своїм дітям казку про чарівного принца або заморське царство — оповідають її не тільки дітям, а й собі, бо діти — їх продовження, казка про принца — фантазія, фантазія — початок ідеї, ідея — початок руху, а рух — початок буття.

Улас Самчук

Хто з нас не пам'ятає свого дитинства, чудового віку, коли невидимий світ уперше відкривається перед людиною, ще непересиченою життям, ще незажуреною буденними турботами? Хлопчині світ Божий — прекрасний храм. Його тішить і перший весняний листок на дереві, і легка хмарка, що летить по небу... і казки старенької бабусі про змія, чудову красуню-королеву і злих чарівників. Серце вірить в усі чуда беззастережно, не закликаючи на допомогу холодного розуму. Враження живі, нестерті. І ще довгий час людина не раз обертається до минулого, і спогади дитячих літ тихі, ясні, наче ясні сни, заколисують її в днях терпінь.

Євген Гребінка

Періодичні видання

1. *Бібліотека* для молодіжі / редактор Омелян Олександрович Попович. — Рочник I. — Книжочка 2. — Чернівці: Печатня Г. Чоппа, 1885. — С. 17—32. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20801/1607K

Зміст: Кінець зими / О. О. П[опович]. Новий ліс. Хто дає, собі дає / Гр. Н[икорович]. Як вандрує вода. Лінивий панич, а пильний мужичок / О. О. П[опович]. Мамі на іменини.

Забави для дітей: III. Перстень. IV. Ходор з костуром. Загадки. Що означають загадки в 1-й книжочці.

2. *Бібліотека* для молодіжі / редактор Омелян Олександрович Попович. — Рочник I. — Книжочка 3. — Чернівці: Печатня Г. Чоппа, 1885. — С. 33—48. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20793/1643K

Зміст: Похорон бідного. Приятель садів, лісів і огорodів / І. П[асічинський]. Край дармоїдів / Данило Млака [С. Воробкевич]. Сіль. Учителеві на іменини.

Забави для дітей: V. Кітка і миш. VI. Присюди. Загадки. Що означають загадки в 2-й книжочці.

3. *Бібліотека* для молодіжі / редактор Омелян Олександрович Попович. — Рочник II. — Книжочка 7. — Чернівці: Печатня Г. Чоппа, 1886. — С. 101—116. — (Видання «Руської Бесіди» в Чернівцях). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20801/1621Pк

Зміст: Місяць (балада) / А. Н. Щ. [Олексій Щербан]. На чому стоїть земля? / А. Н. Щ. [Олексій Щербан]. Милосердний пес / Оповіла Є. Ярошинська. У лісі (пісня). Вода. Черви. Приятельство (байка) / Гр. Никорович.

4. *Бібліотека* для молодіжі / редактор Омелян Попович. — Рочник IV. — [Книжочка 9]. — Чернівці: Печатня Г. Чоппа, 1888. — С. 128—144. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях; Ч[исло] ?).

8040/1632K

Зміст: Марія / Пісню про пречисту Діву склав Юрій Федькович. Славні Русини: О. Василь Продан / [О. Попович]. Думка / Наум Шраум (Г. Воробкевич). Мал. «Гірська залізниця через Семеринг на кордоні Ракус і Штирії». Географія Руси. IV. Рускі води / Після Р. Заклинського. Страхи / Іван Іванів [І. Данилевич].

Децо для діточок: Не мучте звірят! / Євгенія Ярошинська. З новим роком.

5. *Бібліотека* для молодіжі / редактор Омелян Попович. — Рочник IV. — [Книжочка 10]. — Чернівці: Печатня Г. Чоппа, 1888. — С. 145—160. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях; Ч[исло] 72). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20582/1614K

Зміст: Св. Вм. Юрій / Юрій Федькович. Князь Мстислав Удатний / [М. Костомаров; переклад О. Барвінського]. Славні русини-українці: Микола Костомаров / [О. Попович]. Степан Руданський / [О. Попович]. Гей воли! / Поезія Степана Руданського. Правда та Неправда / [О. Попович]. Перша рада начальника Юрка Гарбузенка / Переповів Данило Млака [С. Воробкевич].

Децо для діточок: Невдячний син / Переповіла Євгенія Ярошинська.

6. *Бібліотека* для молодіжі / редактор Омелян Попович. — Рочник IV. — [Книжочка 11]. — Чернівці: Печатня Г. Чоппа, 1888. — С. 161—176. — (Видання «Руської Бесіди» в Чернівцях; Ч[исло] ?). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

8038/1635K

Зміст: Лучифер (І. Пісня) / Юрій Федькович. Славні Русини-Галичане: Володомир Барвінський / [О. Попович]. Стефан Качала / [О. Попович]. Русини австрійські / З Р. Заклинського «Географія Руси». Друга рада начальника Юрка Гарбузенка / Переповів Данило Млака [С. Воробкевич]. Кропива і конопля / Данило Млака [С. Воробкевич]. Казка про Литвин / [О. Попович]. Праця чуда творить / Д. М. [С. Воробкевич].

Децо для діточок: Загадки / Завдає Ісидор Пасічинський. Сирота.

7. *Бібліотека* для молодіжі / редактор Омелян Попович. — Рочник V. — Книжочка 9. — Чернівці: Печатня Г. Чоппа, 1889. — С. 129—143. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях; Ч[исло] 82). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20701/1645K

Зміст: [Портрет Йосифа Заячківського]. [Портрет Михайла Качківського]. «Отче-наш» Русина / О. Манастирський. Славні Русини: О. Йосиф Заячківський / Після календаря «Просвіти». Бесіди про нашу землю. III / пише Стодольський [О. Кониський]. Невольничка [початок] / Марко Вовчок. Курилка (вільний переклад з Вагнера) (кінець) / М. Озерний.

Децо для діточок: Не мої ноги / Співомовка Руданського. Загадки / Загадав Андрій М-рц-н-к [А. Марценюк]. Відгадки загадок з 8-ї книжечки.

8. *Ілюстрована бібліотека* для молодіжі, міщан і селян / редактор Омелян Попович. — Рочник VII. — Книжочка 2. — Чернівці: Печатня Р. Екгардта, 1891. — С. 17—32. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях; Ч[исло] 102). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20699/1672K

Зміст: [Портрет] Тарас Шевченко, найславніший поет руський (†26.II.1861). В тридцяті роковини смерті Тараса Шевченка / П. Деркач. Лелія (казка для дітей) [початок] / [Леся Українка]. Молодий рахмістер [рахівник] / Стефан Ковалів. Буйволи / Гр. Никорович.

Дещо для діточок: Добре за зле (Повісточка) / Є. Ярошинська. Іграшки: Гоп яечко! / О. П[опович]. Желаня (Бабуні) / О. П[опович]. Брехун (байка) / М. Цупкий [Т. Зіньківський]. Загадки / О. П[опович], Іс. Пасичинський.

9. Ілюстрована бібліотека для молодіжі, міщан і селян / редактор Омелян Попович. — Рочник VII. — Книжочка 3. — Чернівці: Печатня Р. Екгардта, 1891. — С. 33—48. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях; Ч[исло]103). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20700/1671K

Зміст: До руської дитини [Тішся дитинко, поки ще маленька...] / Леся Українка. Лелія (казка для дітей) (Кінець) / Леся Українка. Подорож балоном [Початок] / Переповіла Малина. Велике диво (Сміховинка) / В. Ніс. Дещо з фізики (Про тепло і зимно, тепломір Реюмора та Цельсія) / Ст. Ковалів.

Дещо для діточок: Заяць (Байка) / Петро Голота. Загадки / О. П[опович], Іс. Пасичинський.

10. Ілюстрована бібліотека для молодіжі, міщан і селян / редактор Омелян Попович. — Рочник VII. — Книжочка 6. — Чернівці, Печатня Р. Екгардта, 1891. — С. 81—96. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях; Ч[исло]106).

8039/1692K

Зміст: Сон (поезія) / Т. Шевченко. Блискавки і громи (стаття) / К. [К. Кахникевич] (З Народної Часописи). Хто колишеться, най колишеться / Малина. Білюх-капустяник (стаття з образками) / І. Верхратський. Як циган дурно пива напився (сміховинка) / Петро Голота.

Дещо для діточок: Добра доня / О. П[опович]. Іграшки: Не вір, а змір! / О. П[опович]. Загадки / О. П[опович]. Розв'язання загадок (з 5-ї книжочки).

11. Ілюстрована бібліотека для молодіжі, міщан і селян / редактор Омелян Попович. — Рочник VII. — Книжочка 7. — Чернівці: Печатня Р. Екгардта, 1891. — С. 97—112. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях; Ч[исло]107). — Екслібрис: Опанас і Ольга Шевчукевич. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20817/1611K

Зміст: Добраніч родині / В. Навроцький. Про Татар та Турків / [М. Драгоманов]. Богиня снів (казка) / Написала Євгенія Ярошинська. Тучі [Хмари] / К. [К. Кахникевич] (З Народної Часописи).

Дещо для діточок: Сонце і Вітер (байка) / М. Цупкий [Т. Зіньківський]. Загадки / О. П[опович], О. Я. К. [О. Кониський]. Розв'язання загадок (з 6-ї книжочки).

12. Ілюстрована бібліотека для молодіжі, міщан і селян / редактор Омелян Попович. — Рочник VIII. — Книжочка 1. — Чернівці: Печатня Р. Екгардта, 1892. — С. 1—16. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях; Ч[исло] 114). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

8020/1670К

Зміст: До праці! / Павло Маланич [П. Кирчів]. В яслах (зимове оповідання) [Початок] / Олена Пчілка. Грак (байка) / В. Чайченко [Б. Грінченко]. Струсь [Страус] / О. П[опович]. Біла, а чорна конина (сміховинка) / Петро Голота.

Децо для діточок: Молитва перед обідом / Ю. Федькович. Свиня не до коня (байка) / Ю. Федькович. Загадки / О. П[опович]. [Ілюстрація] Руські міщани.

13. Ілюстрована бібліотека для молодіжі, міщан і селян / редактор Омелян Попович. — Рочник VIII. — Книжочка 4. — Чернівці: Печатня Р. Екгардта, 1892. — С. 49—64. (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях; Ч[исло] 117).

8037/1633К

Зміст: [Портрет] Олександр Барвінський. Вечір / М. Коцюбинський. Казка про правду та кривду [продовження] / уривок Панаса Мирного. Колись і тепер [продовження] / І. Спілка [І. Зозуля]. Шануймо зуби! / В. Сухонос.

Децо для діточок: Казочка про бабусю та курчата / з народних уст Чубинський. Штука. Загадки / О. [Попович], В. Сухонос. Відгадки загадок з 3-ої книжечки.

14. Ілюстрована бібліотека для молодіжі, міщан і селян / редактор Омелян Попович. — Рочник IX. — Книжочка 5 і 6. — Чернівці: Печатня Р. Екгардта, 1893. — С. 65—96. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях; Ч[исло] 131—132). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20641/1673К

Зміст: Сирітська пісня на Україні / З народних уст. Київщина; [записала] К. Косовська. Желізо [початок] / В. Чайченко [Б. Грінченко]. Друг сліпих (оповідання про життя Осипа Кембля) / Д[анило] Пісочинець [Д. Ткаченко]. Покора Св. Теодозія / С. Ш[пойнаровський]. Про плекання шкіри.

Децо для діточок: Старенька Шовковиця або Давній друг краще за нових двох / Наталка Полтавка [Н. М. Кибальчич]. Синичка та горобець (байка) / П. Голота. Забавна завдача рахункова [Цікава арифметична задача]. Вовк та Ведмідь (байка) / В. Чайченко [Б. Грінченко]. Жаба і миша (з байок Езопа) / О. П[опович]. Загадки / Онуфрій.

15. Ластівка: Ілюстрована бібліотека для молодіжи, міщан і селян / Редактор Омелян Попович. — Рочник Х. — Книжочка 1. — Чернівці: Печатня Г. Чоппа, 1894. — С. 1—16. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях; Ч[исло] 1). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20702/1627К

Зміст: До ластівки / О. П[опович]. Літературне товариство «Руська Бесіда» в Чернівцях / О. П[опович]. Погляд на Русь-Україну / Р. Заклинський. Добрий господар [початок] / За І. Гіртом переповів О. П[опович].

Дещо для діточок: Жийте в згоді / О. П[опович]. Загадки / О. П[опович].

16. Дзвінок: Письмо ілюстроване для дітей і молодіжі. — Р[ічник] II. — Ч[исло] 2, 15 (27) січня / [Видає і за редакцію одвічає Володимир Шухевич.] — Львів: [Друкарня Товариства імені Шевченка. Під зарядом К. Беднарського], 1891. — С. 9—16. — Печатка: Державна Публічна бібліотека УРСР.

27558/2952Ж

Зміст: Пригоди Дон Кіхота [початок] / з іспанської повісти переробив Мирон [І. Франко]. Ага попався! / Наталка Полтавка [Н. М. Кибальчич]. Діти / Олена Пчілка. [Портрет] Олена Пчілка. Пантери і дикі пси. Украла / В. Чайченко [Б. Грінченко]. Лисиця та журавель (записано від молотника) / Ганна Барвінок. Будяк і Васильки (байка) / Л. Глібов.

Задачі, ребуси, шаради: Хто баба? (акростих) / Д. Кенир [Л. Глібов]. Ребус. Тінь на стіні. Задача рахункова / Іп. Платонович.

Письма від редакції.

17. Дзвінок: Письмо ілюстроване для дітей і молодіжі. — Р[ічник] II. — Ч[исло] 8, 1 (13) мая / [Видає і за редакцію одвічає Володимир Шухевич.] — Львів: [Друкарня Товариства імені Шевченка. Під зарядом К. Беднарського], 1891. — С. 73—80. — Бібліогр. Накладом «Дзвінка» вийшли... — Печатка: Державна Публічна бібліотека УРСР.

27557/2953Ж

Зміст: Писанка / Л. Глібов. Записки школяра / за Амічісом переказує Шумило [В. Шухевич]. Паляниця й Книш (байка) / Л. Глібов. Пригоди Дон Кіхота [продовження] / з іспанської повісти переробив Мирон [І. Франко]. Ой, ви, ластівочки! / З чеського Елішки Красногорської, переклав І. Ф[ранко]. Смерть Отаманова / В. Чайченко [Б. Грінченко]. Сталеві пера. Метелик / А. Кр-кій [А. Кримський]. Місяць Май: Літопис. Загадки і жарти Дідуса Кенира [Л. Глібова]. Коник шаховий / Іоанна Вітвицька. Задача рахункова. Загадки. Ребус. Розв'язки задач і пр. з Ч. 7.

Накладом «Дзвінка» вийшли.

Глібов «Байки». Чайченко «Байки». Чайченко «Олеся». Чайченко «2. Оповідання». Дніпрова Чайка «Писанка». І. Франко «Лис Микита». М. Лисенко. «Коза дереза». І. Нижанковський «Батько і мати», доспів.

18. Дзвінок: Письмо ілюстроване для науки і забави руских дітей і молодежи. — Р[ічник] VII. — Ч[исло] 18, 20 вересня. / [За редакцію одвічає Василь Білецький]. — Львів: [«Руске Тов[ариство] педагогічне». Друкарня Наукового Тов[ариства] ім[ені] Шевченка. Під зарядом К. Беднарського], 1896. — С. 273—288. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська. — Сторінки 277—284 відсутні.

8046/3282Рк

Зміст: Подорож Гулівера до краю великанів [продовження] / Дж. Свіфт. [Про Модслі] / переказав Б. Г[рінченко]. Учені розмови Николця з татуськом [продовження] / О. Макарушка.

19. Молода Україна: Часопись для дітей старшого й меншого віку (додаток до «Рідного краю»). — 1911. — № 5 Априль (квітень). / Уложила [редакторка-видавниця] Олена Пчілка. [Малюнки Т. Сирокомського] — К.: Друкарня 1-ої Київської Друкарської спілки, 1911. — 32 с.; мал. — Печатка: Державна Публічна бібліотека УРСР.

1065/61К

Зміст: Дітки (малюночки) / Гр. Григоренко. «Коли сонечко пригріє...» / О. Олесь. Дощик / Марина Ткаченківна (сільська школярочка). Лист до редакції / М. Ткаченківна, школярка 3-ої групи Земської школи. Сусіди (баечка) / М. Гоголь. Троїста музика (баечка-співаночка) / М. Фон-Рендель. Світознання: Коралі / Бабуся [О. Пчілка]. Прибадашки / Записано в Київщині. Сміховина. Вірна обітниця (жидівське оповідання) / К. [О. Пчілка]. Загадка. Загадка з ломачок. Відгадка загадок у числі 4-му.

20. Колосья: Художественно-литературный иллюстрированный журнал для еврейских детей, издаваемый при ближайшем участии Н. М. Осиповича. — 1913. — Книга 7, июль. / [Ред.-изд. М. Л. Бер.] — Одесса: Типография Н. Гальперина, 1913. — 96 с. — Печатка: Общество для распространения просвещения между евреями в России; Музей учебных пособий для еврейских начальных школ.

3549/300Ж

Содержание: Плодородие / С. Фруг. Гетан сын Берахия и его арфа (легенда) / Н. Осипович. Камень Табнита (древняя легенда Адольфа Стржелецкого) / Перев[од] Б. Лентьева. Белая птица (сказка) [начало] / И. Емельянченко. Путешествие в страну чудес / Р. Фай. Не клянись! (рассказ Иегуды Штейнберга) /

Перевод с древнееврейского Эривэ. Пеликан-рыболов / М. Бресс. Падение Иудеи (исторический очерк) / И. Сосис. Водолаз (Очерк Г. Дреслера) / Перев[од] М. Бер.

В ночь под «Тише-Беов» / Д. Ребельский. Как Петя получил скрипку (рассказ Ф. Вайгерта) / Перев[од] М. Бер. Из мира науки искусства и литературы. Воздухоплавание. На лугу и в поле (окончание) А. Зусман.

Хроника событий: Из жизни нашего народа: Теодор Герцль. Памяти М.Г. Моргулиса. Синагога в Гонолулу. Еврейские дети в Америке. Часы — гаситель.

Из жизни нашей родины: Шестидесятилетие В.Г. Короленка.

Из жизни других народов: В американском суде. Город на колесах.

Из Парижа в Варшаву (из новых сказок).

Ручной труд: Маленький шприц.

Смесь: Рождение комара.

КНИГИ

Україномовні оригінальні видання

21. [Грінченко М.] Зернятко: Оповідання та казки. Казка про перлове намисто. Розумний писар / П. З. Р-ої (псевдонім). — Чернігів: [Друковано коштом І. Череватенка]. Друкарня «Губернскаго Земства», 1896. — 24 с. — [Видання Б. Грінченка; № 15]. — Бібліографія в кінці книги: Видання Б. Грінченка. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

33571/2947Рк

Прижиттєве видання.

22. Франко І. Лис Микита / З німецького переробив [і післямова «Хто такий «Лис Микита» і відки родом?»] Іван Франко. [Малюнки Т. Копистинського]. — Друге перероблене і розширене виданє. — Львів: Накладом руського Товариства педагогічного. Друкарня Наукового Тов[ариства] імени Шевченка. Під зарядом К. Беднарського, 1896. — 156 с.; мал. — Екслібрис: Опанас і Ольга Шевчукевич. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20829/1924К

Прижиттєве видання.

Твір був уперше проілюстрований у 1890 р. художником Теофілом Копистинським.

Уперше надруковано у журналі «Дзвінок», 1890, № 3—4, С. 6—21. Твір складався з дев'яти пісень. У наступному році цей журнальний варіант виходить окремою книжкою під назвою «Лис Микита». З німецького переробив Іван Франко. Накладом редакції «Дзвінка», у Львові, 1891.

Друге перероблене і розширене видання вийшло 1896 р. у Львові. У цьому виданні вже не 9, а 12 пісень, додано ряд нових епізодів, зроблено кілька перестановок. У тексті є чимало мовностилістичних правок, які наближують мову твору до тогочасних літературних норм. Видання супроводжується післямовою «Хто такий «Лис Микита» і відки родом?»

У 1902 р. з'являється третє, виправлене видання поеми, яке відкривається передмовою та статтею «Хто такий «Лис Микита» і відки родом?», а в 1909 р. — четверте, яке мало, крім того, ще й невеличку передмову про характер нового видання.

За життя І. Франка було здійснене ще й п'яте видання поеми «Лис Микита», що вийшло в 1914 р. у Києві. Нині на підставі листів І.Лизанівського до І.Франка встановлено, що це видання готувалось з відома Франка. Замість слів цар, цариця надруковано лев, левиця, усунено також місця, які могли дати привід для звинувачень у зневазі християнських догм.

23. [Грінченко М.] Чередник та дівчина: Оповідання. — Чернігів: Друкарня «Губернскаго Правления». [Типо-литографія Черниг. Губерн. Правл.], 1898. — 16 с. — [Видання Б. Грінченка; № 26]. — [Друковано коштом І. Череватенка]. — Бібліографія в кінці книги: Видання Б. Грінченка. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р.

33568/2944Рк

Прижиттєве видання.

24. Грінченко Б. Смілива дівчина: Казка [у віршах] / Написав Б. Грінченко. — Чернігів: Друкарня Губ[ернського] Земства, 1899. — 22 с. — [Видання Б. Грінченка; № 39]. — [Друковано коштом І. Череватенка]. — Бібліографія в кінці книги: Видання Б. Грінченка.

33207/2772Рк

Приплетено до 30

Прижиттєве видання.

25. Народні казки. Часть друга. — Львів: Друкарня Наукового товариства імени Шевченка. Під зарядом К. Беднарського, 1899. — 48 с.; мал. — (Видане Руского Товариства педагогічного; Ч[исло] 68). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20640/1930К

Зміст: Батько і три сини. Чоловік Болтанский. Багатир Бусурманский. Чурило, Іван Царевич та Олена Прекрасна. Хлібороб. Дурний Омелян. Князь Данило — Говорило.

26. Мудра дівчина: Казка народня. — Чернігів: [Друковано коштом І. Череватенка]. Друкарня Губ[ернського] Земства, 1900. — 32 с. — (Видання Б. Грінченка; № 44). — Бібліографія в кінці книги: Видання Б. Грінченка. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34996/3020Рк

Зміст: Мудра дівчина. Два товариши. Злидні. Дурень. Два приятелі. Лисичка та журавель. Циган-косар.

27. Франко І. Абу Касимові капці: Арабська казка [у віршах] / Написав [і передне слово] Іван Франко. — Друге, поправлене видане. — Львів: Друкарня Наукового товариства імени Шевченка. Під зарядом К. Беднарського, 1902. — IX+71 с. — (Видане Руского Педагогічного Товариства; Ч[исло] 106). — У книзі також казка

«Історія пари пантофлів» у перекладі з німецької І.Я. Франка. — Екслібрис: Опанас і Ольга Шевчукевич. — Печатка: Дівоча ІV клясова народна школа у Вашківцях. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20811/1624K

Прижиттєве видання.

Вперше надруковано в журн. «Дзвінок», 1895 р. № 1—6, 8, 10—12, 14—15, 18, 20, 23, з приміткою в кінці: «Із збірки казок «Тисяча днів і ще один». Вільно переробив Іван Франко». Того ж року поема вийшла у Львові окремою книжкою.

1899 р. «Абу-Касимові капці» за підписом «І. Мирон» перевидано із значними мовними змінами в Черкасах. Даних про участь І. Франка у цьому виданні немає.

28. Пів сотні повісток: Для руских діточок / За Гофманом і Шмідом переповів О[мелян] П[опович]. — Чернівці: Друкарня «Рускої Ради». Під зарядом Ів. Захарка, 1903. — 55 с.; мал. — (Видання «Рускої школи» в Чернівцях). — Екслібрис: Опанас і Ольга Шевчукевич. Печатка: Приватна реальна гімназія з правом прилюдности у Вашківцях. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20646/1689K

Зміст: Пташки. Щиглик. За десяточку пятка. Нова сукня. Ляльчина колиска. Золота монета. Послушна дитина. Цвіти. Малі приятелі. Близнята. Цікава. Брехунець. Біла сукня. Игла. Товариші. «Ов, я забула». Песик. Подорож. Рахункова задача. Мишка. Мамині іменини. Опир. Два деревця. Вогонь. Святий вечір. Сонце. Місяць. Найкрасша зірка. Сонце а дощ. Дощ. Грім. Дуга. Веселка. Відгомін. Жерела. Вогонь, вода, воздух, земля. Хліб. Хліб і вода. Молоко. Борщ. Пасочка. Найліпша приправа. Мід. Добрі ліки. Золота корона. Довги і ошадки. Скарб. Золота табакерка. Ланцюшок. Сім прутиків.

Всі оповідання пристосовано до українського побуту, змінено на українське ім'я діючих осіб.

Прижиттєве видання.

29. Китиця желань / Стихами і прозою для рускої молодіжи після ріжних авторів приладив [і післямова «Дорога молодіжи!»] Остап Макарушка. — Друге доповнене видане. — Львів: Накладом Руского Товариства Педагогічного. Друкарня Наукового Товариства імени Шевченка. Під зарядом К. Беднарского, 1904. — 72 с. — Печатка: Дівоча ІV клясова народна школа у Вашківцях. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20815/1608K

Зміст: В день іменин: а) Дідунєви; б) Бабуси; в) Татови; г) Мамі; д) Вуйцеви; е) Тітці; ж) Другови; з) Братови; и) Сестрі; і) Учителеви; л) Опікунови; л) Добродієви.

В день Нового року: а) Дідунєви; б) Бабуси; в) Татови; г) Мамі; д) Родичам; е) Вуйцеви; ж) Тітці; з) Учителеви; і) Опікунови; к) Добродієви.

Прижиттєве видання.

30. [Єфремов П.] *Мале та розумне: Оповідання про мурашок / [Переказав П. Є.] (криптонім).* — Спб.: [Благотворительное общество издания общепольных и дешевых книг]. Электро-типография Н. Я. Стойковой, 1905. — 64 с. — [№ 36]. — На с. 2 обкладинки: Извлечение из устава «Благотворительного общества...». — Бібліографія в кінці книги: Издания общества... — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

33207/2772Рк

Конволют

Прижиттєве видання.

31. Гриневичева К. *Легенди і оповідання для молоді / написала Катря Гриневичева.* — Львів: Друкарня Наукового Товариства імени Шевченка. Під зарядом К. Беднарського, 1906. — 47 с. — (Видане Руского товариства педагогічного; Ч[исло] 119). — Печатка: Дівоча ІV класова народна школа у Вашківцях. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20816/1609Рк

Зміст: Мак. Як Мати Божа просила о хліб. Перші ягоди. Утеча. Про малу Марту. Суд цвітів. Лялька. Омелькова судьба. На Божій дорозі.

32. Левицький М. *Петрусів сон: Оповідання / [Художник А. Каразін].* — Спб.: Типография Училища глухонемых, 1906. — 23 с.; мал. — [Благотворительное общество издания общепольных и дешевых книг; № 44]. — (Видано на фонд імені І.Я. Череватенка). — На С. 2 обкладинки: Извлечение из устава «Благотворительного общества...». — Бібліографія в кінці книги: Издания общества...

33207/2772Рк

Приплетено до 30

Прижиттєве видання.

33. Билина про Ілію Муромця і его славні подвиги. — Львів: Друкарня Наукового Товариства імени Шевченка. Під зарядом К. Беднарського, 1907. — 24 с.; мал. — (Видане Руского товариства педагогічного; Ч[исло] 135). — Печатка: Дівоча IV класова народна школа у Вашківцях. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

28022/586K

34. Черкасенко С. Діткам: Казки й вірші / Написав С. Черкасенко. — [Полтава]: Видавництво «Український Учитель». [Елект[рична] друкарня Ф. Шіндлера, 1907]. — 48 с.; мал. — [№ 3].

33207/2772Рк

Приплетено до 30

Зміст: Колоски. В степу. Сонце. Місяць. Павук. У-вечері. Убогий Жид. Орел і жайворонки. Осінь. Зіма й весна. Як вродилася пісня. Човен. Зімової ночі. Пригода (з дитячих спогадів). Самотина. Соловейко.

Прижиттєве видання.

35. Коцюбинський М. Ялинка. Харитя. Маленький грішник: Трое оповіданнів з малюнками / Написав М. Коцюбинський. [Малюнки І. Бурячка, Ол. Неприцького-Грановського]. — Видання третє. — [К.]: Видавництво «Український Учитель». [Друкарня 1-ої Київськ[ої] Друкарськ[ої] Спілки, 1909]. — 46 с.; мал. — (№ 18). — Бібліографія в кінці книги: Видавництво «Український вчитель».

33207/2772Рк

Приплетено до 30

Прижиттєве видання.

36. Грінченко Б. Олесья. Грицько. Украла: Трое оповіданнів з малюнками / Написав Б. Грінченко. [Малюнки Ол. Неприцького-Грановського, О. Сластіона]. — Видання п'яте. — [К.]: Видавництво «Український Учитель». [Друкарня 1-ої Київськ[ої] Друкарськ[ої] Спілки, 1909]. — 32 с.; мал. — (№ 19). — Бібліографія в кінці книги: Видання Товариства «Просвіта». Видавництво «Український учитель».

33207/2772Рк

Приплетено до 30

Прижиттєве видання.

37. Те саме. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штамп: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

35002/3026Рк

38. Коковський Ф. Малим другам / Франц Коковський. — Чернівці: Накладом чернівської замиської філії тов. «Українська школа» і «Селянської каси». Друкарня «Рускої Ради». Під зарядом Івана Захарка, 1909. — 16 с. — (Діточа бібліотека / Редактор Лесь Киселиця; Число 5). — Екслібрис: Опанас і Ольга Шевчукевич. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20583/1675К

Зміст: Чи знаєш?. Піду... На Тарасовій могилі. З села. Співанка. Щоб волівся нам світ... На нашій Україні... Казка. Чертомлик (Після Словацького). Сова (легенда).

Прижиттєве видання.

39. Цап та баран. Лисичка, півник і котик: Народні казки / [Мал. І. Бурячка]. — [К.: Видавництво «Український Учитель». Друкарня 1-ої Київськ[ої] Друкарськ[ої] Спілки, 1911]. — 16 с.; мал. — (Ілюстрована бібліотека для дітей; № 39). — Печатка: У.Т.С. — Штамп: З книг Ярослава Стешенка.

1068/64К

40. Кобзарик / [Т. Шевченко]. [З малюнками Г. Павловича]. — [Петербург: Видавництво «Нашим дітям». Друкарня Бр. В. і И. Линників, 1913]. — 16 с.; мал. — [Мальовані казочки; № 15]. — Бібліографія на обкладинці: Видавництво «Нашим дітям»... — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

35001/3025Рк

41. Грінченко Б. Два морози: Казка [у віршах] з малюнками / Написав Борис Грінченко. [Малюнки Ю. Михайліва]. — [К.: Друкарня В. П. Бондаренка та П. Ф. Гніздовського, 1914]. — 11 с.; мал. — [«Казки віршом Бориса Грінченка»; № 1]. — Бібліографія в кінці книги: Бібліотека «Молодість». Казки віршом Б. Грінченка. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

32932/2536Рк

42. Грінченко Б. Снігурка: Казка [у віршах] / Написав Борис Грінченко. — [К.: Друкарня В. П. Бондаренка та П. Ф. Гніздовського, 1914]. — 12 с. — [«Казки віршом Бориса Грінченка»; № 2] — Бібліографія в кінці книги: Бібліотека «Молодість». Казки віршом Б. Грінченка. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34995/3019Рк

43. Грінченко Б. Сопілка: Казка [у віршах] з малюнками / Написав Борис Грінченко. [Малюнки Ю. Михайліва]. — [К.: Друкарня В. П. Бондаренка та П. Ф. Гніздовського, 1914.]. — 12 с. — [«Казки віршом Бориса Грінченка»; № 4] — Бібліографія в кінці книги: Бібліотека «Молодість». Казки віршом Б. Грінченка. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

32937/2541Рк

44. Грінченко Б. Кузьмина. Три бажання: Казки [у віршах] з малюнками / Написав Борис Грінченко. [Малюнки Ю. Михайліва]. — [К.: Друкарня В. П. Бондаренка та П. Ф. Гніздовського, 1914.]. — 15 с.; мал. — [«Казки віршом Бориса Грінченка»; № 8] — Бібліографія в кінці книги: Бібліотека «Молодість». Казки віршом Б. Грінченка. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

32933/2537Рк

45. Грінченко Б. Дурень думкою багатіє. Риб'ячі танці: Казки [у віршах] з малюнками / Написав Борис Грінченко. [Малюнки Ю. Михайліва]. — [К.: Друкарня В. П. Бондаренка та П. Ф. Гніздовського, 1914.]. — 12 с.; мал. — [«Казки віршом Бориса Грінченка»; № 9] — Бібліографія в кінці книги: Бібліотека «Молодість». Казки віршом Б. Грінченка. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-ту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

32934/2538Рк

46. Грінченко Б. Смілива дівчина: Казка [у віршах] з малюнком / Написав Борис Грінченко. [Малюнок Ю. Михайліва]. — [К.: Друкарня В. П. Бондаренка та П. Ф. Гніздовського, 1914.]. — 19 с.; мал. — [«Казки віршом Бориса Грінченка»; № 11] — Бібліографія в кінці книги: Бібліотека «Молодість». Казки віршом Б. Грінченка. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

32938/2542Рк

47. Козоріс М. Діточе свято: сценічний образок в 2 діях / Написав Михайло Козоріс. — Львів: Друкарня Наукового Товариства ім[ени] Шевченка, 1914. — 15 с.; мал. — [Видане Українського Педагогічного Товариства; Ч[исло] 179]. — Штамп: Printed in Poland.

26276/19Дк

Прижиттєве видання.

48. Майстренко [Х.] Загадки-забавки / Майстренко. — Петроград: [Фототипія и тип[ографія] А. Ф. Дресслера], 1915. — 33 с.; мал. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

33569/2945Рк

49. Грінченко Б. Без хліба: Оповідання / Написав Борис Грінченко. — Четверте видання. — [Черкаси]: Видавництво «Сіяч». [Друкарня, аренд[ована] В[идавницт]вом «Сіяч», 1917]. — 24 с. — ([Видавниче товариство «Сіяч»]; № 8) — Бібліографія на обкладинці: Видавничим Т-вом «Сіяч» в м. Черкаси... — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

32936/2540Рк

50. Грінченко Б. Книга казок віршом / Написав Борис Грінченко. З малюнками Ю. Михайлова. — Четверте видання. — К.: [Друкарня Губерніяльного Правління], 1917. — 169 с.; мал. — [Бібліотека «Молодість»; Кн. 9]. — Бібліографія в кінці книги: Бібліотека «Молодість». — Штампи: Київська філія Н.-Д. Інституту педагогіки. Центральная Детская библиотека. Київська Центральна Бібліотека для дітей та юнацтва; вул. Короленка, 24. Музей. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34992/3016Рк

Зміст: Два морози. Снігурка. Сопілка. Дівчина Леся. Чия робота важча. Сірко. Могутній комарь. Кузьмина. Три бажання. Дума про княгиню-кобзаря. Скарб. Крюк, велика птиця. Дурень думкою багатіє. Риб'ячі танці. Сирітка. Смілива дівчина. Маруся та князенко.

51. Дитяча Розвага: Збірка забавок для дітей: [Рухливі гуртові ігри, ігри-танки, інсценування пісень з нотами] / Склав [і передмова] С. Титаренко. — [К.: Видавниче Т[овариств]во «Криниця». Друкарня А. І. Гросмана, 1917]. — VI+54 с.; ноти; мал. — На окремому аркуші: Вельмиповажній Софії Федорівні Русовій на знак щирої пошани до неї присвячую цю збірку. Упорядчик. — Бібліографія на с. III. — Штампи: Ц.Н.П.Б.; Перевірено 1935 р. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

32640/2329Рк

Прижиттєве видання.

52. Книжка діткам для розваги / Упорядкував Митрусь [Д. Соловей]. [Малюнки Н. Чумака]. — [Полтава]: Вид[авництво] Полт[авської] Спілки Спож[ивчих] Т[оварист]в. [Електрична друкарня М. Г. Амчиславського, 1917]. — 16 с.; мал. — Штампи: Київська філія Н.-Д. Інституту педагогіки. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р. Напис чорнилом: Юр. Соколовського; 1923.

34988/3012Рк

Прижиттєве видання.

Зміст: Бабусине цапенятко. Переполох. Сонце, Мороз та Вітер. Вовк та собака. Віз. Краплина. Проміннячко у в'язниці.

53. Українські казки. Випуск 1 / Зредагували В. Винниченко і Юр. Сірий. [Малюнки М. Погрібняка]. — К.; Харків: [Видавництво «Дзвін», 1917]. — 24 с.; мал. — [Дитяча бібліотека видавництва «Дзвін»]. — Бібліографія в кінці книги: Видавництво «Дзвін»...

1103/95К

Зміст: Коржик. Рукавичка. Котик. Кривенька уточка. Лисичка, котик і півник. Пан Коцький. Про лисичку-сестричку і вовчика-братіка.

54. Франко І. Королик і ведмідь: Казка з 13 малюнками / Іван Франко. [Обгортка худ[ожника] М. Жука. Малюнки П. Лапіна]. — К.: Видавн[иче] Т[оварист]во «Вернигора», 1917. — 16 с. — Печатки: Т-во Час у Києві; Володимирська 42; Книгозбірня. Н.-Д. Інститут мовознавства; Бібліотека; м. Київ. — Штампи: Бібліотека НДІМ ВУАН. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34986/3010Рк

55. Франко І. Лисичка кума. Вовк старшиною: Казки / [Малюнки П. Лапіна]. — К.: Видавниче Товариство «Вернигора». Друкарня Т[оварист]ва «Час», [1917]. — 15 с.; мал. — (Дитяча секція; Ч[исло] 1). — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34987/3011Рк

56. Глібов Л. Лисиця-жалібниця. Гадюка і ягня: Байки / Л. Глібов. З ілюстр[аціями] П. Лапіна. — Липовець, Київ. губ.: [Видавниче Т[оварист]во «Вернигора». Друкарня Н. Солодаря], 1918. — 8 с.; мал. — [Вид. Т-во «Вернигора»; № 6]. — Бібліографія в кінці книги: Видавниче Т-во «Вернигора»... Штампи: Київська філія Н.-Д. Інституту педагогіки. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34979/3003Рк

57. [Глібов Л.] Байки Леонида Глібова / [Передмова Б. Л[епкий]. — К.; Ляйпціг: Українська Накладня. [Вецляр: Друкарня Шарфого], 1918. — 64 с., портрет, мал. — Штампи: Н.-Д. Інституту педагогіки. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34993/3017Рк

Зміст: [Передмова] / Б. Л[епкий]. Вовк і Кіт. Вовк і Вівчарі. Лебідь, Щука і Рак. Лисиця й Осел. Чиж та Голуб. Жаба й Віл. Миша й Пацюк. Вовк та Мишеня. Зозуля й Півень. Лев та Миша. Лев та Вовк. Синиця. Вовк та Ягня. Шпак. Щука. Свиня. Билина. Осел і Соловей. Щука й Кіт. Білочка. Лев на обляві. Цуцик. Жаби. Лисиця-жалібниця. Гуси. Музики. Півень і Перлинка. Мишача рада. Вівці та Собаки. Вовк і Лисиця. Бджола і Мухи. Собака й Кінь. Коник-стрибунець. Гава й Лисиця. Кундель. Ластівка й Шуліка.

58. Гнатюк В. Баронський син в Америці: Вибір народніх казок / [Передне слово] Володимир Гнатюк. З образками Юліана Панькевича. — Львів: Видавництво «Українська книжка». К.: Книгарня Видавничого тов[ариства] «Вернигора». Друкарня Наукового Товариства ім[ені] Шевченка, [1918]. — 136 с. [Примірник дефектний: тільки зміст і передне слово с. III-XI / Володимир Гнатюк]. — Печатка: Науково-Педагогічна бібліотека Н.-Д. Інституту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34975/2998Рк

Зміст: Передне слово. Баронський син в Америці. Камінне місто. Заклята голубка. Морський цар і купецький син. Про хлопця, що сидів сім літ у колодязі. Донька, пасербиця й кобиляча голова. Чорт наймитом. Богатир Сухоброденко Іван і Настася Прекрасна. Як царевич вирвав царівну в чорта. Чарівний перстень.

Прижиттєве видання.

59. Коцюбинський М. Твори. Том другий / [Обкладинка В. Діберта].— [К.: Видавниче Т[оварист]во «Криниця». Друкарня А. Гросмана, 1918]. — 167 с. — Печатка: Бібліотека Міністерства Освіти УРСР.

1015Ндф

Зміст: Маленький грішник (оповідання). Ціповяз (оповідання). Хо (казка). В путях шайтана (нарис). По людському (оповідання). Лялечка (етюд). На камені (аквареля). Поединок (образок). Цвіт яблуні (етюд).

60. О'Коннор-Вілінська В. У школі. Подруги: сценки на 1 дію. — К.: Друкарня Т[оварист]ва «Час», 1918. — 15 с. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

33333/2883Рк

Прижиттєве видання.

61. *Омелькова сім'я*: Казочка для малих дітей / В малюнках Є. Балуги. — Полтава: [Електрична друкарня І. Фрішберга], 1918. — 14 с.; мал. — (Педагогічне Бюро Полтавської Губерніальної Народної Управи). — Печатка: Книгарня Полтавської Спілки Споживчих Товариств. Полтава. Котляревського, 45. — Штампи: Київська філія Н.-Д. Інституту педагогіки. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р. — Напис чорнилом: Юр. Соколовський.

33336/2786Рк

62. *Прибадашка* / [Малюнки О. Судомори]. — [К.: Товариство «Час». Друкарня Акціонерного Товариства М. Т. Корчак-Новицького, 1918]. — [12] с.; мал. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34973/2996Рк

63. *Руданський С. Вовк, собака і кіт*: Казка / Степан Руданський. [Малюнки Петра Лапина]. — К.: Видавниче Товариство «Вернигора». [Друк[арня] «Розвіт»], 1918. У другому році відбудування Української Держави. — 15 с.; мал. — (Дитяча секція; Число V). — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП Перевірено 1952 р. НДІП Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34984/3008Рк

64. [Соловей Д.] Переполох / Казка Митруся (псевдонім). Малюнки Чумака. — Полтава: [Друкарня І. Л. Фрішберга], 1918. — 8 с. — (Педагогічне Бюро Полтавського Губерніального Земства). — Штампи: Київська філія Н.-Д. Інституту педагогіки. Центральная Детская Библиотека. Центральная Детская Библиотека; ул. Короленко, 24. Музей. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34989/3013Рк

Прижиттєве видання.

65. *Дитяча Розвага*: Збірка забавок для дітей / Склад [і передмова] С. Титаренко. [Обкладинка П. Лапина]. — Видання друге. — [К.: Вид[авниче] Товариство «Криниця». Друкарня Товариства «Криниця, 1918]. — IV+65 с.; мал., ноти. — Бібліографія на с. III.

1067/63К

Прижиттєве видання.

66. [Федькович Ю.] Казки Федьковича / [Передмова Б. Л[ешкий]. — К.; Ляйпціг: Українська Накладня. [Вецляр: Друкарня Шарфого], [1918?]. — 47 с.; портрет. — Штампи: Н.-Д. Інституту педагогіки. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34976/3000Рк

Зміст: [Портрет] Осип, Юрій Гординський-Федькович. Передмова / Б. Л[ешкий]. Золота кісочка. Іголка-угорка перетонесенькая. Хитрий кравець. Бідолашко. Підмінче.

67. Дума про трьох братів азовських / [Художник І. В. Корчан]. — [Харків]: Видавництво «Союз» Харківського Кредитового Союзу Кооперативів. [Друкарня Т. / Д. А. М. Суханов та А. М. Іванов], 1919. — 16 с.; мал. — [Дитяча бібліотека / Під ред. Д. Г. Панадіаді та О. Н. Синявського].

12107/3027Рк

68. Наші казки. — К.; Ляйпціг: Українська Накладня. [Вецляр: Друкарня Шарфого], 1919. — 48 с.; мал. — Штампи: Н.-Д. Інституту педагогіки. УНДІП Перевірено 1952 р. НДІП Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34990/3014Рк

Зміст: Лисичка-сестричка і вовк-панібрат. Котик і півник. Золотий черевичок / Б. Л[ешкий]. Три брати [народня казка]. Мудра дівчина [народня шутка].

69. Пімста звірів: Народня байка / [Малюнки О. Кульчицької]. — Львів: Видавництво «Українська книжка». Друкарня Наукового Товариства імени Шевченка, 1919. — 16 с.; мал. — («Нашим найменшим!»; 9). — (Видає Антін Крушельницький, прикрашує малюнками Олена Кульчицька). — Бібліографія в кінці книги: «Нашим найменшим»... — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

35097/3295Рк

70. Левицький М. Петрусів сон: Оповідання. — Видання третє. — К.: Печатня Вид[авничого] Т[оварист]ва «Друкарь», 1919. — 32 с. — [Благодійне Товариство видання загально-корисних та дешевих книг; № 44]. — (Фонд ім. І. Я. Череватенка). — Бібліографія в кінці книги: Нові видання «Благодійного товариства»... — Штампи: Київська філія Н.-Д. Інституту Педагогіки. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34999/3023Рк

Прижиттєве видання.

71. Вітрогон: Оповідання / І. Нечуй-Левицький. Грицько: Оповідання / Б. Грінченко. — Черкаси: Видання Кооперативу «Допомога школі» Черкаської повітової вчительської спілки, 1920. — 16 с. — (Діти. Книжки для читання в школі; Кн. 1). — Штамп: Бібліотека Українського Н.-Д. Інституту книгознавства.

1883/62К

72. Перша вязочка бубличків: Збірник казок. Тварини / Упорядкувала В. Чередниченко. За редакцією С. Титаренка. [Обкладинка М. Кірнарського]. — К.: Державне видавництво. [2-а Радянська друкарня], 1921. — 63 с.

1249/230Рк

Зміст: Лисичка суддя. Лисичка і журавель. Коротенька казочка про качку і черв'яка. Журавель та чапля. Червона курочка. Три цапи. Як ворона в ирій літала. Сонечко й хлопчик. Маленька рибка. Як горобчик своїх родичів шукав. Казочка про хороброго зайця Довгі-вуха Косі-очі Короткий-хвіст. Про Тхора-Тхорища. Курка Мариня й киця Бурка. Лисичка та рак. Як собака знайшов собі господаря. Казочка про розумне мишенятко. Казочка про черепаху, мишку, крука та козу. Казочка про кузочку. Казочка про Комара-Комаровича — «Довгий ніс» і про волохатого Михайла — «Короткий хвіст». Метелики. Як білочка ялинку врятувала.

73. Франко І. Грицева шкільна наука / [Обкладинка М. Жука]. — Чернігів: [Державне видавництво], 1921. — 8 с. — Штампи: Київська Центральна дитяча бібліотека; вул. Короленко, 24. Музей. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34985/3009Рк

74. Війна грибів та губ з жуками / [Малюнки О. Судомори]. — Одеса: Державне видавництво. [3-я Держ[авна] Друкарня-Літографія], 1922. — [10] с.: мал. — (Дитяча бібліотека / під ред. Р. Вовка; № 8). — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34981/3005Рк

75. Вільшенко Я. Коник Стрибунець: Сценічна гра для дітей в одній дії / [Обкладинка та малюнки А. Манастирського]. — Львів: Накладом видавництва «Світ дитини». [Друкарня Наукового Товариства імени Шевченка], 1922. — 28 с.; мал. — (Діточа бібліотека; Книжечка 11). — [Репертуар «Діточого театру»]. — Бібліографія на обкладинці: Видання «Світа Дитини»... — Штамп: Printed in Poland.

26269/12Дк

76. Дашкевич М. Маланка: Сценка на 1 дію для діточого виступу написана на тлі народнього переказу / [Замітне (Передмова)] М. Дашкевич. — Чернівці: Буковинська печатня і накладня, товариство з обм[еженою] порукою, 1922. — 15 с.; ноти. — (Діточа бібліотека). — На 3 с.: Присвячую моїм діточкам Надії і Тараскови. — Штамп: Лікар Др. Опанас Шевчукевич; м. Чернівці, вул. Руська.

20592/3081Рк

77. Українка Л. До української дитини: Збірка діточих віршів і оповіданнів (З нагоди десятилітніх роковин смерти) / Леся Українка. [Малюнок О. Сластіона]. — Чернівці: Видавництво «Промінь», Печатня і Накладня тов[ариства] з обм[еженою] пор[укою] «Астра», 1923. — 34 с. — (Бібліотека «Промінь», Відділ А. Діточі книжечки. Збірка 3—4). — Штамп: Бібліотека Академії Наук УРСР.

1054/50К

Зміст: Леся Українка. До української дитини. Поле. Біда навчить. Пташка. Лелія. Метелик. Веснянка.

Україномовні перекладні видання

78. Де Амичіс Е. Записки школяра / За Амичісом подав Володимир Шухевич. — Львів: Накладом Руского Тов[ариства] педагогічного. Друкарня Товариства імени Шевченка. Під зарядом К. Беднарского, 1893. — 102 с. — Печатка: IV Klassige Volksschule in Waszkoutz; Czeremosch. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Черівнці, вул. Руська.

33335/2785Рк

Прижиттєве видання.

Дитячу повість «Серце» («Записки школяра»), яку написано у формі щоденника учня однієї з шкіл, уперше було надруковано 1886 року. Упродовж декількох місяців її було опубліковано більш ніж в сорока італійських виданнях і перекладено на десятки мов світу.

79. [Андерсен Г.-К.] Казки Андерсена. Третя часть. — Львів: Друкарня Наукового Товариства імени Шевченка. Під зарядом К. Беднарского, 1899. — 58 с.; мал. — (Видане Руского Товариства педагогічного; Ч[исло] 69). — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Черівнці, вул. Руська.

20639/1615К

Зміст: Пташина пісня. Сновійко. Трояндовий ельф. Кресало. Дівчатко з сірниками. Циганська голка.

80. [Андерсен Г.-К.] Казки Андерсена. Четверта часть. — Львів: Друкарня Наукового Товариства імени Шевченка. Під зарядом К. Беднарського, 1900. — 56 с.; мал. — (Видане Руского Товариства педагогічного; Ч[исло] 75). — Екслібрис: Опанас і Ольга Шевчукевич. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Черівніці, вул. Руська.

20636/1913K

Зміст: Снігова краля.

81. Тургенев І. Муму / Іван Тургенев. З російського переклав І. Г. — Львів: [Українсько-руська Видавнича Спілка]. Друкарня Наукового Товариства ім[ені] Шевченка. Під зарядом К. Беднарського, 1904. — 51 с. — (Літературно-Наукова Бібліотека / Відповідає за редакцію Володимир Гнатюк; Ч[исло] 87). — Бібліографія в кінці книги: Українсько-руська Видавнича Спілка...

1018/22K

82. Толстой Л. Народні оповідання (з портретом і життєписом автора) / Гр[аф] Лев Толстой. Із російської мови переклав Волод. Карбулицький. Впорядкував Ярослав Весоловський. — Чернівці: Накладом Товариства «Руска бесіда»; [Друкарня «Рускої Ради». Під зарядом Івана Захарка], 1905. — 72 с.; портрет. — (Видання «Рускої Бесіди» в Чернівцях; Ч[исла] 178—179). — Епіграф «Не в силі Бог — а в правді». — Бібліографія в кінці книги: Видання «Рускої Бесіди»... — Печатка: Дівоча IV клясова народна школа у Вашківцях. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Черівніці, вул. Руська.

20807/1925K

Зміст: Гр. Лев Толстой (життєпись). Про грішника, що покався. Де любов, там і Бог. Як чортик грінку хліба заробив? Бесіда лінивих людей. Суратська кофейня. Притча. Два брати і золото. Пояснення.

Прижиттєве видання.

83. Зі школи: Образки із життя шкільної молоді. Мої товариші / Е. Амичис. Переклала Ольга Кузелева. Відлюдок [З життя гімназистів] / Л. гр. Толстой. Переклав Василь Сімович. — Чернівці: Накладом «Бібліотеки для молоді». Друкарня «Руської Ради». Під зарядом Ів. Захарка, 1911. — 114 с.; мал. — Екслібрис: Опанас і Ольга Шевчукевич. — Печатка: Приватна реальна гімназія у Вашківцях. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська.

20682/1641K

84. *Те саме.* — Екслібрис: Опанас і Ольга Шевчукевич. — Штамп: Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська. — Напис чорнилом: Наталія Бажанська.

20818/1605K

85. [Дефо Д.] Пригоди Робінзона Крузо. Частина перша: На підставі оригінального тексту Даніеля Дефо: З 21 малюнком / Скомпонував В.-Н. Gausseron. Переклав Валентин Отамановський. — К.: В[идавницт]во «Вернигора». Друкарня Р. Френкеля, 1917. — 47 с.; мал. — (Юнацька секція; Ч[исло] 1). — Бібліографія в кінці книги: Видавництво «Вернигора» у Києві... — Печатка: Науково-Педагогічна бібліотека Укр. Наук. Дослід. Інституту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

33574/2950Pк

86. *Мамін-Сибіряк Д.* Упертий цап / Мамин-Сибіряк. [Переклав С. Титаренко]; [Малюнки Ів. Падалка]. — [К.: Видавниче Товариство «Криниця». Друкарня Т[оварист]ва «Криниця», 1917]. — 23 с.; мал. — Штампи: Детская Библиотека Д.Ю. Доброй. Лев. Прорезная, 5. Київська філія Н.-Д. Інституту педагогіки. Музей. Центральная Детская Библиотека; Прорезная 5. Центральная Детская Библиотека; ул. Короленко, 24. Київська Центральна Бібліотека для дітей та юнацтва; вул. Короленка, 24. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34969/2992Pк

87. *Твен М.* Принц та бідак / Марко Твен; Український переклад Олекси Діхтяря. — К.: Товариство «Час»; [Друкарня Губерніяльного Правління, 1917]. — 256 с. — В книзі також біографічні відомості про автора. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

33573/2949Pк

88. [Андерсен Г.-К.] Казки Андерзена. — К.; Ляйпціг: Українська Накладня. [Вецляр: Друкарня Шарфого, 1918?]. — 47 с. — Штампи: Н.-Д. Інституту педагогіки. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

35000/3024Pк

Зміст: Кремень. Мати. Королівна. Дівчинка з сірниками. Найкраща рожа в світі.

89. [Андерсен Г.-К.] Казки [Андерсенові]. Книга перша / Поперекладала М. Загірня [М. Грінченко]. — Видано вдруге. — [К.: Друкарня б[увшої] першої друк[арської] спілки, 1918]. — 192 с. — (Бібліотека «Молодість»; Кн. I). — Бібліографія в кінці книги: Бібліотека «Молодість»... — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34977/3001Рк

Зміст: Соловейко. Мати. Русалочка. Ялинка. Циганська голка. Дівчинка з сірниками. Нове королівське убрання. Мизиночка. Шийка з пляшки. Стокротка. Погане каченя. Пропаща. Яблуневий цвіт та куль-баба. Пташина пісня. Історія року. Свічки. Останній сон старого дуба.

90. Андерсен Г.-К. Снігова королева / Х. Андерсен. В пер[екладі] С. Титаренка. З малюнками Н. Г. [Н. Геркен-Русової]. — [К.: Видавниче Товариство «Криниця». Друкарня Т[оварист]ва «Криниця», 1918]. — 40 с.; мал. — Штaмп: Державна Публічна бібліотека УРСР. Фонд обмеженого користування.

1237/282К

91. Бічер-Стоу Г. Томова хатка: Видання, скорочене для дітей молодшого віку, з 5 малюнками та життєписом авторки / Переказав [та автор передмови] Олекса Діхтярь. — К.: Т[оварист]во «Час»; [Друкарня Т[оварист]ва «Час»], 1918. — 63 с.; мал. — (Серія дитяча; № 96). — Штампи: Київська філія Н.-Д. Інституту педагогіки. Центральна Детская библиотека. Київська Центральна Бібліотека для дітей та юнацтва. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34968/2991Рк

92. [Гауф В.] Казки Гауффа. — К.; Коломия: Видавництво Я. Оренштайна. [Вецляр: Друкарня Шарфого, 1918?]. — 45 с. — Штампи: Н.-Д. Інституту педагогіки. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34974/2997Рк

Зміст: Казка про каліфа-чорногуза. Відрубана рука.

93. Гоголь М. Загублена грамота / Микола Гоголь. Переклад Г. Барішпільського. — Барішполе [Бориспіль]: Друкарня «Праця», 1918. — 15 с. — На обкладинці: Чистий прибуток од цього видання призначається на фонд стипендії при Українській Гімназії імені шкільної молоді, забитої під Крутами. — Печатка: Книгозбірня Педагогічного Музею; Библиотека Педагогич. Музея. — Штампи: Центральна Детская библиотека. Музей. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34980/3004Рк

94. Дарунок дітям: Ілюстровані казки / Корній Макушинський і Оскар Уальд. Переклав Сава Крилач. — К.: Видавнича Спілка «Книгозбірня». [Друкарня Дніпровського Союзу Споживчих Товариств], 1918. — 30 с.; мал.

12105/3030Рк

Зміст: Дитяча балляда / К. Макушинський. Щасливий Короленко / О. Уальд. Троянда й соловейко / О. Уальд.

95. Ляфонтен Ж. де. Казки: Свобідний переклад з образками / Жеан де Ляфонтен. — К.; Ляйпці: Українська Накладня. [Вецляр: Друкарня Шарфого, 1918?]. — 41 с.; мал.

34978/3002Рк

Зміст: Ляфонтен [портрет]. Крук і лис. Пильний коник і мурашка. Вовк і пес. Зевес і звірята. Ластівка і малі птички. Віче щурів. Вовк і ягня. Хортиця і її товаришка. Лев і комар. Осел обючений губками і осел обючений сіллю. Лев і щур. Лев і осел на ловах. Мельник і його осел. Стрільці і медвідь. Пава і Гера. Жайворонки і його писклята.

96. Макушинський К. Швець Копитко й селех Квак: Переклад з польської мови / Корній Макушинський. Малюнки Миколи Вишницького. — К.: Видавнича Спілка «Книгозбірня»; [Друкарня Дніпровського Союзу Споживчих Товариств], 1918. — 32 с.: мал. — [Дуже чудні казки]. — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34966/2989Рк

Прижиттєве видання.

Зміст: Швець Копитко й селех Квак. Про те як кравець Пан Ниточка зробився царем.

97. Сетон-Томпсон Е. Вулі, чабанський пес / Томпсон Сетон. Переклав Юр. Сірий. — [К.]: Видавництво «Українська школа»; Під орудою С. Русової, Юр. Сірого, Я. Чепіги і С. Черкасенка; [Друкарня Акц[іонерного] т[овариств]а «Петро Барський у Києві», 1918]. — 15 с.; мал. — Бібліографія в кінці книги: Видавництво «Українська школа»... — Печатка: Науково-Педагогічна бібліотека Укр. Наук. Дослід. Інституту педагогіки. — Штампи: Центральная Детская библиотека. Центральная Детская библиотека; ул. Короленка, 24. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34970/2993Рк

Прижиттєве видання.

98. *Te same.* — Печатка: Науково-педагогічна бібліотека Укр. Наук. Дослід. Інституту Педагогіки. Київська Центральна дитяча бібліотека; вул. Короленко, 24. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

35155/3319Рк

Прижиттєве видання.

99. *Сетон-Томпсон Е.* Подорож дикої качки / Томпсон Сетон. Переклав Юр. Сірий. — [К.]: Видавництво «Українська школа»; Під орудою С. Русової, Юр. Сірого, Я. Чепіги і С. Черкасенка. [Друкарня Акц[іонерного] Т[оварист]ва «Петро Барський у Києві», 1918]. — 15 с.; мал. — Бібліографія в кінці книги: Видавництво «Українська школа»... — Печатка: Науково-Педагогічна бібліотека Укр. Наук. Дослід. Інституту педагогіки. — Штампи: Центральная Детская Библиотека. Київська Центральна дитяча бібліотека; вул. Короленко, 24. Музей. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34971/2994Рк

Прижиттєве видання.

100. *Талбот Р.* Старшини у Вільбайській школі / Тальбот. Переказала М. Загірня [М. Грінченко]. — [К.: Друкарня б[увшої] Першої Київської Друкарської Спілки, 1918]. — 216 с. — (Бібліотека «Молодість»; Кн. [16]. — На обкладинці: Переклала М. Загірня. — На титульному аркуші: Кн. 15; на обкладинці: Кн. 18. — Бібліографія в кінці книги: Бібліотека «Молодість»... — Штампи: Київська філія Н.-Д. Інституту педагогіки. Центральная Детская библиотека Київська Центральна дитяча бібліотека; вул. Короленка, 24. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34997/3021Рк

101. [Фенелон Ф.] Казки Фенельона. — К.; Ляйпціг: Українська Накладня. [Вецляр: Друкарня Шарфого, 1918?]. — 48 с.; мал. — Штампи: Н.-Д. Інституту педагогіки. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34991/3015Рк

Зміст: Вступ [короткий нарис життя і творчості Ф. Фенелона]. Терпеливість і виховання поправляють недостачі. Бджола і муха. Малпа. Історія старої королевої і молоденької селянки. Історія молодої королівни. Подорож по острові вдоволення.

102. *Де Амичис Е.* Маленькі гарібальдійці. Справжній лицарь: [оповідання] / Е. Д'Амичис. Український переклад Олекси Діхтяря. — [Харків: Видавництво «Рух», Друкарня «Ренессанс», 1919]. — 16 с.; мал. — Штампи: Київська Центральна дитяча бібліотека; вул. Короленко 24. УНДІП Перевірено 1952 р. НДІП Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

35149/3315Рк

103. *Індуські народні казки* / Переказала С. Вольська. Ілюстрації Ів. Падалки. — К.: Видавництво «Волошки». [Друкарня Товариства «Робітнича книгарня»], 1919. — 28 с.; мал. — Зміст: Малі шакалики та лев. Маленький шакалик і алігатор. Брамин, тигр і шакалик. Шакалик і верблюд. — Бібліографія на обкладинці: Видання Видавничого Т-ва «Волошки»... — Штамп: Національна Бібліотека Української Держави у Києві.

2270/1459К

104. *Лепкий Б.* Байки Івана А. Крилова / У переспівах і наслідуваннях [і передмова] Богдана Лепкого. — К.; Ляйпціг: Українська Накладня. [Вецляр: Друкарня Шарфого], 1919. — 48 с.; портрет. — Бібліографія в кінці книги. — Штампи: Н.-Д. Інституту педагогіки. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

35150/3316Рк

Зміст: Передмова / Б[ориса] Л[епкого]. Дзеркало і Малпа. Бочка. Вовк і Журавель. Кіт і щука. Малпа. Слон і Звірі. Пустинник і Медвідь. Приятелі. Серенада. Роблені квіти. Лицар і Кінь. Лис і Ворона. Малпа та очиці. Слон і Цуценя. Вдяка. Вовк і Вівці. Вовк і Вовчок. Ворона і павині пера. Лебідь, Щука й Рак. Милосердя. Наука.

105. *Мамін-Сибіряк Д.* Пригоди статечної миші / Д. Мамин-Сибіряк. З рос. мови переклали учні IV класу Першої Української Катеринославської Гімназії. З малюнками художника М. Погрібняка. — Видання 3-тє. — Катеринослав: Українське Видавництво. Відень: Друкарня Мехітаристів, 1919. — 16 с.; мал. — [Українське Видавництво в Катеринославі. № 39]. — Бібліографія в кінці книги: Українське видавництво в Катеринославі... — Печатка: Ukrainian book store; 10205-97 Street Edmonton. Alta. — Штамп: Printed in Germany.

26279/22Дк

106. Мамін-Сибіряк Д. Три оповідання. Старий горобець. Пригоди статечної миші. Поганий день Василя Івановича / Д. Мамин-Сибіряк. З малюнками художників Погрібняка і Магалевського. — Катеринослав: Українське Видавництво в Катеринославі. Відень: Друкарня Мехітаристів, 1919. — 47 с. — Зміст: Старий Горобець: оповідання / З рос. мови переклав Г. Черняхівський. Малюнки М. Погрібняка. Пригоди статечної миші / Переклад учнів IV класи Першої Української Катеринославської Гімназії. Малюнки худ. М. Погрібняка. Поганий день Василя Івановича: оповідання / Переклав Є. Вировий. Малюнки художника Ю. Магалевського. — Бібліографія в кінці книги: Українське видавництво в Катеринославі... — Печатка: Ukrainian book store; 10205-97 Street Edmonton. Alta.

26280/23Дк

107. Сетон-Томпсон Е. Сірий ведмідь Ваб: Оповідання / Переклад Павла Макаренка. Редакція Панаса Мирного. — Полтава: Т[оварист]во «Зірка». [Друкарня Д. Н. Підземського], 1919. — 52 с. — Бібліографія на 2-й сторінці: Видання Т-ва «Зірка»... — Печатка: Київська Центральна дитяча бібліотека; вул. Короленка 24. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34967/2990Рк

108. Кіплінг Р. Брати Моуглі: Оповідання з життя дитини між звірями / Переклав Юр. Сірий. — Видання друге. — К.; Відень: Видавниче Товариство «Дзвін». [Відень: Друкарня Христофа Райсера Синів], 1920. — 234 с.; мал. — Бібліографія в кінці книги: Книжки для шкіл і народу написані Юр. Сірим (Ю. Тищенко). Переклади Юр. Сірого для шкіл і народу... — Печатка: Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: Н.-Д. Інституту педагогіки. Академія наук УРСР; Наукова книгарня; Філія у Львові. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34972/2995Рк

109. Сем'я Скакунчиків: [з 11 ілюстраціями] / [Переклад Богдана Григорченка]. — Станиславів: Накладом видавництва «Бистриця». [Коломия: Печатня А. Кисілевського], 1920. — 67 с.; мал. — (Бібліотека для української молодіжи / [під редакцією Зенона З. Кириловича]; Випуск 83. Том 165. Рік XXII). — Штампи: Київська філія Н.-Д. Інституту педагогіки. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34983/3007Рк

110. Дмитрієва В. Малюк та жучок: Оповідання для дітей. — Харків: Всеукраїнське Державне видавництво. [11-та Радянська друкарня], 1921. — 40 с.; мал. — (Українська Соціалістична Радянська Республіка). — (Пролетарі всіх країн єднайтеся!). — Печатка: Науково-Педагогічна бібліотека Укр. Наук. Дослід. Інституту педагогіки. — Штампи: Н.-Д. Інституту педагогіки. Ц.Н.П.Б.; Перевірено 1935. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

34982/3006Рк

111. Короленко В. Ліс шумить: Поліська легенда / Переклад з російського. — Відень; К.: Видавництво «Наша воля», 1921. — 32 с. — (Ч[исло] 6). — Екслібрис: Панас і Ольга Шевчукевич. — Штaмп: Лікар Др. Опанас Шевчукевич. м. Чернівці, вул. Руська.

8017/1626К

112. Товпліс Г. Дарунки русалок: Сценічна фантазія для дітей у двох діях / З англійського переклав М. Л[евицький]. — Львів: Накладом видавництва «Світ дитини». [Друкарня Наукового Товариства імени Шевченка], 1922. — 19 с. — (Діточа бібліотека. Книжечка 10). [Репертуар «Діточого театру»]. — Бібліографія на обкладинці: Видання «Світа Дитини»...

26262/5Дк

113. Те саме.

26266/9Дк

Видання російською мовою

114. Басни Крылова на сцене детского театра / Составил А. А[ндриевский]. [Художник В. Морозов]. — Одесса: Тип[ография] Южно-русского общества печатного дела, 1899. — 52 с. — (Издание Акционерного Южно-русского общества печатного дела). — Библиография на обложке: [Издания Общества].

31097/2133Рк

115. Пестряков Ф. Милым детям: Стихотворения для семьи и школы / Ф.М. Пестряков. — Киев-Демиевка: Типография 1-й Киев[ской] Футл[ярно]-Перепл[етной] и печатн[ой] Артели, 1915. — 63 с. — (†22 сентября 1911 года). — Печатка: Библиотека Науково-Дослід. Ін-туту педагогіки. — Штампи: УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

33086/2587Рк

116. Данилевский Г. Украинские сказки / Г. П. Данилевский. — Второе издание. — СПб.: Т[оварищес]тво А. Ф. Маркс, [после 1901]. — 68 с. — (Общедоступная библиотека А. Ф. Маркс; № 2). — Содержание: Кума-лисица, пастух, рыболов и возница. Живая свирель. Озеро-слободка. Брат и сестра. Крымский пленник. Снегурка. Дедовы козлы. Младенцы-утопленники. Смоляной бычок. Бесы. Ивашко. Коротышка. Лесная хатка. Смерть. Сон в Ивановскую ночь. Доля. Папоротник. Ох. Путь к солнцу. — Библиография на обложке: Издания т-ва А. Ф. Маркс... — Екслібрис: Опанас і Ольга Шевчукевич. — Штамп: Лікар Др. Опанас Шевчукевич; м. Чернівці, вул. Руська.

34998/3022Рк

ЗБІРНИКИ

117. Збірка казок і оповідань для читання в школі: (Рік другий та третій). Книжка Перша. — Вінниця: Нова друкарня Пойлішера, 1917. — 40 с. — (Видання Шкільного Відділу Подільського Губернського Земства). — Печатка: Bücherei Russland. — Штамп: Українська книжкова палата.

22925/3031Рк

Зміст: Злидні (народня казка). Котигорошко (народня казка). Великодна п'ятниця (народня легенда). В обіймах смерти / Переклад з рос. С. І[ваницький]. Івась / А. Чехів [Чехов]. Переклад С. І[ваницький]. Олеся. Пригоди пяти горошин / Андерсен, переклад С. І[ваницький]. Оленятко / М.Д. Мамін-Сібір'як. Переклад С. І[ваницький]. Жабка-мандрівниця / В.М. Гаршін. Переклад С. І[ваницький]. Грицько Дужий. Промінь у в'язниці.

На обкладинці: Діти, вивчіть на пам'ять сі вірші!: Україна / В. Сивенький [В. Самійленко]. Рідна мова / [С. Воробкевич]. Світає / Т. Шевченко. До праці / Б. Грінченко.

118. Сніжинки: Вірші, оповідання, колядки і щедрівки з нотами. Збірничок перший (Різдво) / Уложив М. Я. [М. Рудинський]. [Художник А. Боцула]. — Полтава: [Друкарня «Труд»; Літ[ографія] т[оварист]ва Друкар[ської] справи, 1917. — 32 с.; ноти. — (Педагогічне Бюро Полтавського Губернського Земства). — Штампи: Київська філія Н.-Д. Інституту педагогіки. Київська Центральна Бібліотека для дітей та юнацтва; вул. Короленка, 24. Музей. УНДІП; Перевірено 1952 р. НДІП; Перевірено 1962 р. Перевірено 1981 р.

33586/2942Рк

Зміст: Дітям / П. Граб [П. Грабовський]. Перший сніг / І. Манжура. Іней / В. Шурат. Перший сніг / О. Пчілка. Зімній ранок / Я. Щоголів. Зіма / О. Кониський. Колядка «Добрий вечір тобі...». Щедрівка «Щедрик-ведрик...». Святий вечір у Христа (з книжки «Про Сиріт»). Святе різдво (колядка). Колядка «З далекого сходу...» / Я. Щоголів. Колядка «Рано ж тії півні...» / Я. Щоголів. Няня / Я. Щоголів. Захистя / Я. Щоголів. Вечір / Я. Щоголів. У снігу / Б. Грінченко. Під снігом / Г. Чупринка. Щедрівки «Ой, сивая та і зозулечка...», «Ой, у полі при дорозі...». На Св. Василя (засівка). Нова рада стала (колядка). Щедрівка «Ой, сів Христос та вечеряти...». Сватання Мороза (зімня казка) / [Н. Романова]. Весілля Мороза / Н. Романова. Новий рік. На новий рік. Зімова ніч / М. Чернявський.

119. Рудинський М. Ясні зорі: Читанка для другого і третього років шкіль початкових. Ч. IV. Літо / Михайло Рудинський. Ілюстрації: Є. Балуті, Ф. Бондаренка, П. Бутка, І. Бутника, С. Бутника, В. Дурново, В. Осадчука, П. Рожанковського, Ф. Рожанковського, Б. Ромберга, А. Федоренка, Я. Феодоріди. — Полтава: [Друкарня І. Л. Фрішберга], 1918. — 72 с.; мал. — (Педагогічне Бюро Полтавської Губерніяльної Народньої Управи).

1030/32К

Зміст: М. В. Лисенко [портрет]. Степ / Я. Щоголів. Під бурю / П. Капельгородський. Вечірня година / Леся Українка. Харитя / М. Коцюбинський. Жайворонок / М. Рильський. Ведмідь / Марко Вочок. Ключана Неділя / Я. Щоголів. Косарі / Я. Щоголів. Вечір у жнива / О. Кониський. На вовчому хуторі / Д. Маркович. Климентові млини / Я. Щоголів. Сірко. Євшан-зілля / М. Вороний. Пугач / М. Загірня [М. Грінченко]. Тестамент / Я. Щоголів.

Прижиттєве видання.

120. Стешенко О. Рідні колоски: Читанка для молодших класів гімназії. Частина 1. З рисунками та малюнками художників: М. Бурачека, М. Жука, В. Старицької, О. Судомори, П. Холодного, Т. Шевченка. — Видання друге, виправлене й доповнене. — [К.]: Всеукраїнське Учительське Видавниче Товариство «ВСЕУВИТО», [Друкарня Акціонерного] Т[овариств]а М. Т. Корчак-Новицького, 1918]. — 213 с.; мал. — Печатки: Библиотека Киево-Подольского духовного училища. Библиотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки. Перевірено 1981 р.

35046/3073Рк

Зміст: Передмова / О. Стешенко. Мати / Т. Шевченко. Приказки. Мій подарунок / Л. Старицька-Черняхівська. Приказки. І досі сниться / Т. Шевченко. Няня / Я. Щоголів. Два коти / [Роменс Дж.] пер. М. Загірня [М. Грінченко]. На добра-ніч / О. Олесь. Мати та дитина / П. Граб [П. Грабовський]. Сонце гріє / Т. Шевченко. Молитва / Л. Старицька-Черняхівська. Кузьмик і Семенко (оповідання) / М. Рильський. Приказки. Крила у вітряка (байка) / Л. Боровинський [правильно Боровиковський]. Гей по морю (народня пісня). Хитрий Карло / Перекл. М. Загірня [М. Грінченко]. Приказки. Ластівка / Б. Грінченко. Сон / О. Маковей. Приказки.

Про Тхоря-Тхорища, злого мужичища (казка) / записав М. Жук. Приказки. Гава та лисиця (байка) / М. Старицький. Садочок / Казка Андерсена, перекл. О[лени] П[чілки]. Пісня про березу (народня). Приказки. Колискова / Леся Українка. Лисиця й вовк (народня казка). Хитрощі / Переклад М. Загірня [М. Грінченко]. Не мої ночі / С. Руданський. Метелик / Леся Українка. Зорі / Б. Грінченко. Літери / Л. Старицька-Черняхівська. Теплим ранком / Я. Щоголів. Півпівника (казка) / П. Куліш. Вечір / Т. Шевченко. Чиж та Голуб (байка) / Л. Глібов. Жайворонки / О. Олесь. Галіна мандрівка / В. О'Коннор-Вілінська. Вовки / С. Руданський. Ранок / Л. Волошка. Харитя / М. Коцюбинський. Приказки. В полі / М. Чернявський. Сирітка / Т. Шевченко. Приказки. Ніч / М. Старицький. Слоненя / Переклад Ю. Сірого з Кіплінга. Тополя / Т. Шевченко. Розумна дівчинка і знадливі вишеньки / Л. Старицька-Черняхівська. Дай, Боже, здоровля корові / Т. Бордуляк. Метелик та капуста (байка) / В. Самійленко. Приказки. Колоски / С. Черкасенко. Зоря / Т. Шевченко. Вечірня пісня / В. Самійленко. Вечір / П. Куліш. Петрусів сон / М. Левицький. Та пливи (народня пісня). Миша і Пацюк (байка) / Л. Глібов. Павук / С. Черкасенко. На зеленому горбочку / Леся Українка. Приказки. Золотий черевичок (народня казка) / зап. І. Рудченко. Чередничка / Я. Щоголів. Діброва / Т. Шевченко. Заяць і ведмідь (казка) / І. Франко. Чи далеко до Київа / С. Руданський. Порада / Я. Щоголів. За сонце хмаронька пливе / Т. Шевченко. Льон / Казка Андерсена, пер. М. Старицький. Ранок / Т. Шевченко. Літній вечір / О. Олесь. Правда й неправда (народня казка). Ведмідь / Марко Вовчок. Приказки. Ячмінь (байка) / Є. Гребінка. Тече вода з-під явора / Т. Шевченко. Біда навчить / Леся Українка. Приказки. Квіткове весілля / Л. Глібов. Лебідь і Гуси (байка) / Є. Гребінка. Записки Куропатви / А. Кримський. Ой, гаю мій, гаю (пісня). Дніпро / Т. Шевченко. Як мене зачували / О. Кониський. Та забілили сніги (народня пісня). Украла / Б. Грінченко. Федько-Халамидник / В. Винниченко. Маківка (байка) / Є. Гребінка. Літня ніч / С. Руданський. Муштрований кінь / Д. Млака [С. Воробкевич]. Заповіт / Т. Шевченко. Верба та зірка / переклад Б. Грінченка. Смерть козака (народня пісня). Приказки. Ведмежий суд (байка) / Є. Гребінка. Приказки. Два брати / О. Стороженко. Ялинка / М. Чернявський. Ялинка / Казка Андерсена, пер. М. Старицький. Приказки. На Новий рік. Кобзарь / Т. Шевченко. Зімою / Т. Шевченко. Маленький переписувач / Ед. Амічис. Переклав О. Діхтяр. Приказки. Весна зіму прогоняє / Т. Шевченко. Христос воскрес! / Л. Глібов. Рідний край / М. Чернявський. Бджола та Мухи (байка) / Л. Глібов. Рідна мова / С. Воробкевич. Олеся / Б. Грінченко. Приказки. Подивись / Б. Грінченко. Україна / В. Самійленко.

121. Грінченко М. Наша рідна мова. Перша читанка / склала Марія Грінченко. [Малюнки Дм. Шевандін]. — [К.]: Всеукраїнське Учительське Видавниче Т[овариство] «ВСЕУВИТО», [Друкарня «Союзбанку», 1918]. — 79 с.; мал. — Бібліографія на обкладинці: «ВСЕУВИТО» друкує такі підручники...

1072/68К

Зміст: Наша школа / М. Г. Оповідання про Пилипка / Л. Толстой. Війна школярів з морозом / М. Г. Гарна подруга (загадка) / Л. Глібов. Як я вчилася шити / Переказала М. Г. Загадка. Як Андрійко сніг нагрів / Переказала М. Г. Загадка / М. Г. Сонце, мороз та вітер / Переказала М. Г. Загадка / М. Г.

Загадка / М. Г. Загадка. На ковзалці. Без чобіт / М. Г. Снігова баба. Коротенька розмова. Різдвяні святки. Колядки. Посівальна. Мишачі танці. Що смашніше / Мамин-Сібіряк. Взімку / П. Капельгородський. Пташиний столик / М. Г. Казка про рукавичку. Зіма і весна / С. Черкасенко. Весна / Л. Глібів. Веснянка. Перший мед / переказала М. Г. Загадка / М. Г. Білко-пасішник / М. Г. Ластівка / Б. Грінченко. Христос воскрес! / Л. Глібів. Великдень. Весняний вечір / Т. Шевченко. Казка про Козу-дерезу. Загадка / М. Г. Дев'ятеро / Переказала М. Г. Ранок / Б. Грінченко. Щіглик / П. Граб [П. Грабовський]. Золотий черевичок (народня казка). Сонце та хмари (байка) / Є. Гребінка. Розумна мишка / М. Г. Миша і пацюк (байка) / Л. Глібів. Клечальна неділя. Загадка / М. Г. Пісня косарська. Як лисиця втопила глечик / Перек. М. Г. Вишеньки / Леся Українка. Кисіль. Сад / О. Бодянський. Жуки-бідолахи (казка) / Записав В. Гнатюк. Пісня про городину. Добре погостювали / Перек. М. Г. Загадка / М. Г. Пісня про березу (нар. пісня). Орел та кішка / Перек. М. Г. Казка про ріпку / Ів. Франко. Пісня / Л. Глібів. Погано поміркував / Переказ. М. Г. Осінь. На полі в-осени / Я. Щоголів. Зайці / Б. Грінченко. Миша на весіллі (казка) / Записав В. Гнатюк. Як гриби на війну збиралися (казка). Вовк та собака. Коник-стрибунець (байка) / Л. Глібів. Сірко / Б. Грінченко. Дві миші / Перек. М. Г. Чотири бажання / Перек. М. Г. Над колискою / О. Олесь. Зорі / Б. Грінченко. Дідусь та онук / Перек. М. Г. По щирости. Мати-пташка / Перек. М. Г. Піймався / Перек. М. Г. Лев та миша / Перек. М. Г. Милосердні горобці / Ромерс [правильно Дж. Роменс]. Два коти / Ромерс [правильно Дж. Роменс]. Через віщо / Б. Грінченко. Рідний край / Б. Г. Київ. Кобзарь / Т. Шевченко. Дніпро / М. Г. Буря на Дніпрі / Т. Шевченко. Село / Т. Шевченко. Україна / В. Самійленко.

122. Рідна школа. Читанка третя / Склав Спиридон Черкасенко. [Малюнки І. Бурячка]. — К.; Львів; Відень: Т[оварист]во «Дзвін». Видавництво «Українська школа». Під редакцією С. Русової, Ю. Сірого, Я. Чепіги і С. Черкасенка, 1919. — 292 с. — На обкладинці С. Черкасенко зазначений як автор. — Бібліографія на обкладинці: Видавництво «Дзвін» і «Українська школа» видало такі підручники...

2022/3245Рк

Що є в книзі:

I. Рідне слово / О. Пчілка. Перший день у школі / Е. д'Амічис. Перек. Б. та М. Грінченків. Оленка / А. Тесленко. Кріпацька дитина / Т. Шевченко. Талановитий хлопець / За Уйдом [Л. Раме]. Сиротина / О. Кониський. В острозі / Ф. Достоевський. До братів / Т. Шевченко. Гайнрих Пестальюці. Про вчителя (лист од батька) / Е. д'Амічис. Перекл. Б. та М. Грінченків. Два сини / Марко Вовчок. Порада / Я. Щоголів.

II. Три царства природи. В степу / О. Олесь. З чого складається кожна річ в природі. Повітря. Великий учений Лявуаз'є. Вуглеквас. Пастка / С. Черкасенко. Вітри. Сонце та вітер (байка) / Є. Гребінка. Вода. На лимані / Дніпрова Чайка. Пара й її сила. Степовий ранок / М. Чернявський. Уат, Стефенсон і Фультон. Одважний Євген. Що таке ґрунт і як він утворився. Сіяч / В. Александров. Металі. Кузня / Е. д'Амічис. Перекл. Б. та М. Грінченків. Коваль / І. Франко. Два плуги. Горючі мінералі. Пригода в шахті / С. Черкасенко. Шахтарі / С. Черкасенко.

Морська вода (згадка з подорожі до Криму) / Ю. Сірий. Огнище / О. Афанасьєв. Здобування огню й горіння. Пожежа / П. Капельгородський. Як вимірюють тепло.

Захистя / Я. Щоголів. Згук. Вночі / М. Чернявський. Загадка / Л. Глібів. Марєво (згадка з подорожі до Криму) / Ю. Сірий. Природний і штучний магніт. Про електричність / Б. Грінченко. Як ловлено блискавку / Б. Грінченко. Де є громовина / Б. Грінченко. Буря / А. Метлинський. Громовина або електричність. Дорога (з Витвицького) / Переспів А. Метлинського. Людський розум і сили природи.

III. Весна / Б. Грінченко. Горішок (пісня). Як виростає рослина. На зрубі / Я. Щоголів. Їжа рослин. На полі по весні / П. Мирний. Як рослина здобуває собі їжу. В бору / М. Чернявський. Квітка / О. Степовик. Осіння квітка / Г. Чупринка. Без квітів. Боротьба за життя серед рослин. Троянда / Б. Грінченко. Рослини-комахоїди. Сад / С. Руданський. Діброва / Т. Шевченко. Рослини-дармоїди. Трути-зілля / О. Степовик.

IV. Боротьба за життя серед тварин. Лис Мічений і його родина / Е. Сетон-Томпсон. Знаряддя для нападу. Вовк, собака і кіт (народна казка). У орла в гостині / В. Льонґ. Оборона од ворога. Подорож дикої качки / Е. Сетон-Томпсон. Перекл. Ю. Сірого. Громадське життя тварин. Журавлі / М. Чернявський. Королік і Ведмідь (німецька казка) / Розказав І. Франко. Тварини кровожерні та дармоїди. Жук і бджола / Л. Глібів.

V. Людина / За К. Ушинським. Мое життя / Ю. Будяк. Наші кістки. Рахитичні діти / Е. д'Амічис. Маленький горбань / С. Черкасенко. Робітники-м'язи. Гімнастика / Е. д'Амічис. Стравлювання. В голодний рік / М. Чернявський. Циган-косар (народна казка). Зіма / Г. Чупринка. Славний лікар Гарвей. Кровообіг. Дихання. Алушта (згадки з подорожі до Криму) / Ю. Сірий. Шкура в людини. Мізок і нерви людини. Змова (оповідання одного лікаря). Наші зверхні почування / В. Корольов [В. К. Королів-Старий]. Сліпі діти / Е. д'Амічис. Перекл. Б. та М. Грінченків. Глухоніма / Е. д'Амічис. Перекл. Б. та М. Грінченків. Наші незримі вороги. Доброчинець людства [Люї Пастер].

VI. Небо. Сонце заходить / М. Вороний. Як люди досліджують небесне склепіння. Баляда зір / М. Чернявський. Земля-куля / За Флямарионом. Земля в просторі / За Флямарионом. Сонце / Ю. Будяк. Сонце / За Флямарионом. Вечірня пісня / В. Самійленко. Рух землі. Мученики науки [Коперник, Джордано Бруно]. Наука / І. Франко. Місяць, його рухи й відміни / За Флямарионом. Вночі / І. Франко. Затемнення / За Флямарионом. До зір / М. Чернявський. Зорі і планета. Найславніший з учених [Нютон]. Історія землі. Суходіл і вода. Клімат (підсоння) і кліматові пояси. Народи і держави. Україна. З Альпів / Ц. Білиловський.

Пояснення чужих слів, які трапляються в книзі без пояснень.

123. Лубенець Т. Читанка: Перша книжка після граматики, з малюнками. — Видання восьме, перероблене. — К.: Видавництво «Друкарь». Державний трест «Київ-Друк». Друкарня Ч[исло] 8, [1922]. — 104 с.; мал.

32953/2555Рк

Зміст:

1. Діти. — Мама. Мати-ж, наша мати! Моя мама. Пісня сироти (народ. пісня). Мати / І. Манжура. Загадка. *Письмо. Малюнки:* Вава / Ф. Дворак.

2. Сім'я. — Кого я люблю? Сім'я. Моя сім'я. Сирота. Сирітська сім'я / В. Залізняк. Як треба жити. *Письмо. Малюнки:* З гринджолятами / Їжакевич.

3. Що є в хаті та на дворі. — У хаті. На дворі. Приказки. Загадки. Стара хата / С. Руданський. Наша хатка / М. Коцюбинський. Моя хата. *Письмо. Малюнки:* Дівчина і собака / Оліві.

4. Що є в селі та за селом. — В селі. За селом. Хата / Я. Щоголів. У полі. Село. За селом (нар. пісня). Загадка. Пісня / Т. Шевченко. За селом / Л. Глібів. *Письмо. Малюнки:* Брід / Пимоненко.

5. Свійські тварини та звірята. — Травоїдні. М'ясоїдні. Приказки. Загадка. Вовк. Про двох цапків / М. Коцюбинський. Дві кізочки / М. Коцюбинський. Колобок (казка). Рябок. Івасик та Тарасик / М. Коцюбинського. В гаю / П. Тичина. *Письмо. Малюнки:* Дитина та собака / Гольмс.

6. Птахи. — Приказки. Сонце гріє / Т. Шевченко. Нагодуй голодних. Ластівка / Б. Грінченко. Ворона та рак. Котик та півник (казка). Чиж та голуб / Л. Глібів. *Письмо. Малюнки:* Діти з гусьми / Пимоненко.

7. Риби, гади та комахи. — Риби. Гади. Комахи. Рибалка. Метелик / Л. Волошка. Метелик і гусениця. Лебідь, щука і рак / Л. Глібів. *Письмо. Малюнки:* Дитина і жабка / Барбер. Дівчина з дитиною / Х. Платонов.

8. Що росте на городі й на полі. — Городина. Хліб. Приказки. Рожа / П. Граб [Грабовський]. Дай-же, доле. Загадка. Пшениця. Загадка. Одгадка. Ріпка / І. Франко. Жолуді та гарбузи. В полі. В городі (записав Куліш). Загадка. Маківка / Є. Гребінка. Волошки / О. *Письмо.*

9. Зілля й дерево. — Садові та лісові дерева. Зілля та квітки. Загадка. Калина. Мій садок / М. Вороний. Дід та хлопці. Явір / Т. Шевченко. Коза-дерева (казка). Діброва / Т. Шевченко. В лісі. Ягоди. *Письмо.*

10. Хто друг і ворого хліборобові. — Приятель. Вороги. Приказки. Загадка. Вчений шпак. Війна грибів з жуками / О. П. Зайчик. Метелик і капуста / В. Самійленко. Горобець та билина / записано на Полтавщині. Зімова ніч / М. Чернявський. Будяк та конопляночка / Є. Гребінка. *Письмо. Малюнки:* Трустик [Королик] / Дюрер.

11. Праця. — Робочий люд. Приказки. Що кому потрібно до праці. Приказки. Загадки. Два плуги. Чого бажає хазяйка. Мудрий коваль (записав Номис). Коваль / І. Франко. Робочий кінь (записав Залюбовський). Хто більше працює. Женці (народня пісня). Коли не коваль, то й рук не погань / записано на Курщині. *Письмо. Малюнки:* Доїть корову / Пимоненко. На річці / Х. Платонов.

12. Родина. — Рідня. Свояки. Приказки. Родина. Щасливі люде. Пісня (записав Куліш). Кривенька качечка (нар. казка) / [Малюнки Г. Павловича]. Бабуся / П. Куліш. Пісня. *Письмо. Малюнки:* Рідкий гостинець / Їжакевич.

13. Гурт. — Людська оселя. [Малюнок Г. Павловича]. Де живе яка тварина. Приказки. Загадки. Дрова. Неладна спілка (народня пісня). Батько й діти / Переклав Л. Чи є що лучче / Т. Шевченко. Правда. Не завидуй / Т. Шевченко. *Письмо*.

14. Весна. — Приказки. Весна / Капельгородський. Подивись / Б. Грінченко. Весна / Є. Гребінка. Поле весною / П. Мирний. Веснянка / Л. Глібів. Весняний вечір / Т. Шевченко. *Письмо. Малюнки: Повідь / Лихотинський.*

15. Літо. — Приказки. Загадки. Літо. Літо / Капельгородський. Косовиця / Є. Гребінка. Жнива. Косарі (народня пісня). Вечір у жнива / О. Кониський. Горобина ніч / П. Кореницький. *Письмо. Малюнки: Влітку / Писемський.*

16. Осінь. — Приказки. Лелека (збірн. «Мол. Україна»). Осінь. Осінь / Є. Гребінка. Осінь / Хв. Новицький. Осінні праці селянина. Осінь / К. Різниченко. Діти-пастухи / Я. Щоголів. Під осінь / Є. Гребінка. Осінь / Я. Щоголів. *Письмо.*

17. Зіма. — Приказки. Загадки. Сніг. Надворі й у хаті / Я. Щоголів. Зіма на селі. На ковзальці / Н. С-ко [М. Стороженко]. Зіма / Капельгородський. В лісі / за Толстим переклав Л. Снігова баба / З «Молод. України». *Письмо. Малюнки: Зіма / Краснов.*

18. Вода. — Приказки. Загадки. Дощик. Дві великі сили / «Розмова про сили землі» Комарова. Чорне море та річки. Жаліється Лиман морю (народня пісня). *Письмо. Малюнки: На річці. Дівчина з відром / Пимоненко.*

19. Земля. — Який буває ґрунт. Що є в землі. Приказки. Загадки. Хлібороб / Б. Грінченко. Ратай / О. Кониський. Яка буває земля / Н. Горбунов. *Письмо. Малюнки: В очереті / М. Онуфрієв.*

20. На небі. — Хатинка / Леся Українка. Світає / Т. Шевченко. Приказки. Загадки. Місяць і зорі. Зорі. Хор лісових дзвіночків / П. Тичина. Три гостоньки (народня пісня). Тепло / «Розмова про сили землі» Комарова. Хмари / С. Шелухін. Світло / «Розмова про сили землі» Комарова. Пісня (народня пісня). Сонце зайшло / В. Олександрів [В. Александров]. Дивись / О. Коваленко. Вечір / Т. Гнатенко. Загадка. *Письмо.*

21. Наука. — Приказки. Загадки. Перша книжка / Г. Чулай [П. Голота]. Ясний ранок. Шевченків Заповіт / Т. Шевченко. Льон / «Казки Андерсенові», Пер. Старицького. Розумна людина. Півень і перлина / Л. Глібів. Сонце та хмари / Є. Гребінка. Чи скоро світ буде / П. Куліш. *Малюнки: У класі. Білять полотно / Котляревський.*

22. Серед людей. — Помічник. Пилипко / Л. Толстой. Переклад Новодовського. Пригода / П. Мирний. Хворий Івасик. Чого-ж вони зраділи? / М. Коцюбинський. Дід та баба / Т. Шевченко. Десять робітників / М. Коцюбинський. Брати. Рівна спадщина / Л. Толстой (переклад). Барабан. Як чоловік конем був / переказала М. Загірня [М. Грінченко]. Перебендя / Т. Шевченко. *Малюнки: Жінка з дитиною / Деба-Понсан. Перелякались / Трутовський.*

23. Наш край. — Билина. На Україні. Літній вечір / Олесь. Українська Соціалістична Радянська Республіка. В неволі / Т. Шевченко. Революція 1917 року. Ленін. Доми дитини. Інтернаціонал. Заповіт / Т. Шевченко.

Метричні міри.

Альбом ілюстрацій

Коли хочете, щоб ваші діти вирости сильними, характерними і розумними людьми, щоб уміли шанувати свою рідну мову, пісню, народ, були для вас утіхою і гордощами великого українського народу, то давайте їм у руки українську книжку!

Українське педагогічне товариство «Рідна школа»

Кожна наша нова книжка для дітей — це цеглина до нашої будівлі, крапелька цілющої води. Коли на всіх пунктах боротьби треба нам мати робітників та й робітників, то на цей пункт, що боронить осередок твердині нашої, мусили ми виставити найкращі сили.

Людмила Старицька-Черняхівська

«Дзвінок» (Львів, 1891) [16]

«Молода Україна» (Київ, 1911) [19]

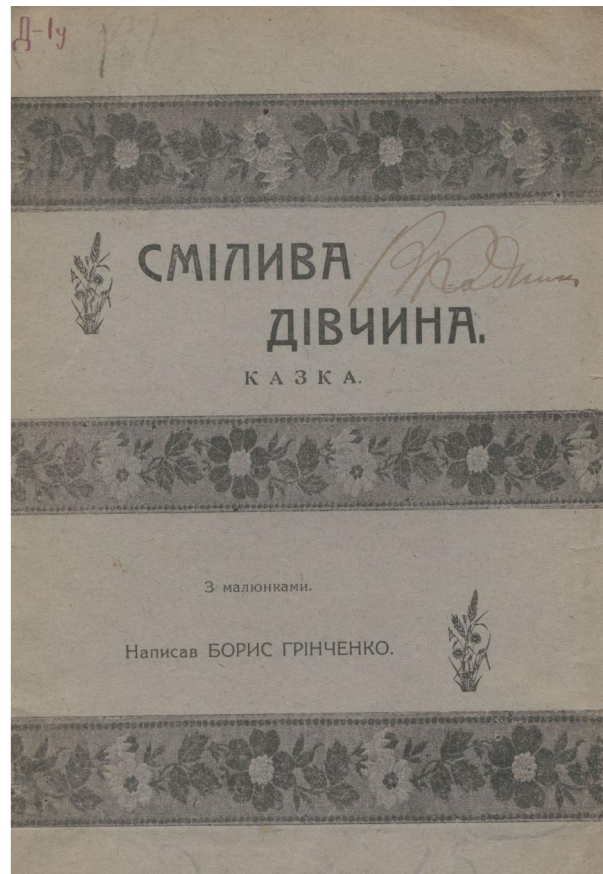

«Колосья» (Одеса, 1913) [20]

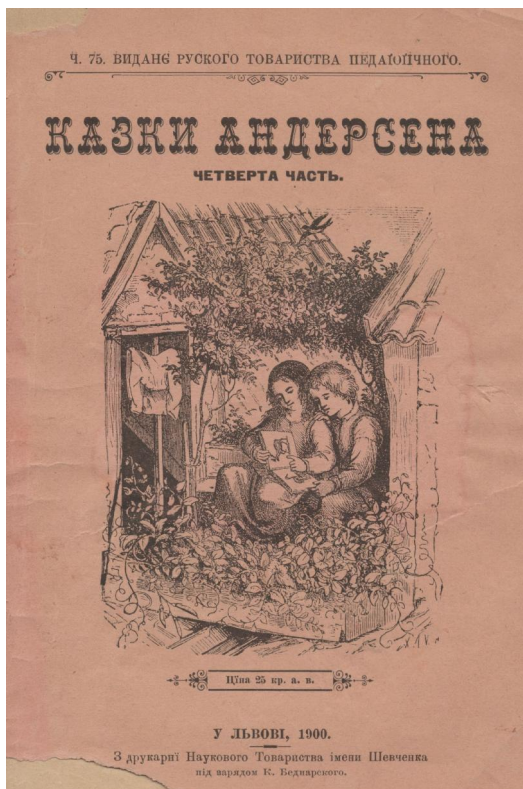

Грінченко М. Чередник та дівчина
(Чернігів, 1898) [23]

Грінченко Б. Смілива дівчина
(Чернігів, 1899) [24]

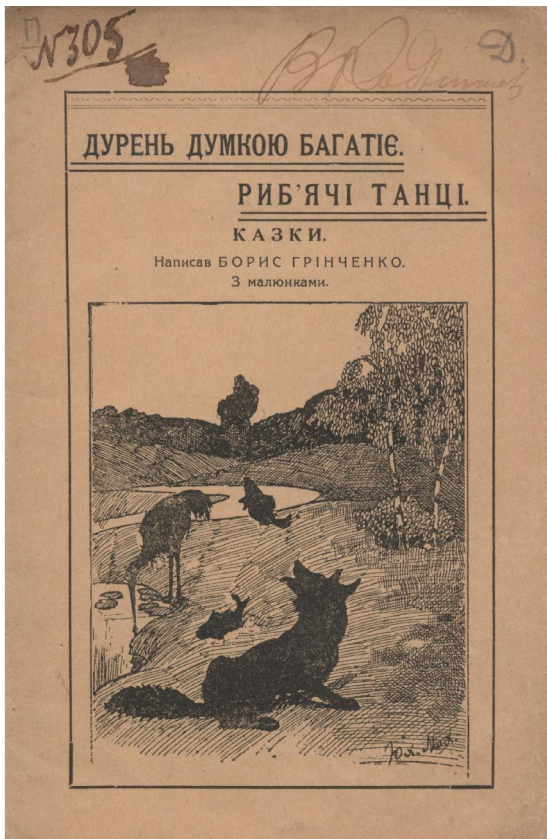

Казки Андерсена. Четверта часть
(Львів, 1900) [80]

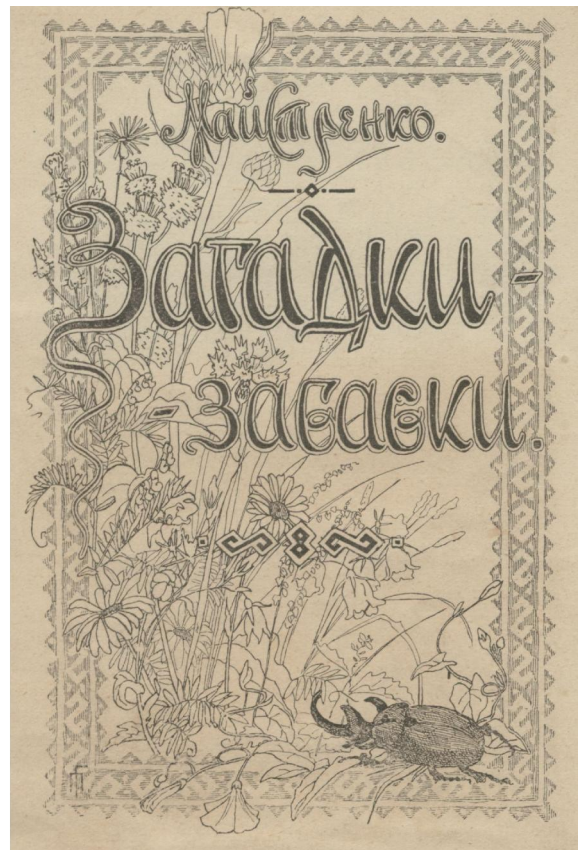

Билина про Ілію Муромця і його славні подвиги
(Львів, 1907) [33]

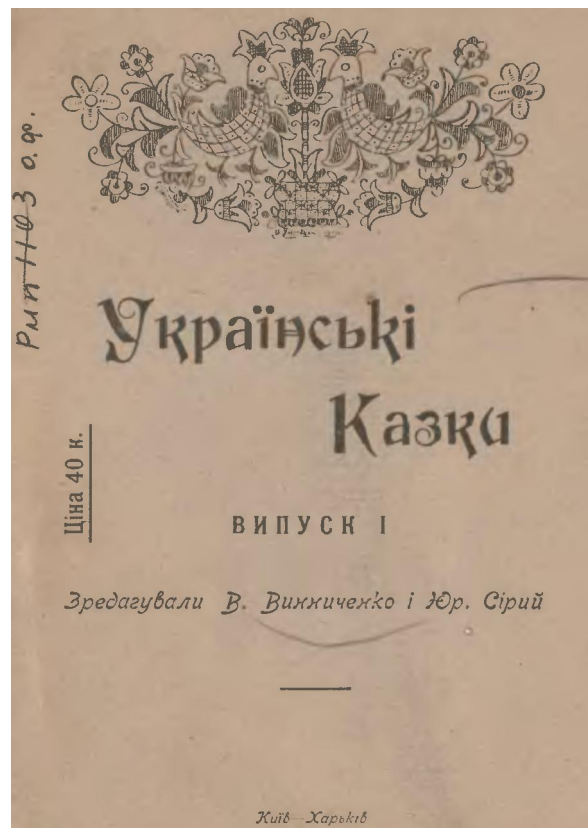
Грінченко Б. Дурень думкою багатіє.
Риб'ячі танці (Київ, 1914) [45]

Майстренко Х. Загадки-забавки
(Петроград, 1915) [48]

Книжка діткам для розваги
(Полтава, 1917) [52]

Українські казки. Вип. 1
(Київ — Харків, 1917) [53]

Казки Андерзена
(Київ — Ляйпціг, 1918) [88]

Байки Глібова
(Київ — Ляйпціг, 1918) [57]

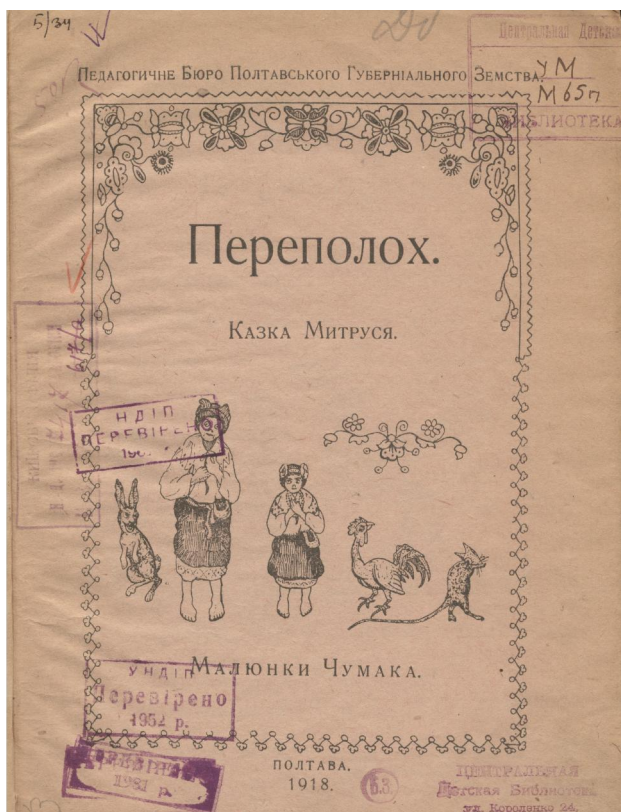

Казки Гауффа
(Київ — Коломия, 1918) [92]

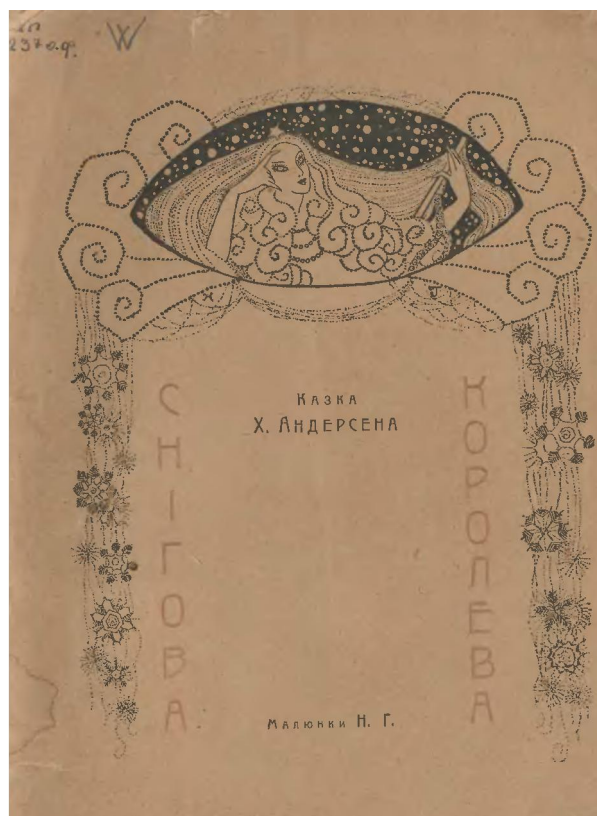

Казки Фенельона
(Київ — Ляйпціг, 1918) [101]

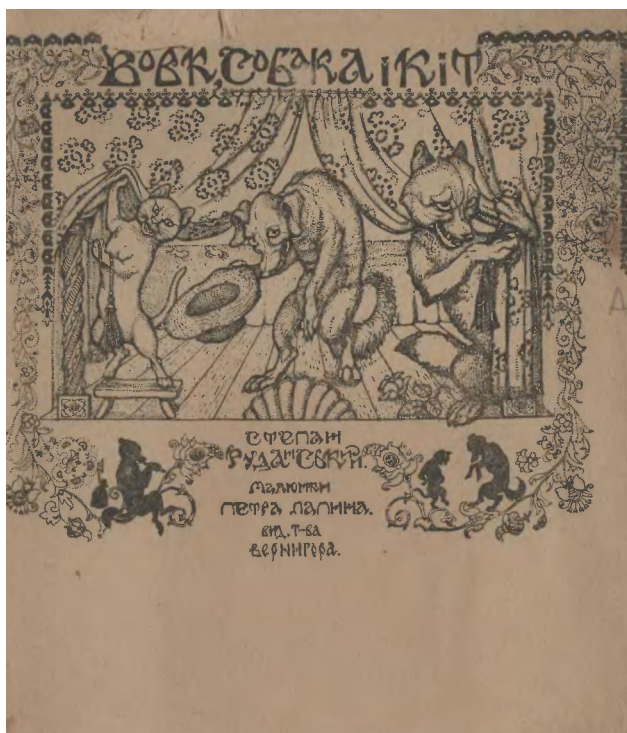

Соловей Д. Переполох
(Полтава, 1918) [64]

Андерсен Г.-К. Снігова королева
(Київ, 1918) [90]

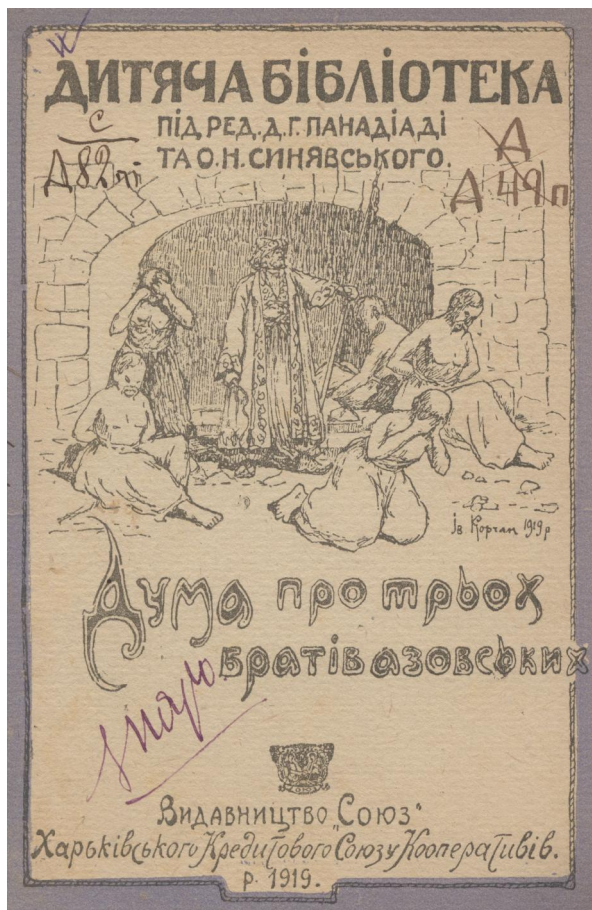

Руданський С. Вовк, собака і кіт
(Київ, 1918) [63]

Дитяча Розвага.
Збірка забавок для дітей
(Київ, 1918) [65]

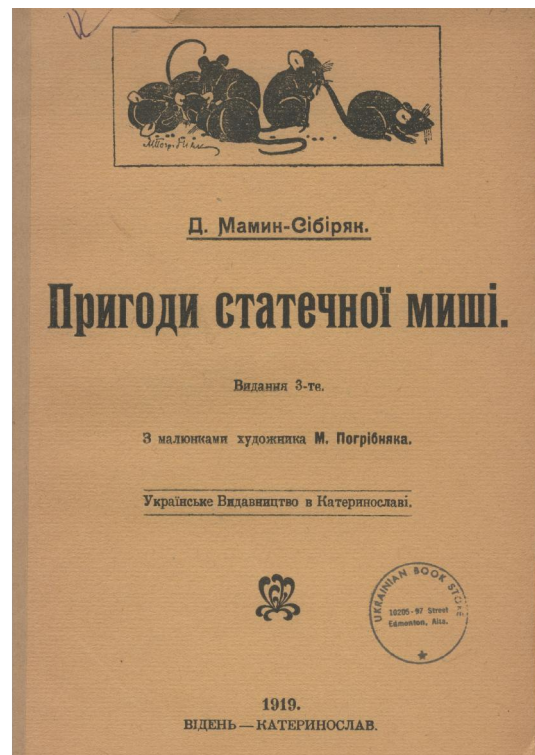
Дума про трьох братів азовських
(Харків, 1919) [67]

Пімста звірів
(Львів, 1919) [69]

Індуські народні казки
(Київ, 1919) [103]

Мамін-Сібіряк Д. Пригоди статечної миші
(Катеринослав, 1919) [105]

Перша вязочка бубличків
(Київ, 1921) [72]

Франко І. Грицева шкільна наука
(Чернігів, 1921) [73]

Дмитрієва В. Малюк та жучок
(Харків, 1921) [110]

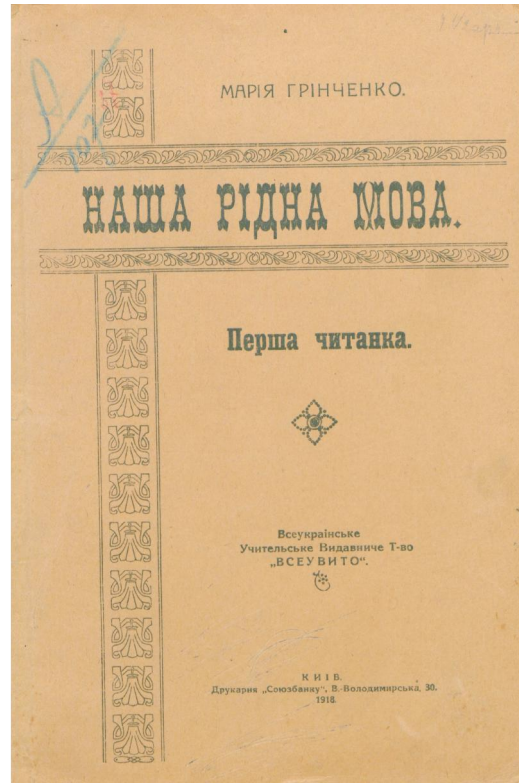

Сніжинки. Різдвяний збірничок
(Полтава, 1917) [118]

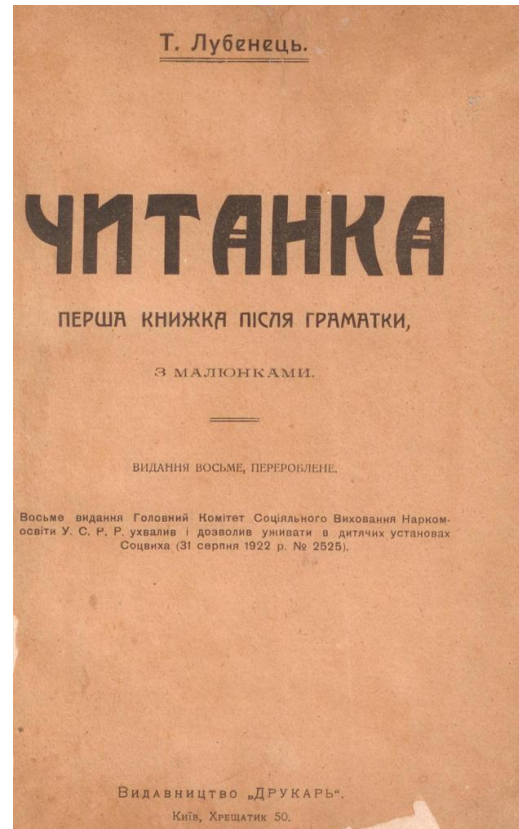
Стешенко О. Рідні колоски
(Київ, 1918) [120]

Грінченко М. Наша рідна мова
(Київ, 1918) [121]

Черкасенко С. Рідна школа.
Читанка третя
(Київ — Львів — Відень, 1919) [122]

Лубенець Т. Читанка. Перша книжка
після граматики (Київ, 1922) [123]

Ілюстрації

— 144 —

ДЕЩО ДЛЯ ДІТЮЧОКЪ.
Не мои ноги.
(Співомовка Руданського.)

Серед ліса серед гаю
У недітшиний обідь
Заснув циганъ у чоботяхъ,
Прокинувъ ся безъ чобіть.
Прокинувъ ся, протеръ очи,
Разівъ кółька позівхнувъ,
Разівъ кółька босій ноги
Зъ подивлїнемъ повернувъ.
— Не мои се, каже, ноги,
Присягаю на чомъ свѣтъ!
Бо мои въ чоботяхъ були,
А сї босї безъ чобіть!

ЗАГАДКИ.
(Загадавъ Андрей М-рц-н-къ.)

<p>I.</p> <p>Що є, все мое, Є зъ мене и мною буде, И царь и бѣдакъ, Велить звѣръ и хробакъ, Чи золотї шаты, Твердинѣ, палаты, Все мѡй мохъ, Мѡй порохъ.</p>	<p>II.</p> <p>И на свѣтъ ся родить, И по свѣтъ ходить Сотворїне грѣшне; Якъ го зъ свѣта гонять, То спївають, дзвонять Дзвономъ, шкломъ и грѣшми.</p>
---	--

III.

Ходить, вертитъ ся,
(Часомъ зъпинить ся),
День и нѡчь тне
И кавалки ихъ бе.

Вѡдгадки загадокъ зъ 8. книжочки.
I.) Парова машина, II.) колеса, III.) безрога,
IV.) кава — лава.
(Черехрукъ забороний.)

Дитяча сторінка з «Бібліотеки для молодіжї» (Чернівці, 1889) [7]

ЗАДАЧЪ РЕБУСЫ ШАРАДЫ И И.

Хто баба?
(Акростїхъ.)

Сидить хитра баба азь на версѣ граба.
„Ой не злѣзу зъ граба! дурить дѣтокъ баба:
Вловѣть мѣнь тую курочку рабую,
А я подарю грушку золотую.“
Д. Кеніра.

Ребусъ.

о о о о		о о о о
о ла о	пря гли до	о за о
о о о о		о о о о

Тѣнь на стѣнѣ.

Задача рахункова.
Уложивъ Ив. Платоновичъ.

Шѣснацять чисель, вѡдъ 1 — 16, вписати въ 16-ти поляхъ квадрату такъ, щоби сума чисель въ кождыхъ чотырохъ поляхъ (въ довгы, гору и на охрестѣ) = 34

Дитяча колонка із «Дзвінка» (Львів, 1891) [16]

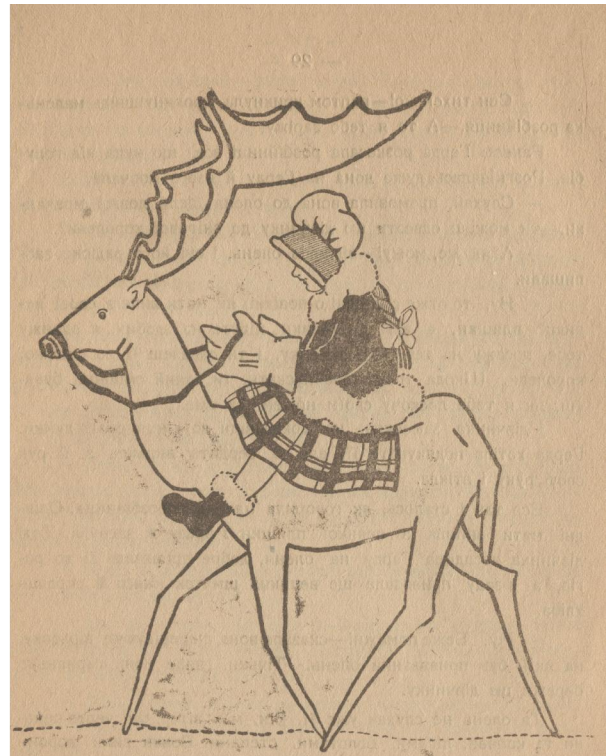

Малюнок до казки Г.-К. Андерсена «Сновійко» (Львів, 1899) [79]

Малюнок до казки Г.-К. Андерсена
«Снігова краля» (Львів, 1900) [80]

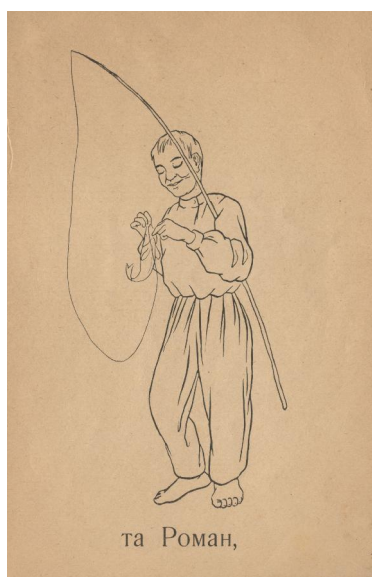
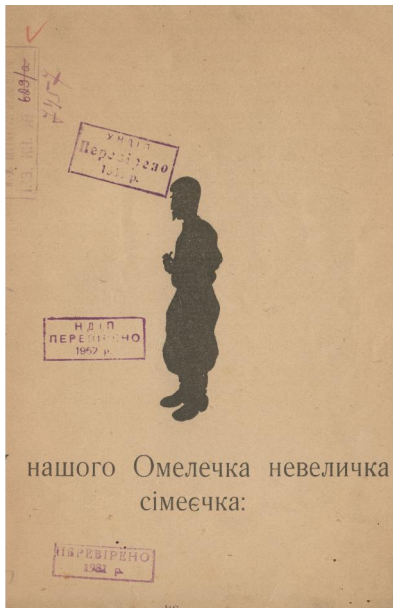

Малюнок до казки Г.-К. Андерсена
«Снігова королева»
(Київ, 1918, Н. Геркен-Русова) [90]

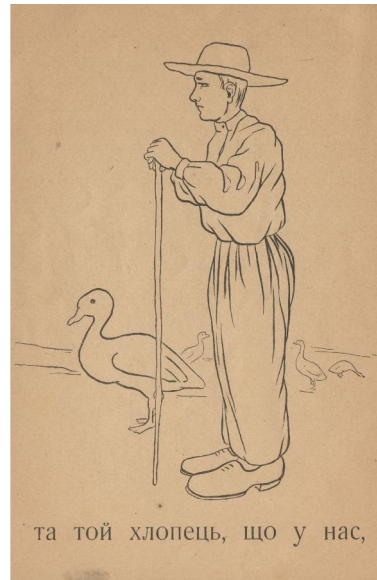
Сторінка з «Кобзарика»
(Петербург, 1913, Г. Павлович) [40]

та Панас,

та той хлопець, що у нас,

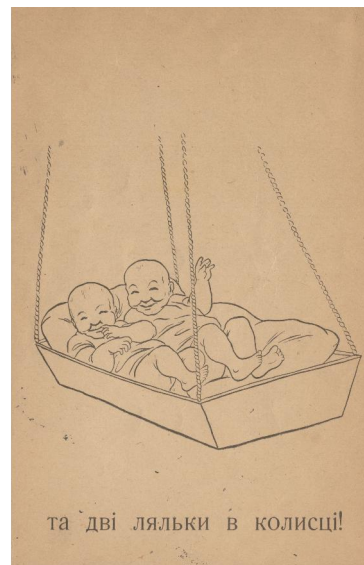
та два парубки вусаті,

та дві дівчини косаті,

та дві Христі в намисті,

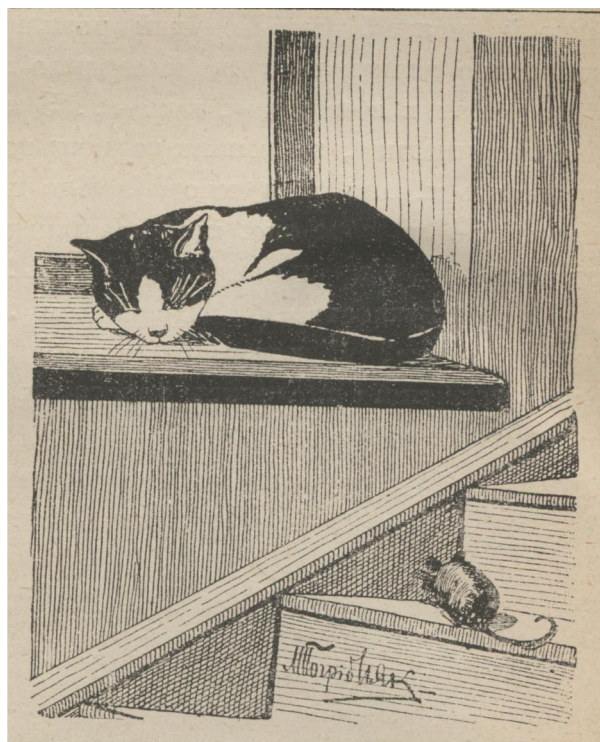
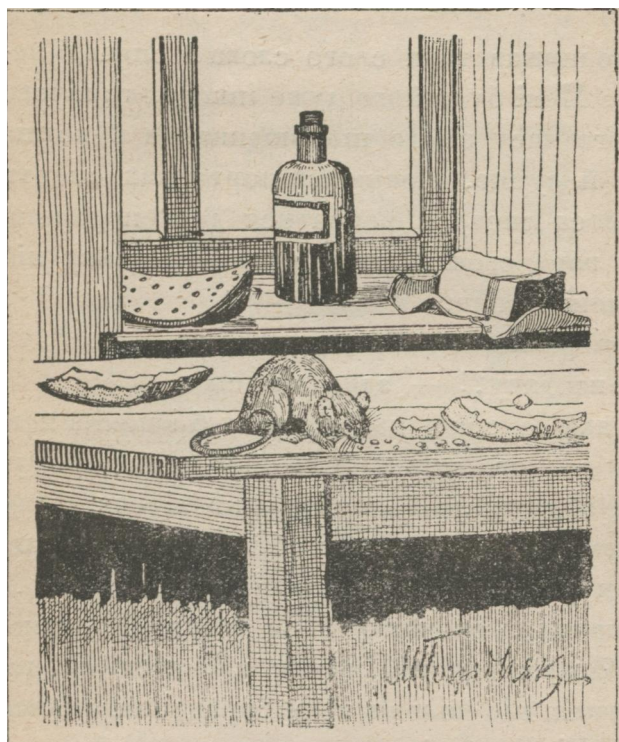
та дві ляльки в колиці!

Казка «Омелькова сім'я» в малюнках *С. Балуги*
(Полтава, 1918) [61]

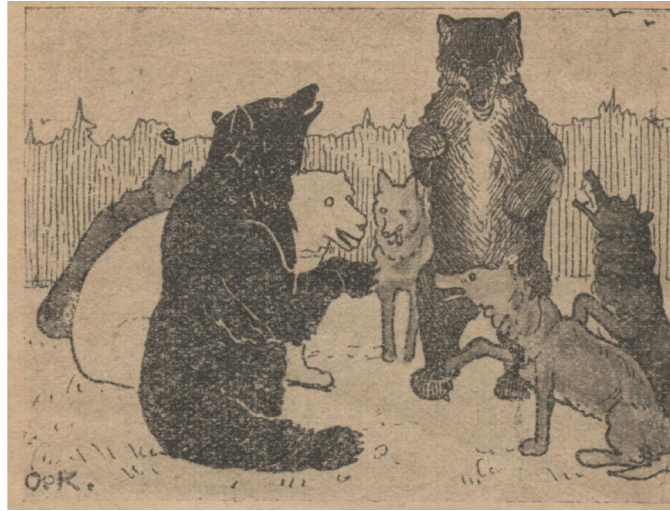

Малюнок до «Українських казок»
(Київ — Харків, 1917,
М. Погрібняк) [53]

Малюнки до оповідання Д. Маміна-Сибіряка «Пригоди статечної миші»
(Катеринослав, 1919, М. Погрібняк) [105]

Малюнок до байки «Пімста звірів»
(Львів, 1919, *О. Кульчицька*) [69]

Малюнок до оповідання Д. Маміна-Сибіряка
«Упертий цап» (Київ, 1917, *І. Падалка*) [86]

Малюнок до читанки О. Стешенко «Рідні колоски»
(Київ, 1918) [120]

Малюнок до казки
«Війна грибів та губ з жуками»
(Одеса, 1922, *О. Судомора*) [74]

Малюнок до віршованої казки
Б. Грінченка «Три бажання»
(Київ, 1914, *Ю. Михайлів*) [44]

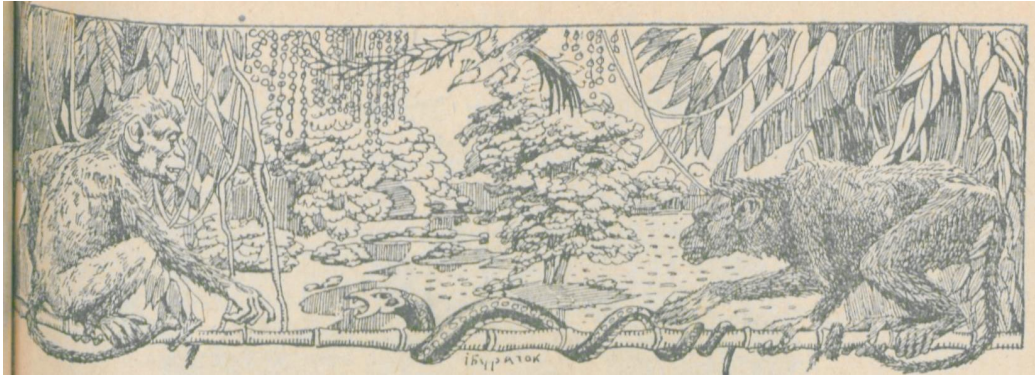
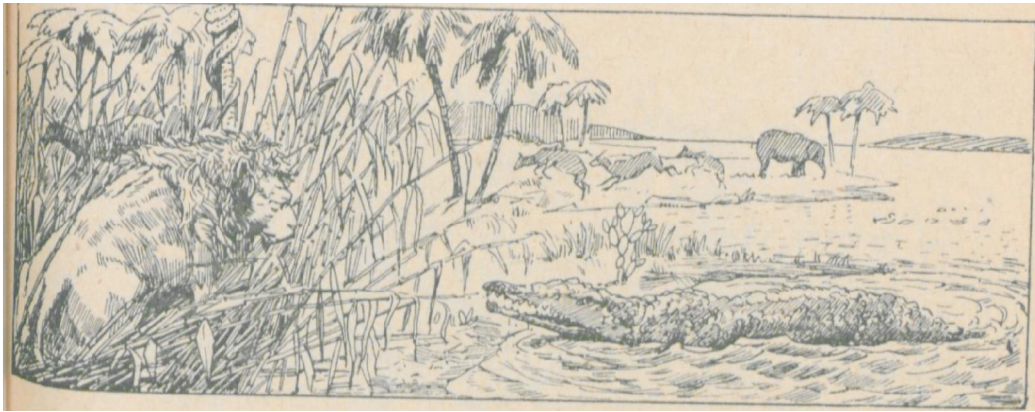

Малюнок до байки Л. Глібова
«Лисиця-жалібниця»
(Липовець, 1918, *П. Ланін*) [56]

Малюнок до роману Г. Бічер-Стоу
Томова хатка (Київ, 1918) [91]

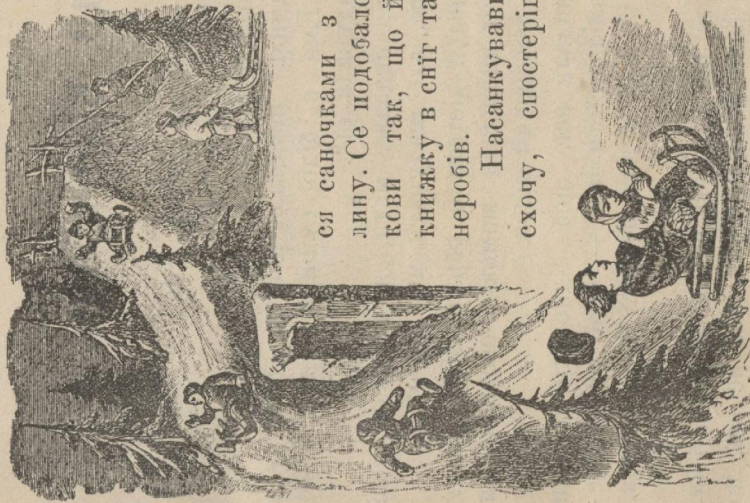

Малюнки до читанки «Рідна школа» С. Черкасенка
(Кив — Львів — Відень, 1919, *І. Бурячок*) [122]

12. Брехунець.

Андрійку, час вже до школи“, напаминав батько лїнивого хлопця. Андрійко рад не рад зібрав ся і пішов. По дорозі подибавав товаришів, ледачих школярів, що замість учти ся розуму в школі спускали

ся саночками з горба в долину. Се подобало ся Андрійкови так, що й він кинув книжку в сніг та пристав до неробів.

Насанкувавши ся до сходу, спостеріг Андрійко

аж тоді, що то вже вечоріє, вхопив книжку і нуж домів.

Сторінка з «Пів сотні повісток» О. Поповича (Чернівці, 1923) [28]

Сторінка зі збірника «Сніжинки» М. Рудинського (Полтава, 1917, А. Боцула) [118]

Малюнок А. Бутка до читанки М. Рудинського «Ясні зорі» (Полтава, 1918) [119]

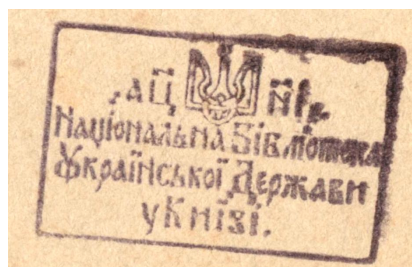
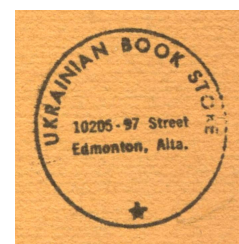
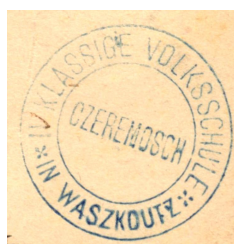
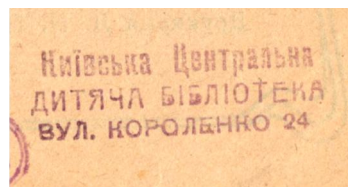
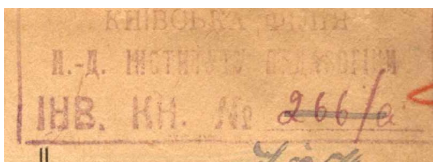
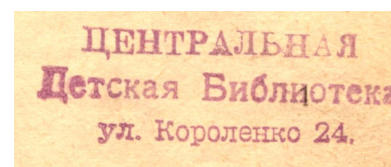
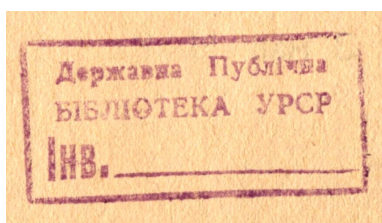
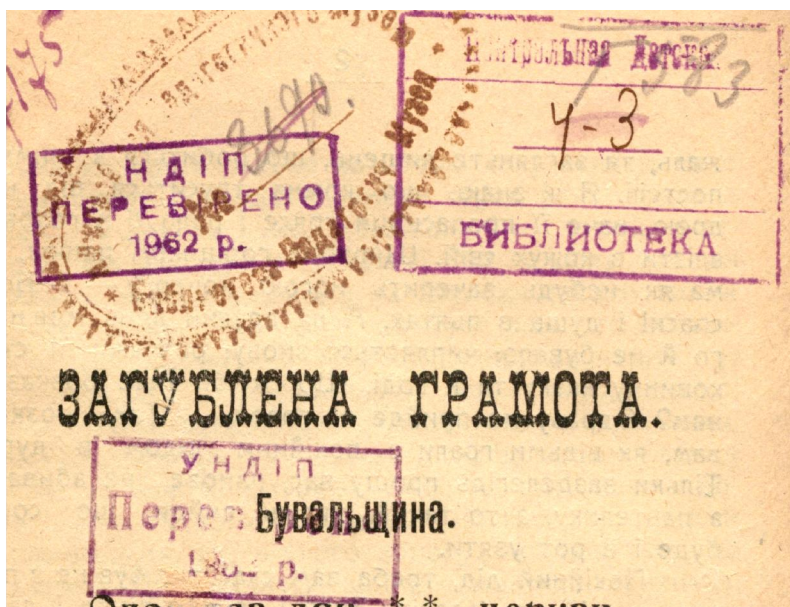
Малюнок Ф. Рожанковського

до читанки М. Рудинського «Ясні зорі» (Полтава, 1918) [119]

Малюнок Дм. Шевандіна до читанки М. Грінченка «Наша рідна мова» (Київ, 1918) [121]

Печатки, штампи, екслібрис

Видавничі марки

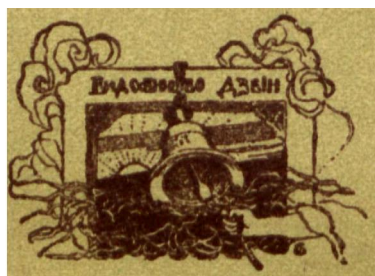
Видавництво «Нашим дітям»

Видавництво «Сіач»

Всеукраїнське державне видавництво

Видавництво «Дзвін»

Видавництво «Світ дитини»

Видавництво «Рух»

Державне видавництво

Товариство «Час»

Видавництво Полтавської Спілки Споживчих товариств

АНОТОВАНІ ПОКАЖЧИКИ

*Тисячі речей у житті забуваються, а тихих хвилин,
коли вам люба мама чи бабуся оповідала казки, не забудете
до смерті.*

Іван Франко

*Книжок дитячих неубутні чари,
Безсмертних вигадок легкі дива...*

Микола Зеров

*...в роках дитячих — скрізь, де ступить крок —
живуть, не наче з мармуру різьблені,
безсмертні постаті твоїх казок*

*Лише у казці вічна й незнищенна
та правда квітне, вабить і горить,
Яку життя безбарвне і буденне
не спромоглося досі відтворить...*

*Я знов малий хлопчик... Сиджу в майстерні,
і добрий приятель мій, швець-казкар
оповідає ті казки химерні,
що досі не померх ще їхній чар.*

*Так шив він чоботи (стелив тенета!)
та і мені тоді мабуть пошив
своїм байкарським хистом у поети
і з музою навіки подружив.*

Юрій Клен

Автори, редактори, упорядники

Александров Володимир Степанович (1825—1894) — український поет, фольклорист, краєзнавець. Автор віршів для дітей. — 122, 123.

Андерсен Ганс-Крістіан (дан. Hans Christian Andersen; 1805—1875) — данський письменник, видатний казкар. Твори Г.-К. Андерсена перекладено 150-ма мовами світу. Перший переклад казки Андерсена («Гречка») українською мовою, виконаний поетом і літературним критиком Іваном Біликом (Рудченком), з'явився в Україні в 1868 р. — 79, 80, 88—90, 117, 120, 123.

Андрієвський Олексій Олександрович (псевдоніми і криптоніми: А. А., А. Т., Ал., Андр. А., А-ський Ал., Т-ий А., Дон-кихот, О., Ласкавий, Теплий Олекса, Андибер, А. Каневський, Ол. Канівець. 1845—1902) — український історик, педагог, літератор, публіцист, архівіст, просвітник, громадський діяч. Дослідник творчості Т. Шевченка. Від 1896 р. працював директором сирітського притулку в Одесі. Уклав книгу «Басни Кривола не сцене детского театра» (Одеса, 1899). — 114.

Афанасьєв Олександр Степанович (псевдоніми: Чужбинський, Невідомий, Лубенец, Пустинник; 1816—1875) — український письменник, поет-романтик. Вірш О. Афанасьєва «Огнище» розміщено у читанці С. Черкасенка «Рідна школа» (1919). — 122.

Барвінок Ганна (справжнє ім'я — Олександра Михайлівна Білозерська-Куліш, ще псевдонім — А. Нечуй-Вітер; 1828—1911) — українська письменниця. Дружина Пантелеймона Куліша. Авторка казок «Кривенька уточка», «Казка про орла, про чорта і про чортову дочку», «Лисиця і журавель», «Гречка», «Дивовижне утя», «Льон» та ін. — 16.

Бер Матильда Леонтіївна (?—?) — редактор (1913—1916) і постійний дописувач художньо-літературного ілюстрованого журналу для єврейських дітей «Колосья» (Одеса, 1913—1918). Автор нарисів про Г.-К. Андерсена, дослідника Антарктиди Е. Шеклтону, некролога Шолом-Алейхему. — 20.

Білецький Василь (1856—1931) — український культурно-освітній діяч, педагог. Редактор львівського ілюстрованого журналу для дітей і молоді «Дзвінок» (1896—1902 і 1904—1908 рр.). — 18.

Білиловський Кесар (Цезар) Олександрович (псевдоніми: Цезар Білило, Цезарко; 1859—1938) — український письменник, громадсько-культурний діяч, лікар. Географічні дописи К. Білиловського розміщено у читанці С. Черкасенка «Рідна школа» (1919). — 122.

Бічер-Стоу Гарріет (англ. Harriet Beecher-Stowe; 1811—1896) — американська письменниця, борець за ліквідацію рабства. Найвідоміший твір — «Хатина дядька Тома» («Uncle Tom's Cabin») — українською мовою вперше видано у 1918 р. у скороченому перекладі М. Загірньої. Згодом його перекладали О. Діхтяр, В. Буряченко, В. Харитонов, В. Митрофанов та Н. Михальська. — 91.

Бодянський Осип Максимович (псевдоніми: О. Бода-Варвинець, Ісько Материнка, І. Мастак та ін.; 1808—1877) — український і російський філолог-славіст, історик, фольклорист, перекладач, письменник. Автор віршованих казок на фольклорні сюжети («Казка про царів сад да живу ю сопілочку», «Казка про дурня да його коня», «Казка про малесенького Йвася, змію, дочку її Олесю та задніх гусенят»). Вірш «Сад» О. Бодянського розміщено у читанці М. Грінченко «Наша рідна мова» (1918). — 121.

Бордуляк Тимофій Гнатович (псевдоніми: Т. Бондаришин, Т. Ветлина; 1863—1936) — український письменник. До дитячого читання увійшли оповідання «Дай, Боже, здоровля корові», «Перший раз» та ін. — 120.

Боровиковський Левко Іванович (1808—1889) — український поет, байкар, один з перших українських дитячих письменників. Збірка Л. Боровиковського «Байки й прибаютки» (1852) відкривається віршованим звертанням «До дітей» («Гей, діти, діти-мотилята, А годі вам цяцьками грать, М'яч бить — метеликів ганять, Я байку розкажу, послушайте, хлоп'ята!»). — 120.

Будяк Юрій (справжнє ім'я — Юрій Якович Покос; 1879—1942) — український письменник, журналіст, громадський діяч, педагог. Автор віршів та оповідань для дітей («Гулянка з зайчиком», «Шкідливий цап» та ін.). — 122.

Вагнер Микола Петрович (рос. Вагнер Николай Петрович; 1829—1907) — російський учений-зоолог, дитячий письменник. — 7.

Верхратський Іван Григорович (псевдоніми: Любарт Гороховський, Лосун, Петро Правдолюб, Любарт Співомір, Подоляк, Іван Щипавка та ін.; 1846—1919) — український природознавець, педагог, мовознавець, письменник, громадський діяч, дослідник мови і фольклору лемків. Автор перших україномовних шкільних підручників з природознавства. Дописувач «Ілюстрованої бібліотеки для молодіжі, міщан і селян». — 10.

Весоловський Ярослав Іванович (псевдоніми і криптоніми: Охрім Бодяк, Олег Сартр, Олег Сатир, Ярослав Громовий; В., О. Б., ОС., Я. В., Яр. Вес., Яр. В-ський, В-й Яр. та ін.; 1881—1917) — український політичний і громадсько-культурний діяч, журналіст, поет. Перекладав окремі твори О. Пушкіна, М. Лермонтова, М. Лескова, В. Короленка, Л. Толстого. Упорядник книги «Народні оповідання» Л. Толстого (1905). — 82.

Винниченко Володимир Кирилович (1880—1951) — український письменник, публіцист, державний і політичний діяч. До дитячого читання увійшли оповідання «Голота», «Кумедія з Костем», «Федько-халамидник», збірка «Намисто» та ін. Редактор видань для дітей («Українські казки», 1917). — 53, 120.

Вільшенко Я. (справжнє ім'я — Лотоцький Антін Львович, ще псевдоніми і криптоніми: Ярослав Вільшенко, Вуйко Тонцьо, Я. Вко, Тото Долото, А. Бей, Лотан, Самособою не Руданський, А. Л., Л. А. та ін.; 1881—1949) — український громадський діяч, дитячий письменник, журналіст, видавець. Співпрацював із журналом «Світ дитини» (від 1919, Львів). Автор літературних обробок народних казок, легенд, історичних переказів, оповідань і повістей для дітей, зокрема «Цвіти з поля», «Наїзд обрив», «Казка про Шевчика», «Мандрівки Мишки-гризикнижки», п'єси «Коник-стрибунець» та ін. — 75.

Вовчок Марко (справжнє ім'я — Марія Олександрівна Вілінська, за першим чоловіком — Маркович, за другим чоловіком — Лобач-Жученко; 1833—1907) — українська письменниця. Автор історичних повістей і оповідань та казок для дітей («Кармелюк», «Маруся», «Невільничка», «Ведмідь», «Дев'ять братів і десята сестриця Галя» та ін.). — 7, 119, 120, 122.

Волошка Людмила (справжнє ім'я — Людмила Януарівна Морозова-Курек, інший псевдонім — Л. Козачка; 1887—1952) — українська поетеса. Вірші Л. Волошки «Ранок» та «Метелик» розміщено в читанках О. Степенко (1918) та Т. Лубенця (1922). — 120, 123.

Воробкевич Григорій Іванович (псевдоніми і криптоніми: Гр. В., Н. Шрам, Наум Шрам; 1838—1884) — український поет. Молодший брат Сидора Воробкевича. Твори Г. Воробкевича друкувалися в часописі «Бібліотека для молодіжі». — 4.

Воробкевич Сидір Іванович (псевдоніми: Данило Млака, Демко Маковіччук, Морозенко, Семен Хрін, Ісидор Воробкевич, С. Волох та ін.; 1836—1903) — український письменник, композитор, педагог, громадський і церковний діяч. Один із засновників (1869) товариства «Руська бесіда». Автор віршів для дітей («Рідна мова», «То наші любі, високі Карпати», «Веснянка», «Осінь»). Дописувач журналу «Бібліотека для молодіжі». — 2, 5, 6, 117, 120.

Вороний Микола Кіндратович (псевдоніми і криптоніми: Арлекін, Віщий Олег, Номо, Sirius, Кіндратович, Микольчик, М. В., Кич М., М-У-ко та ін.; 1871—1938) — український поет, журналіст, театрознавець, перекладач. Автор віршів для дітей («Сніжинки», «Сонце заходить», «Мій садок» та ін.). — 119, 122, 123.

Гауф Вільгельм (нім. Wilhelm Hauff; 1802—1827) — німецький письменник, казкар. — 92.

Глібов Леонід Іванович (псевдоніми: Л. Кенир, Дідусь Кенир та ін.; 1827—1893) — український письменник, поет, байкар, видавець, громадський діяч. Написав 107 байок, понад 50 віршованих загадок і відгадок, жартівливих пісень та акровіршів для дітей. — 15—17, 56, 57, 120—123.

Гнатюк Володимир Михайлович (1871—1926) — український етнограф, фольклорист, мовознавець, літературознавець, мистецтвознавець, перекладач, громадський діяч. Редактор видань Наукового товариства імені Шевченка, видавець народних казок. — 58, 121.

Гоголь Микола Васильович (1809—1852) — український письменник. Писав російською мовою. До дитячого читання увійшли твори «Вечори на хуторі біля Диканьки», «Тарас Бульба» та ін. — 19, 93.

Голота Петро (справжнє ім'я — Грушевський Григорій Іванович; ще псевдонім Чулай Грицько; 1865—1921) — український письменник, педагог, громадський діяч. Двоюрідний брат Михайла Грушевського. Твори Петра Голоти друкувалися в журналі «Ілюстрована бібліотека для молодіжі, міщан і селян». — 9, 10, 12, 14, 123.

Грабовський Павло Арсенович (псевдонім П. Граб; 1864—1902) — український поет, публіцист, перекладач. Дитяча тематика приваблювала П. Грабовського протягом усього життя. Окрему групу його поезій становлять вірші-звернення «До школи», «Дітям». До дитячого читання увійшли вірші поета «Сонечко та дощик», «Щоглик», «Соловейко», «Дніпр», «Метеличок» та ін. — 118, 120, 121, 123.

Гребінка Євген Павлович (1812—1848) — український письменник, педагог, видавець. До дитячого читання увійшли байки Є. Гребінки «Ведмежий суд», «Вовк і Огонь», «Дядько на дзвониці» та ін. — 120—123.

Григоренко Грицько (справжнє ім'я — Олександра Євгенівна Судовщикова-Косач; 1867—1924) — українська письменниця, перекладачка, громадська діячка. Подруга Лесі Українки, а з 1893 дружина Лесиною брата Михайла Косача. Авторка оповідань для дітей (збірка «Дітки», 1918). — 19.

Гриневичева Катря (справжнє ім'я — Катерина Василівни Гриневич; 1875—1947) — українська письменниця, громадська діячка. У 1909—1911 — редактор ілюстрованого художньо-педагогічного журналу для дітей і молоді «Дзвінок» (Львів). У 1946 на 1-му з'їзді Об'єднання Працівників Дитячої Літератури (Німеччина) виступила з доповіддю про роль дитячого письменника: «Дитячий письменник — післанництво, Богом дане. Писати для дітей — священна служба, що до неї треба вдягати ризи на себе» (цит. за виданням: Свобода. Український щоденник. (Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі). — 1956. — Четвер, 29 березня. — Число. 59. — С. 3). — 31.

Грінченко Борис Дмитрович (псевдоніми та криптоніми: Василь Чайченко, Л. Яворенко, П. Вартовий, Б. Вільховий, Перекотиполе, Гречаник, Б. Г. та ін.; 1863—1910) — український письменник, педагог, лексикограф, літературознавець, етнограф, історик, публіцист, перекладач, громадсько-культурний діяч. Автор і видавець творів для дітей. — 12, 14, 16, 17, 21, 24, 26, 36, 37, 41—46, 49, 50, 71, 117, 118, 120—123.

Грінченко Марія Миколаївна (дівооче прізвище — Гладиліна, псевдоніми та криптоніми: М. Загірня, М. Чайченко, М. Доленко, П. З. Р-ої та ін.; 1863—1928) — українська письменниця, перекладач, педагог. Автор читанки «Наша рідна мова» (1918). Дружина Бориса Грінченка. — 21, 23, 119—121, 123.

Данилевич Іван Іванович (псевдоніми: Ів. Ів., Іван Іванів, Іван Твердий та ін.; 1858—1924) — український громадський і педагогічний діяч, учитель. Редактор популярного місячника «Добри Радь» (1889—1914) у Чернівцях. Дописувач журналу «Бібліотека для молодіжці». — 4.

Данилевський Григорій Петрович (1829—1890) — український письменник і публіцист, етнограф, історик. Писав російською мовою. Склавав віршовані «Украинские сказки», котрі витримали 8 видань. — 116.

Де Амїчис Едмондо (*итал.* Edmondo De Amicis, 1846—1908) — італійський письменник, поет і журналіст. — 17, 78, 83, 102, 120, 122, 123.

Дефо Даніель (*англ.* Defoe Daniel; 1660—1731) — англійський письменник. — 85.

Дмитрієва Валентина Іовівна (*рос.* Дмитриева Валентина Ивовна; 1859—1947) — російська письменниця. Найвідоміший твір — оповідання для дітей «Малюк та Жучок». — 110.

Дніпрова Чайка (справжнє ім'я Людмила Олексіївна Василевська, за чоловіком — Березіна; 1861—1927) — українська письменниця. Серед творів Дніпрової Чайки для дітей є оповідання («Краплі-мандрівниці»), вірші («Осінь», «Зима», «Весна»), казки («Казка про Сонце та його Сина», «Буряк»). За мотивами та образами народних казок письменниця створила лібрето опер «Коза-дереза», «Пан Коцький», «Зима й Весна, або Снігова Краля», «Весна-красна», «Проводи Сніговика Снігуровича». — 122.

Достоевський Федір Михайлович (рос. Достоевский Фёдор Михайлович; 1821—1881) — російський письменник. Уривок з роману «Записки з мертвого дому» під назвою «В острозі» вміщено в читанці С. Черкасенка «Рідна школа» (1919). — 122.

Драгоманов Михайло Петрович (1841—1895) — український учений, педагог, громадський і політичний діяч. Історичні дописи М. Драгоманова публікувалися в «Ілюстрованій бібліотеці для молодіжи, міщан і селян». — 11.

Єфремов Петро Олександрович (псевдоніми та криптоніми: Тромов, В. Юноша П. Є., П. Е., П. Є. Т-ро; 1883—1934) — український літературознавець, критик, журналіст та перекладач. Брат Сергія Єфремова. — 30.

Жук Михайло Іванович (псевдонім О. Мігулес; 1882—1964) — український живописець, графік, педагог, письменник, збирач фольклору. Автор оповідань і казок для дітей («Ох», «Правда та неправда», «Три глечики», «Пухирики», «Водичка-молодничка», «Про Тхора-Тхорища», «Івасик-ковбасик (нісенітниця)» та ін.). — 120.

Заклинський Роман Гнатович (псевдоніми і криптоніми: Іван Гінза, Р. З., Роз., Ром. З., Ром. Закл.; 1852—1931) — український письменник, літературознавець, історик, етнограф, педагог, культурно-просвітницький діяч. Дописувач «Бібліотеки для молодіж». — 4, 6, 15.

Залюбовський Григорій Антонович (1836—1898) — український етнограф, фольклорист, громадський діяч, письменник. Збирав і публікував фольклорні тексти (прислів'я, приказки, казки). Співпрацював з П. Чубинським. — 123.

Зіньківський Трохим Аврамович (псевдоніми: Т. Звіздочот, Т. Певний, М. Цупкий та ін.; 1861—1891) — український письменник, фольклорист, публіцист. Окремими збірками вийшли оповідання «Малюнки справжнього життя» (1889) і «Байки М. Цупкого» (1889). Байки Т. Зіньківського публікувалися в «Ілюстрованій бібліотеці для молодіжи, міщан і селян». — 8, 11.

Зозуля Іван Іванович (псевдонім Іван Спілка; ?—?) — український письменник, учитель, громадський діяч, збирач народної творчості. Жив і працював на Харківщині наприкінці ХІХ — початку ХХ ст. І. Зозуля публікувався у журналах для дітей «Дзвінок», «Ілюстрована бібліотека для молодіжи, міщан і селян». — 13.

Капельгородський Пилип Йосипович (псевдоніми: Успенець, Хлібороб; 1882—1938) — український письменник. Автор віршів для дітей. Дитячі поезії П. Капельгородського вміщено в читанках М. Грінченко (1918), Т. Лубенця (1922), М. Рудинського (1918), С. Черкасенка (1919). — 119, 121—123.

Кахникевич Кирило (псевдоніми і криптоніми: Кирило Вербин, К.; 1850—1926) — український журналіст, громадський діяч, перекладач. Природознавчі дописи К. Кахникевича публікувалися в «Ілюстрованій бібліотеці для молодіжи, міщан і селян». — 10, 11.

Кибальчич Надія Матвіївна (псевдоніми і криптоніми: Наталка Полтавка, Н. Симонівна, М. К., Н. К. та ін.; 1857—1918) — українська письменниця. Твори Н. Кибальчич публікувалися у дитячих журналах «Дзвінок» та «Ілюстрована бібліотека для молодіжи, міщан і селян». — 14, 16.

Кирилович Зенон (1892—1944) — редактор серії «Бібліотека для української молодіжи» видавництва «Бистриця» (Коломия — Станіславів). — 109.

Кирчів Павло Олексійович (псевдоніми та криптоніми: Маланич, Перчик Віц-Вичоса, Глум, Колиоко, К-в, П., Мал...ч та ін.; 1862—1916) — український письменник, педагог, громадський і культурний діяч. Автор віршів, оповідань і нарисів на шкільні теми. Твори П. Кирчіва публікувалися у «Ілюстрованій бібліотеці для молодіжи, міщан і селян». — 12.

Киселиця Олексій (Лесь) Іванович (1884—1950) — український педагогічний і громадський діяч, у 1909—1910 — редактор «Діточої бібліотеки» в Чернівцях, де окремими книжечками побачили світ твори для дітей Сидора Воробкевича (1836—1903), Франца Коковського (1885—1940) та ін. — 38.

Кіплінг Радьєрд (англ. Joseph Rudyard Kipling; 1865—1936) — англійський поет і прозаїк. — 108, 120.

Ковалів Степан Михайлович (псевдоніми: Стефан Ковалів, Дрозд, Дроздицин, Стефан П'ятка, Плескачка, Естко та ін.; 1848—1920) — український письменник і педагог, освітянський діяч, автор шкільних підручників, публіцист. Автор оповідань і нарисів із життя дітей. Твори С. Коваліва публікувалися в «Ілюстрованій бібліотеці для молодіжи, міщан і селян». — 8, 9.

Козоріс Михайло Кірович (1882—1937) — український письменник, автор п'єс для дітей («Діточе свято»). — 47.

Коковський Франц Михайлович (псевдоніми і криптоніми: Богдан Левченко, Елепідон, Франц Кок, Франц Михайлів, Ф. К., К. Ф. та ін.; 1885—1940) — український письменник, перекладач, мовознавець, правник, журналіст, громадський діяч. Автор віршів для дітей. — 38.

Комаров Михайло Федорович (псевдоніми М. Уманець, М. Комар; 1844—1913) — український письменник, бібліограф, критик, перекладач, лексикограф. Переклав українською мовою твори історика і громадського діяча О. Іванова (Строніна): «Розповіді про небо та землю», «Розмова про земні сили». Остання вміщена в читанці Т. Лубенця (1922). — 123.

Кониський Олександр Якович (псевдоніми та криптоніми: О. Верниволя, Ф. Горовенко, В. Буркун, Перебендя, О. Хуторянин, О.Я. К. та ін. (всього близько 150); 1836—1900) — український письменник, перекладач, видавець, лексикограф, педагог, громадський діяч. Автор віршів та оповідань для дітей. — 11, 118—120, 122, 123.

Кореницький Порфирій (1815—1854) — український письменник, байкар. Вірш П. Кореницького «Горобина ніч» вміщено в читанці Т. Лубенця (1922). — 123.

Короленко Володимир Галактіонович (1853—1921) — український письменник. Писав російською мовою. — 111.

Королів-Старий Василь Костьович (справжнє прізвище — Королів, ще псевдоніми і криптоніми: В. Диканський, Старий Василь, Подорожний, П. Щур, Хуторянин Старий, В. Дикий, Amator, В. Д., Пий та ін.: 1879—1943) — український письменник, громадський діяч, видавець. У 1917 — співробітник київського видавництва «Час». Автор збірок казок «Нечиста сила», збірки п'єс-казок «Русалка-жаба» і «Лісове свято». — 122.

Костомаров Микола Іванович (1817—1885) — український історик, поет-романтик, мислитель, громадський діяч, етнопсихолог. Історичні дописи М. Костомарова публікувалися в «Ілюстрованій бібліотеці для молодіжи, міщан і селян». — 5.

Коцюбинський Михайло Михайлович (1864—1913) — український письменник, громадський діяч. Літературну біографію М. Коцюбинський розпочинав як дитячий письменник. Він є автором віршів для маленьких читачів («Наша хатка», «Вечір»), казок («Дві кізочки», «Завидючий брат», «Івасик і Тарасик», «Десять робітників» та ін.), біографічного оповідання «Нюрнберзьке яйце», дитячих оповідань («Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник»), перекладів із польської та російської літератур. — 13, 35, 59, 119, 120, 123.

Красногорська Елішка (чеськ. Eliška Krásnohorská, справжнє ім'я — Альжбета (Єлизавета) Пехова (Alžběta Pechová); 1847—1926) — чеська письменниця, поетеса і драматург. — 17.

Крилов Іван Андрійович (рос. Крылов Иван Андреевич; 1768—1849) — російський байкар. — 104.

Кримський Агатангел Юхимович (псевдоніми і криптоніми: А. Хванько, А. Кр-кий; 1871—1942) — український сходознавець, історик, письменник і перекладач кримськотатарського походження. Поезії А. Кримського публікувалися у дитячому журналі «Дзвінок», читанці «Рідна школа» С. Черкасенка. — 17, 120.

Крушельницький Антін Владиславович (1878—1937) — письменник, педагог, політичний і громадський діяч, у 1919 — міністр освіти Української народної республіки. Організатор видавничого товариства «Українська книжка», яке випускало серію «Нашим найменшим» (1917—1922). До серії входили, здебільшого, народні казки, байки, переказані для наймолодшого читача-слухача. Ілюструвала серію Олена Кульчицька (1877—1967). — 69.

Куліш Пантелеймон Олександрович (1819—1897) — український письменник, перекладач і видавець, етнограф, громадський діяч. Вірші та казки П. Куліша вміщено в читанках О. Стешенка (1918) та Т. Лубенця (1922). — 120, 123.

Лафонтен Жан де — (фр. Jean de La Fontaine; 1621—1695) — французький поет, байкар, родоначальник нового виду байки у світовій літературі. — 95.

Левицький Модест Пилипович (псевдоніми і криптоніми: Виборний Макогоненко, Дід Модест, М. Пилипович, М. Рогаль, М. Л., М. П. та ін.; 1866—1932) — український письменник, лікар, педагог, перекладач. Автор оповідань для дітей («Петрусів сон»). — 32, 70, 120.

Лепкий Богдан Сильвестрович (повне ім'я — Богдан Теодор Нестор; 1872—1941) — український письменник, літературознавець, критик, перекладач, видавець, громадсько-культурний діяч, художник. Наприкінці 1910-х — початку 1920-х упорядковував і готував до друку твори українських письменників для дітей (С. Руданського, Ю. Федьковича та ін.) у видавництві Я. Оренштайна «Українська накладня» (Берлін, Лейпціг, Вецляр). Твори Б. Лепкого для дітей: повісті-казки «Під тихий вечір» (1923), «Під ялинку» (1930), «Про діда, бабу і качечку кривеньку», «Про дідову Марусю і про бабину Галюсю», «Про лиху мачуху, сирітку Катрусю, чорну кицьку, дванадцять розбійників і про князенка з казки», «Три казки» (всі — 1931), «Казка про Ксеню і дванадцять місяців» (1934). — 57, 66, 68, 104.

Лонг Вільям (*англ.* Long William Joseph; 1866—1952) — американський письменник-анімаліст. — 122.

Лубенець Тимофій Григорович (1855—1936) — український педагог. Автор підручників і посібників для початкової школи, укладач читанок для дітей. — 123.

Майстренко Х. (справжнє ім'я — Федот Макарович Шелудько; 1877—?) — український письменник. Автор книги для дітей «Загадки-забавки». — 48.

Макарушка Остап (1867—1931) — український філолог і педагог, автор кількох посібників з латинської та старогрецької мов для гімназій, творів для дітей. Голова товариства «Рідна школа» в 1910—1911, 1915—1919 рр. — 18, 29.

Маковей Осип Степанович (1867—1925) — український письменник, публіцист, критик, літературознавець, перекладач, редактор багатьох періодичних видань, педагог, громадсько-політичний діяч. Автор віршів для дітей. — 120.

Макушинський Корнель (*польськ.* Makuszyński Kornel; 1884—1953) — польський письменник, фейлетоніст, автор книжок для дітей та молоді. — 94, 96.

Мамін-Сибіряк Дмитро Наркисович (*рос.* Мамин-Сибиряк Дмитрий Наркисович, справжнє прізвище — Мамін; 1852—1912) — російський письменник, автор творів для дітей. — 86, 105, 106, 117, 121.

Манастирський Олександр Дмитрович (чернече ім'я — Артемон; 1857—1920) — український письменник та драматург, історик, етнограф, поет, православний церковний діяч. Твори О. Манастирського публікувалися в журналі «Бібліотека для молодіж». — 7.

Манжура Іван Іванович (псевдоніми і криптоніми: Іван Калічка, Іван Мара, І. М-ра; 1851—1893) — український поет, фольклорист, етнограф, дитячий письменник-казкар. Автор віршів для дітей та віршованих казок: поеми-казки «Трьомсин Богатир», «Іван Голик», «Казка про хитрого Лисовина...» (переробка поеми В. Гете «Рейнеке-Лис»), казкових оповідань — художніх переказів народних сюжетів «Лиха Година», «Як чорт шматочок хліба одслужував», казок у віршах за фольклорними мотивами «Злидні», «Батьківський заповіт», «Не судьба, а щира правда», «Червоний горицвіт», «Як ми з дідом багатіли, а батька ще на світі не було» та ін. — 118, 123.

Маркович Дмитро Васильович (псевдоніми Волиняк, Гайдабура, Марківчанин, Оленин та ін.; 1848—1920) — український письменник, громадський діяч, правник. Автор оповідань для дітей. — 119.

Метлинський Амвросій Лук'янович (псевдонім — Амвросій Могила; 1814—1870) — український поет, фольклорист, перекладач, видавець. Вірш А. Метлинського «Буря» вміщено в читанці «Рідна школа» С. Черкасенка (1919). — 122.

Мирний Панас (справжнє ім'я — Панас Якович Рудченко; 1849—1920) — український прозаїк та драматург, збирач народних пісень, легенд, казок. Автор творів для дітей («Казка про правду та кривду», «Морозенко» та ін.). — 13, 107, 122, 123.

Навроцький Володимир Михайлович (псевдоніми: Василь Н., Онисим, Сіроманець; 1847—1882) — український економіст, статистик, публіцист, поет. Вірш В. Навроцького «Добраніч родині» опубліковано в журналі «Ілюстрована бібліотека для молодіжи, міщан і селян». — 11.

Нечуй-Левицький Іван Семенович (справжнє прізвище — Левицький; псевдоніми: Іван Нечуй, Іван Нечуй-Левицький; 1838—1918) — український письменник. До дитячого читання увійшли оповідання «Вітрогон», казка-легенда «Запорожці», дитячі різдвяні сценки «Попались» та ін. — 71.

Никорович Григорій (криптоніми і псевдоніми: Г. Н., Гр. Н., Гр. Ник., Ник. Г., Гриць Н.; 1859—1916) — український громадський діяч, педагог (з 1910 — шкільний інспектор), співробітник буковинських педагогічних журналів. Твори Г. Никоровича для дітей публікувалися в часописі «Бібліотека для молодіжи». — 1, 3, 8.

Номис Матвій (справжнє ім'я Матвій Терентійович Симонов; 1823—1901) — український етнограф, фольклорист, письменник і педагог, укладач і видавець одного з найповніших та найавторитетніших зібрань-антології українського усного фольклору малих жанрів (прислів'я, приказки, загадки тощо). Казку «Мудрий коваль», записану М. Номисом, вміщено в читанці Т. Лубенця. — 123.

О'Коннор-Вілінська Валерія Олександрівна (1866—1930) — українська письменниця, перекладач, громадська діячка. Автор дитячих оповідань та перших в українській літературі п'єс для дітей («Марусина ялинка», «Подруги», «У школі». «Сирітка», «На свій шлях»). — 60, 120.

Олесь Олександр (справжнє ім'я — Олександр Іванович Кандиба; 1878—1944) — український письменник, поет, драматург. Для дітей О. Олесь написав багато чудових віршів про різні пори року, а також веселі казки у формі віршованих п'єсок. — 19, 120—123.

Осипович Наум Маркович (1870—1937) — єврейський письменник, публіцист, історик. Писав російською мовою. Головний редактор журналу для єврейських дітей «Колосья» (Одеса, 1913—1918). — 20.

Панадіаді Дмитро Георгійович (1877—1938) — український педагог грецького походження. Професор педагогіки. У 1919—1920 рр. працював редактором у видавництві «Союз» (Харків), яке друкувало шкільні підручники та художню літературу для дітей у серії «Шкільна та позашкільна бібліотека». — 67.

Пасічинський Ісидор (1853—1930) — український фольклорист, публіцист, поет, громадсько-культурний діяч. Автор оповідань і загадок для дітей, що друкувалися в журналі «Бібліотека для молодіжі». — 2, 6, 8, 9.

Пестряков Пилип Мелентійович (рос. Пестряков Филипп Мелентьевич; 1863—1911) — російський поет, священник. Автор віршів для дітей. — 115.

Пчілка Олена (справжнє ім'я — Ольга Петрівна Косач; 1849—1930) — українська письменниця, драматург, публіцист, громадська і культурна діячка, перекладач, етнограф. Автор оповідань і віршів для дітей, засновниця і редактор дитячого журналу «Молода Україна» (1908—1912, 1914). Мати Лесі Українки, сестра Михайла Драгоманова. — 12, 16, 19, 118, 120, 122.

Рильський Максим Тадейович (1895—1964) — український поет, перекладач, публіцист, громадський діяч. Автор віршів та оповідань для дітей. — 119, 120.

Романова Одарка Володимирівна (у деяких джерелах — Іванівна, псевдоніми і криптоніми: Романова Н., Романенко О., Одарка, О. Р.; 1853—1922) — українська письменниця. Автор віршів для дітей («Весілля Мороза», «Сватання Мороза») та казок за фольклорними взірцями («Черствий пиріжок», «Про те, як Петро Петрович Золоте пір'ячко з Квочкою Кукуріківною та Котиком-Буркотиком на село мандрували»). — 118.

Руданський Степан Васильович (псевдоніми і криптоніми: Н-й Г-ь Волинський, Вінок Руданський; 1833 (1834) — 1873) — український поет, перекладач. Професійний лікар. Автор славнозвісних співомовок — коротеньких, здебільшого на три-чотири строфи гумористично-сатиричних віршів. Серед юних читачів найбільшу популярність мають такі співомовки, як «Добре торгувалось», «Чи далеко до Києва?», «Баба в церкві», «Не мої ноги», «Вовки» та ін. — 5.

Рудинський Михайло Якович (1887—1958) — український археолог, педагог, музейний діяч. У 1917—1919 рр. — завідувач Педагогічного бюро Полтавської губернської земської управи, головне завдання якого — відродження української національної школи, налагодження друку українською мовою підручників та посібників, творів українських письменників, зокрема літератури для дітей. Упорядник збірника «Сніжинка» (1917) та читанки «Ясні зорі» (1918). — 118, 119.

Рудченко Іван Якович (псевдонім — Іван Білик; 1845—1905) — український фольклорист, етнограф, письменник, старший брат і співавтор Панаса Мирного. Збирач і публікатор українських народних казок. — 120.

Самійленко Володимир Іванович (псевдоніми: В. Сивенький, Іваненко, В. Полтавець, Л. Сумний; 1864—1925) — український поет, перекладач. Автор віршів для дітей. — 117, 120—123.

Свіфт Джонатан (*англ.* Jonathan Swift; 1667—1745) — церковний діяч, публіцист, сатирик, англomовний ірландський письменник, відомий як автор «Мандрів Гулівера». — 18.

Сетон-Томпсон Ернест (*англ.* Ernest Evan Thompson Seton; 1860—1946) — канадський письменник шотландського походження, художник-аніمالіст, один з ідеологів і натхненників скаутського руху. — 97—99, 107, 122.

Синявський Олекса Наумович (1887—1937) — український мовознавець і педагог, провідний діяч у нормуванні української літературної мови в 1917—1931, фактичний редактор остаточного тексту «Українського правопису» (1927). У 1919—1920 рр. працював редактором у видавництві «Союз» (Харків), яке друкувало шкільні підручники та художню літературу для дітей. — 67.

Сірий Юрій (справжнє ім'я Тищенко Юрій (Георгій) Пилипович, криптоніми та псевдоніми: С. Ю., Ю. А., Ю. С., Ю. Т-ко, Ю. Азовський, Юрій Азовський, Галайда, Федір Гарах, Атанасій Дюльгерев, О. Кадило, Павло Лаврів (Лавров), Ю. Сірий, Юр. Сірий, Юр. Салтичинський; 1880—1953) — український педагог, видавець, перекладач. Як дитячий письменник був співробітником журналу «Дзвінок» у Львові. Серед дитячих творів: «Світова мандрівка краплини води», «Про горобця, славного молодця», «Крим. Оповідання з подорожі дітей, з малюнками і картою Крима» та ін. Перекладав українською мовою твори для дітей Р. Кіплінга, Е. Сетона-Томпсона та ін. — 53, 122.

Словацький Юліуш (пол. Juliusz Słowacki; 1809—1849) — польський поет і драматург. — 38.

Соловей Дмитро Федорович (псевдонім — Митрусь; 1888—1966) — український історик, економіст, педагог, письменник. У 1917—1919 — інструктор у культурно-освітніх справах Полтавської Спілки Споживчих Товариств (ПССТ), яка друкувала дитячі книги. Писати для дітей розпочав у 1917 р., тоді ж вийшла друком його перша збірка «Книжка діткам для розваги». Редагував журнал для дітей «Молода Громада» (Полтава, 1922). — 52, 64.

Сосіс Ізраїль (1878—1967) — єврейський історик, публіцист, редактор. Співпрацював із журналом для єврейських дітей «Колосья» (Одеса, 1913—1918). — 20.

Старицька-Черняхівська Людмила Михайлівна (1868—1941) — українська письменниця, громадський діяч. Донька М. Старицького, племінниця М. Лисенка. Авторка віршів та оповідань для дітей. — 120.

Старицький Михайло Петрович (псевдонім: М. Старченко; 1840—1904) — український письменник, перекладач, театральний і культурний діяч. Автор віршів для дітей, перекладач казок Г.-К. Андерсена. — 120.

Степовик О. (справжнє ім'я — Комаров Олександр Федорович; 1842—1918) — український педагог, публіцист. Брат Михайла Комарова. Брав активну участь у діяльності Благодійного товариства видання загальнокорисних і дешевих книг. Автор шкільних підручників з математики та віршів для дітей. — 122.

Стороженко Олекса Петрович (1806—1874) — український письменник, етнограф. До дитячого читання увійшли оповідання «Два брати», «Скарб» та ін. — 120, 123.

Талбот Рід (*англ.* Talbot Baines Reed; 1852—1893) — англійський письменник. Писав у жанрі «шкільних історій». — 100.

Твен Марк (*англ.* Mark Twain, справжнє ім'я — Семюель Ленгхорн Клеменс (*англ.* Samuel Langhorne Clemens); 1835—1910) — американський письменник, публіцист, видавець. — 87.

Тесленко Архип Юхимович (1882—1911) — український письменник. Автор оповідань для дітей. — 122.

Титаренко Сергій Григорович (1889—1976) — український видавець, журналіст. Співробітник і секретар редакції педагогічних журналів «Світло» (1910—1914) та «Вільна Українська Школа» (1917—1919), співзасновник видавництва «Криниця» (1912—1914 та 1917—1920), завідувач Київського Державного Видавництва України, головний редактор видавництва «Книгоспілка» (1924—1927), член правління видавництва «Слово» (1922—1926). Автор книг для дітей: «Дитяча розвага» (1917, 1918), читанки «Наша стежка». — 51, 64, 65, 72.

Тичина Павло Григорович (1891—1967) — український поет, перекладач, публіцист, громадський діяч. Автор віршів («А я у гай ходила», «Хор лісових дзвіночків» та ін.) і віршованих казок для дітей («Івасик-Телесик», «Дударик» та ін.). — 123.

Ткаченко Данило Оксентійович (псевдоніми: Данило Пісочинець, Гордієнко, Гордієнко Данило, Пісочинець, Пісочинець Д.; 1862—1932) — український письменник, педагог. Автор оповідань для дітей. — 14.

Товпліс Грація (*англ.* Sophia Grace Toplis; 1858—1945) — англійська письменниця, автор п'єс для дітей («Дарунки русалок», «П'ять Юріїв», «12 ночей», «Неприсутній професор», «Новітній Мідас», «Тристалітній князенко» та ін.). — 112, 113.

Толстой Лев Миколайович (*рос.* Толстой Лев Николаевич; 1828—1910) — російський письменник, публіцист, педагог. Автор оповідань, байок, казок для дітей. — 82—84, 121, 123.

Тургенев Іван Сергійович (*рос.* Тургенев Иван Сергеевич; 1818—1883) — російський письменник. Автор оповідань для дітей. — 81.

Уайльд (*Вайлд*) Оскар (повне ім'я — Оскар Фінгал О'Флагерті Вілс Уайльд, *англ.* Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde; 1854—1900) — ірландський поет, драматург, письменник, есеїст. Писав англійською мовою. Автор оповідань та казок для дітей. — 94.

Уїд (Уїда) (*англ.* Ouida; справжнє ім'я — Марія Луїза Раме (*англ.* Maria Louise Rame), яка воліла писати своє справжнє ім'я на французький лад — Марі Луїза де ла Раме (*англ.* Marie Louise de la Ramee); 1839—1908) — англійська письменниця. — 122.

Українка Леся (справжнє ім'я — Лариса Петрівна Косач-Квітка; 1871—1913) — українська письменниця, перекладач, культурний діяч. Вірші Лесі Українки «На зеленому горбочку», «Вишеньки», «Літо краснее минуло», «Мамо, іде вже зима», «Колискова», казки «Метелик», «Біда навчить», «Лелія» та інші ввійшли до золотого фонду української дитячої літератури. — 8, 9, 77, 119—121, 123.

Ушинський Костянтин Дмитрович (1824—1871) — український педагог, письменник, редактор педагогічних журналів, автор праць з теорії та історії педагогіки, підручників для початкового навчання. Автор казок та оповідань для дітей. — 122.

Федькович Осип Юрій Адальбертович (повне ім'я та прізвище — Осип Домінік Гординський де Федькович; псевдоніми: Гуцулневір, Юрій Коссован, О. Ф. та ін.; 1834—1888) — український письменник. Брав активну участь у творенні дитячої літератури. Його перу належать написані за фольклорними мотивами казки («Чортівська бочка»), дотепні байки («Горда качка», «Медвідь на пасіці»), сміховинки («По щирості»). Під назвою «Бідолашка» Федькович дав своє прочитання казки В. Гауфа «Маленький Мук». Написав цілу низку дитячих поезій («Вороний», «До школи», «Учіться» та ін.), казок («Золота кісочка», «Голодний чорт», «Від чого море?» та ін.). Також писав для дітей фразки — гумористичні твори типу жартівливої бувальщини — та придибашки, тобто анекдоти. — 4—6, 12, 66.

Фенелон Франсуа (повне ім'я — Франсуа де Саліньяк маркіз де ля Мот Фенелон, *фр.* François de Salignac de La Mothe-Fénelon; 1651—1715) — французький письменник, педагог. Автор байок для дітей. — 101.

Фламмаріон Каміль Ніколя (*фр.* Camille Nicolas Flammarion; 1842—1925) — французький астроном і письменник, відомий популяризатор астрономії. — 122.

Франко Іван Якович (один із псевдонімів Мирон; 1856—1916) — український письменник, поет, публіцист, перекладач, вчений, громадський і політичний діяч. Літературний доробок І. Франка для дітей представлений віршованими казками, художніми обробками народних казок та оригінальними авторськими літературними казками («Ріпка», «Киця», «Суд Святого Миколая», «Лис Микита», «Абу-Касимові капці», «Коваль Бассім», збірка «Коли ще звірі

говорили» та ін.), а також оповіданнями про школу та дітей з автобіографічними мотивами («Малий Мирон», «Під оборогом», «Мій злочин», «Грицева шкільна наука», «Отець-гуморист», «Гірчичне зерно» та ін.). — 16, 17, 22, 27, 54, 55, 73, 120—123.

Фруг Семен Григорович (1860—1916) — єврейський поет. Писав російською мовою, їдишем та івритом. Співпрацював із журналом для єврейських дітей «Колосья» (Одеса, 1913—1918). — 20.

Чередниченко Варвара Іванівна (1896—1949) — українська письменниця, перекладач, педагог, упорядник видань для дітей на початку 1920-х рр. Автор дитячих оповідань «Трохим», «Пошуткував», «Зшиток Софії Соняшник за 1905 рік» та ін. — 72.

Черкасенко Спиридон Феодосійович (псевдоніми і криптоніми: Черкасен, Аматадор, Викторович С., Грицько Г., Дід, Киянин, Кіпчук Віктор, Педагог, Подолянин, Провінціал, Свій, Скептик, Спостережливий, Стах Петро, Стеценко К., Театрал, Тодосієнко С., К. С., П. С., С. Т., С. Ч., П-л, С-ко, Ч-енко Ч. та ін.; 1876—1940) — український письменник, педагог. Літературний шлях розпочав як дитячий письменник: збірка казок та віршів «Діткам», авторські казки «Як вродилася пісня», «Убогий жид» (всі твори — 1907), дитяче оповідання «Яма» (1910). У 1911 окремим виданням виходить оповідання «Ахметка», у 1912 — збірка дитячих оповідань під загальною назвою «Маленький горбань» (до неї ввійшли такі твори: «Маленький горбань», «Яма», «Безпритульні», «Гараськів Великдень», «Воронько», «Ахметка»), а також збірка «Ялинка. Як упорядкувати дитячі свята». — 34, 120—122.

Чернявський Микола Федорович (1868—1938) — український поет. Автор поезій для дітей, зокрема сезонних віршів («Налетіла злая віхола», «Розпустились верби», «Поворот зими», «Весна, весна!..» та ін.). — 118, 120, 122, 123.

Чехов Антон Павлович (1860—1904) — російський письменник, драматург. Автор оповідань для дітей. — 117.

Чубинський Павло Платонович (1839—1884) — український етнолог, фольклорист, поет, громадський діяч, автор слів Гімну України. Народні казки для дітей, записані П. Чубинським, публікувалися в рубриці «Дещо для діточок» журналу «Бібліотека для молодіж». — 13.

Чупринка Григорій Аврамович (псевдонім: Грицько Чупринка; 1879—1921) — український поет, політичний діяч. Автор віршів для дітей. — 118, 122.

Шевченко Тарас Григорович (1814—1861) — український поет, художник. Остання прижиттєва книга Т. Шевченка — «Букварь южнорусскій» (1861) — розрахована на учнів недільних шкіл. Шевченкові поезії «Маленькій Мар'яні», «Мені тринадцятий минало», «І золотої й дорогої», «На Великдень на солоні», «Якби ви знали, паничі!», «Тече вода з-під явора» та десятки інших стали улюбленим читанням багатьох поколінь дітей. — 10, 40, 117, 120—123.

Шелухін Сергій Павлович (псевдонім — С. Павленко; 1864—1938) — український учений, історик, громадський і політичний діяч, письменник. Автор віршів для дітей. — 123.

Шпойнаровський Сергій Іларійович (1858—1909) — український педагог, культурний діяч і перекладач. Укладач читанок для дітей. Дописувач журналу «Бібліотека для молодіжі». — 14.

Штейнберг Іегуда (1863—1908) — єврейський письменник і педагог. Писав на івриті та ідиші. Автор віршів, казок, байок, оповідань для дітей. — 20.

Шухевич Володимир Осипович (псевдонім і криптоніми: Шумило, В. Ш.; 1849—1915) — український громадський діяч, етнограф, педагог і публіцист. Ініціатор створення та один з керівників «Руського (Українського) Педагогічного Товариства», засновник товариства «Руська Бесіда» (його голова 1895—1910). Засновник і редактор (1890—1895) дитячого журналу «Дзвінок», автор і видавець дитячих книг і читанок, редактор газети «Учитель» (1893—1895). — 17.

Щоголів Яків Іванович (1824—1898) — український поет, автор віршів для дітей. — 118—123.

Щурат Василь Григорович (1871—1948) — український педагог, літературознавець, поет, перекладач. Автор віршів для дітей. — 118.

Ярошинська Євгенія Іванівна (1868—1904) — українська письменниця, перекладач, етнограф, фольклорист і педагог. Автор оповідань, казок, байок для дітей. Перше оповідання Є. Ярошинської для юних читачів «Милосердний пес» з'явилося в журналі «Бібліотека для молодіжі» у 1886. Відтоді вона стала активним дописувачем цього часопису, а пізніше — дитячого журналу «Дзвінок». — 3, 4, 5, 8, 11.

Перекладачі

Бер Матильда Леонтіївна (?—?) — постійний автор одеського журналу для єврейських дітей «Колосья» (1913—1918). Володіючи німецькою, англійською та польською мовами, перекладала майже всі твори іноземних авторів, які з'являлися на сторінках журналу. — 20.

Вировий Євген Семенович (псевдоніми: Євген Малий, Малий, Євген В-вий, Евг. Вир.; 1889—1945) — культурно-освітній діяч, видавець, перекладач. Переклав оповідання Д. Мамина-Сибіряка «Поганий день Василя Івановича» (1919). — 106.

Вольська С. (?—?) — перекладач. Автор першого англomовного перекладу драми Лесі Українки «У полоні» («The Babylonian captivity», 1916). Перекладала з англійської («Пропавший світ» А. Конан-Дойля, 1922). Для дітей переклала «Індуські народні казки» (1919). Донька Стефанії Вольської (1863—1930), редактора дитячого журналу «Волошки» (1917). — 103.

Грінченко Борис Дмитрович (псевдоніми та криптоніми: Василь Чайченко, Л. Яворенко, П. Вартовий, Б. Вільховий, Перекотиполе, Гречаник, Б. Г. та ін.; 1863—1910) — український письменник, перекладач, педагог, видавець. Перекладав з англійської, італійської, німецької, російської, французької мов. Переклав твори Ф. Шіллера, Г. Гауптмана, О. Мірбо, М. Метерлінка, О. Кольцова, Г. Гайне, Г. Ібсена, З. Топеліуса, Г.-К. Андерсена, Е. Де Амічиса, М. Твена та ін. — 8, 120, 120.

Грінченко Марія Миколаївна (дівооче прізвище — Гладиліна, псевдоніми та криптоніми: М. Загірня, М. Чайченко, М. Доленко, П. З. Р-ої та ін.; 1863—1928) — українська письменниця, перекладач, педагог. Переклади М. Грінченко репрезентують твори світової дитячої літератури: М. Твена «Пригоди Тома Соєра», Г. Бічер-Стоу «Дядькова Томова хата, або життя рабів-негрів», повість для дітей «Серце» Е. Де Амічиса, твори російських письменників: М. Салтикова-Щедріна «Як мужик двох генералів прохарчив», «Дикий пан» (1907), Д. Мамина-Сибіряка «Лісова казка» (1917), М. Лескова «Оповідання про Федора християнина і про друга його Овраама жидовина» (1898), оповідання Л. Толстого та ін. — 122.

Діхтяр Олекса Іванович (псевдонім Д Аскело; 1886—1936) — український письменник, перекладач, педагог. Переклав низку творів західноєвропейських і американських письменників, зокрема Е. Де Амічиса «Маленькі гарібальдійці», М. Твена «Принц та бідак», Г. Бічер-Стоу «Томова хатка» та ін. — 87, 91, 102, 120.

Іваницький Сергій Митрофанович (1874 — після 1945?) — український педагог, один із засновників і найактивніших діячів «Просвіти» в Кам'янці-Подільському (з 1906). В добу визвольних змагань 1917—1920 рр. — завідувач відділу позашкільної освіти. Був головою Всеподільської учительської спілки; займався питанням українізації навчальних закладів, домігся видання українських книг для новостворених шкіл. Переклав з російської твори А. Чехова, Д. Маміна-Сибіряка, В. Гаршина («Збірка казок і оповідань для читання в школі», 1917). — 117.

Карбулицький Володимир Іванович (псевдоніми і криптоніми: Володимир Іванів, Observator, Vigilax, В.К., вк.; 1884—1908) — український письменник, перекладач, публіцист. Перекладав твори Л. Толстого, І. Тургенева, М. Салтикова-Щедріна, А. Чехова, Максима Горького. Окремою книгою у власному перекладі видав «Народні оповідання» Л. Толстого (1905, з біографічним нарисом). — 82.

Криlach Сава (справжнє ім'я — Людвік Сідлецький; ? — після 1943) — український письменник. Переклав дитячі твори К. Макушинського «Дитяча балляда» та О. Уайльда «Щасливий Короленко» і «Троянда й соловейко» (1918). — 94.

Кузелева Ольга (справжнє прізвище — Кузеля; 1883—1957) — дружина Зенона Кузелі (1882—1952), українського вченого-мовознавця, голови Наукового товариства імені Т. Шевченка (1949—1952). Переклала оповідання Е. Де Амічиса «Мої товариші» (1911). — 83.

Левицький Модест Пилипович (псевдоніми і криптоніми: Виборний Макогоненко, Дід Модест, М. Пилипович, М. Рогаль, М. Л., М. П. та ін.; 1866—1932) — український письменник, лікар, педагог, перекладач. Знав польську, чеську, російську, єврейську, французьку, німецьку, італійську, англійську, а ще старогрецьку та латинську мови і перекладав з багатьох із цих мов. Для дітей переклав твір І. Товпліс «Дарунки русалок» (1922). — 112, 113.

Макаренко Павло Прокопович (1892—?) — інженер, статистик, Полтавського Губернського земства, член «Українського клубу» (1913—1918), редактор газети «Полтавський голос» (1918). Переклав оповідання Е. Сетона-Томпсона «Сірий ведмідь Ваб» (1919). — 107.

Отамановський Валентин Дмитрович (псевдоніми: Золотополець, Вал. Злотополець; 1893—1964) — український історик, бібліограф, краєзнавець, громадський і політичний діяч, перекладач. У 1917—1918 рр. працював у видавництві «Вернигора», яке видало його переклад із французької мови книги Д. Дефо «Пригоди Робінзона Крузо» (1917). — 85.

Сімович Василь Іванович (псевдоніми і криптоніми: Верниволя В., Сімартич, Васаген; крипт. — В. С., Вв., В-я., В., Сім-ич; 1880—1944) — український мовознавець, педагог, перекладач, книговидавець. У 1920—1923 рр. — редактор «Української накладні» Я. Оренштайна (Берлін). Перекладав з німецької, польської, російської та давніх мов. Для дітей з російської переклав оповідання Л. Толстого «Відлюдок» (1911). — 83, 84.

Сірий Юрій — (справжнє ім'я Тищенко Юрій (Георгій) Пилипович псевдоніми і криптоніми: Ю. Азовський, Юрій Азовський, Галайда, О. Кадило, Ю. Сірий, Юр. Сірий, Юр. Солтичинський, С. Ю., Ю., Ю. А., Ю. С., Ю. Т-ко, Аз.; 1880—1953) — український видавець, журналіст, письменник, перекладач, громадський діяч. Працював над перекладами дитячої літератури з англійської мови: «Нетрі: Брати Моуглі: (Оповідання з життя дитини поміж звірями)» Р. Кіплінга (1911), «Семейство лисів» Е. Сетон-Томпсона (1914), збірка «Рідні колоски: Читання для молодших класів гімназії» (1917), «Вулі, чабанський пес» та «Подорож дикої качки» Е. Сетон-Томпсона (1918) та ін. — 97—99, 108, 120, 122.

Титаренко Сергій Григорович (1889—1976) — український видавець, журналіст. Переклав з російської оповідання Д. Маміна-Сибіряка «Упертий цап» (1917). — 86, 90.

Франко Іван Якович (псевдоніми: Джеджалик, Мирон та ін.; 1856—1916) — український письменник, поет, публіцист, перекладач, вчений, громадський і політичний діяч. Переклав українською мовою твори близько 200 авторів із 14 мов та 37 національних літератур. — 16, 17, 27.

Шухевич Володимир Осипович (псевдонім і криптонім — Шумило, В. Ш.; 1849—1915) — український громадський діяч, етнограф, педагог і публіцист. Засновник і редактор (1890—1895) дитячого журналу «Дзвінок», автор і видавець дитячих книг. Переклав «Записки школяра». Е. Де Амічиса (1891, 1893). — 78.

Gausseron В.-Н. (1845—1913) — французький перекладач. Переклав французькою твори Д. Свіфта, Д. Дефо, Л. Керола, братів Грімм та ін. З його французького перекладу твору Д. Дефо «Робінзон Крузо» В. Отамановський зробив переклад українською. — 85.

ХУДОЖНИКИ

Балута Євген Григорович (?—?) — український художник, графік. Співпрацював із Педагогічним бюро Полтавського губернського земства. Створив обкладинки й ілюстрації до дитячих книжок «Омелькова сім'я», «Дід та баба та курочка ряба», «Соловейко», казок Г.-К. Андерсена, до читанки «Ясні зорі» (усі — 1918—1919). — 61, 119.

Барбер Чарльз Бартон (англ. Charles Burton Barber; 1845—1894) — британський художник-аніمالіст. Творчість присвятив зображенню тварин та дітей. Репродукцію картини Барбера під назвою «Дитина і жабка» розміщено в «Читанці» Т. Лубенця (1922). — 123.

Бондаренко Ф. (?—?) — український художник. Один із авторів художнього оформлення читанки М. Рудинського «Ясні зорі» (Полтава, 1918). — 119.

Боцул Андрій (?—?) — український художник. У 1910—1920-х рр. жив у Полтаві. Здійснював художнє оформлення нотовидань Полтавського видавничого товариства «Боян» (1911—1918). Оформив збірник віршів, оповідань та колядок для дітей «Сніжинки» (1917). — 118.

Бурачек Микола Григорович (1871—1942) — український художник, актор, педагог, письменник, історик мистецтва. Малюнки М. Бурачека використано в художньому оформленні читанки О. Стешенко «Рідні колоски» (1918). — 120.

Бурячок Іван Мартинович (справжнє прізвище — Боряк, псевдоніми: І. Буруля, Невір, Нев; 1877—1936) — український художник театру, графік. Ілюстрував дитячі оповідання М. Коцюбинського, народні казки, читанки та ін. — 35, 39, 122.

Бутко Петро (?—?) — український художник, графік. Один із авторів художнього оформлення читанки М. Рудинського «Ясні зорі» (Полтава, 1918). — 119.

Бутник Іван Данилович (1881—1927) — український художник. Працював у галузі книжкової графіки. В ілюстраціях інтерпретував надбання українського книжкового мистецтва, зокрема мотиви рослинного візерунка. Серед творів — ілюстрації до читанки М. Рудинського «Ясні зорі» (1918). — 119.

Бутник Степан Данилович (1874—1952) — український художник, графік. Найзначніша частина спадщини — книжкові ілюстрації, зокрема до читанки М. Рудинського «Ясні зорі» (1918). Ілюстрації С. Бутника до дитячих книжок сповнені гумору, глибокого знання життя і звичаїв українського народу, розраховані на дитяче сприйняття. — 119.

Геркен-Русова Наталія Леонівна (криптонім Н. Г.; 1897—1989) — українська художниця театру та кіно, графік, майстриня декоративно-ужиткового мистецтва, теоретик і пропагандист українського професійного театру. Серед оформлених Н. Геркен-Русовою дитячих книг — «Снігова королева» Г.-К. Андерсена (1918). — 90.

Голмс Джордж Август (*англ.* George Augustus Holmes; 1822—1911) — англійський художник. Репродукцію картини Гольмса «Can't you talk?» («Ти не можеш говорити?», 1875) під назвою «Дитина і собака» розміщено у «Читанці» Т. Лубенця (1922). — 123.

Дворак Франц (1862—1927) — угорський художник. Репродукцію картини Ф. Дворака під назвою «Вава» розміщено у «Читанці» Т. Лубенця (1922). — 123.

Деба-Понсан Едуард Бернар (*фр.* Edouard Bernard Deba-Ponsan; 1847—1913) — французький художник. Репродукцію картини Е. Деба-Понсана під назвою «Жінка з дитиною» розміщено в «Читанці» Т. Лубенця (1922). — 123.

Діберт Василь (1892—1981) — український художник, графік. Автор обкладинки до видання творів М. Коцюбинського (1918). — 59.

Дюрер Альбрехт (*нім.* Albrecht Dürer; 1471—1528) — німецький художник, графік. Репродукцію малюнка А. Дюрера «Королик» під назвою «Трусик» розміщено в «Читанці» Т. Лубенця (1922). — 123.

Жук Михайло Іванович (псевдонім О. Мігулес; 1882—1964) — український живописець, графік, педагог, письменник. Ілюстрував дитячі книжки у першій третині ХХ ст. — 120.

Їжакевич Іван Сидорович (1864—1962) — український художник, письменник. Репродукції картин І. Їжакевича під назвами «З гринджолятами», «Рідкий гостинець» розміщено в «Читанці» Т. Лубенця (1922). — 123.

Кирнарський Марко Абрамович (1893—1942) — український художник-графік єврейського походження, учень Г. Нарбута. У 1920—1923 рр. працював у Києві. Йому одному з перших вдалося створити обкладинки, на яких декоративні елементи не тільки прикрашали книгу, але й передавали її зміст («Перша вязочка бубличків»). — 72.

Копистинський Теофіл Дорофійович (1844—1916) — український художник, реставратор. Ілюстрував журнал для дітей «Дзвінок». Створив ілюстрації до твору І. Франка «Лис Микита». — 22.

Кульчицька Олена Львівна (1877—1967) — український графік, маляр. Оформлення Олени Кульчицької увійшли до золотого фонду української книжкової ілюстрації («Слово о полку Ігоревім», «Тіні забутих предків», «Лис Микита» та ін.). Вона була піонером мистецького оздоблення дитячої книжки на західноукраїнських землях. — 69.

Лапін Петро (1887—1937) — український художник, ілюстратор дитячих книг («Колобок», «Сірко», «Вовк, Собака і Кіт» та ін.). — 54—56, 63, 65.

Лихотинський Сергій Іванович (1890—?) — український художник. Жив і працював у Києві. Репродукцію картини С. Лихотинського під назвою «Повідь» розміщено в «Читанці» Т. Лубенця (1922). — 123.

Магалевський Юрій Олександрович (1876—1935) — український художник, громадський діяч. Автор ілюстрацій до книжок «Українські народні казки», «Ярина» та ін. «Українського видавництва» (Катеринослав — Кам'янець — Лейпциг — Відень), оповідання Д. Маміна-Сибіряка «Поганий день Василя Івановича». — 106.

Манастирський Антін Іванович (1878—1969) — український художник. Ілюстрував книги видавництва «Світ дитини» (Львів). Йому належать ілюстрації до народних українських казок, до роману Д. Дефо «Робінзон Крузо» й творів О. Пушкіна, І. Тургенева. Ілюстрації А. Манастирського відзначаються тонким розумінням літературного тексту, чистою і ясною мовою художніх образів. — 75.

Михайлів Юхим Спиридонович (1885—1935) — український художник-символіст, поет, мистецтвознавець, педагог. Дитячі книги ілюстрував на початку 1910-х рр. (видання Б. Грінченка «Два Морози», «Дурень думкою багатіє» та ін.). — 41, 43—46, 50.

Неприцький-Грановський Олександр Анастасійович (псевдоніми: Олександр Непричук, Олександр Авратинський; 1887—1976) — український учений, поет, художник, громадсько-політичний діяч. На початку ХХ ст. ілюстрував видання для дітей («Ялинка» М. Коцюбинського, «Олеся» Б. Грінченка, часопис для дітей «Молода Україна» О. Пчілки). — 35—37.

Падалка Іван Іванович (1897—1938) — український художник, педагог. Учень О. Сластіона. Ілюстратор книги «Упертий цап» Д. Маміна-Сибіряка (1917), а також «Кобзаря» Т. Шевченка, «Енеїди» І. Котляревського та ін. — 86, 103.

Павлович Юрій (Георгій) Юрійович (1874—1947) — український учений-етнограф, художник. На початку ХХ ст. ілюстрував дитячі книжки («Кривенька качечка», «Солом'яний бичок», «Кобзарик», «Співаничок»). — 40, 123.

Панькевич Юліан Якович (1863—1933) — український художник, літератор, громадський діяч. Ілюстрував книги для дітей авторів В. Гнатюка, В. Щурата, А. Крушельницького. — 58.

Пимоненко Микола Корнелійович (1862—1912) — український художник. Репродукції картин М. Пимоненка під назвами «Брід», «Доїть корову», «Діти з гусьми», «Дівчина з відром», «На річці» розміщено в «Читанці» Т. Лубенця (1922). — 123.

Писемський Олексій Олександрович (1859—1913) — російський художник. Репродукцію картини О. Писемського під назвою «Влітку» розміщено в «Читанці» Т. Лубенця (1922). — 123.

Платонов Харитон Платонович (1842—1907) — російський художник. Працював у Києві. Репродукції картин О. Писемського «На річці» та «Дівчина з дитиною» розміщено в «Читанці» Т. Лубенця (1922). — 123.

Погрібняк Микола Степанович (1885—1965) — український художник. Як митець книжкової графіки, М. Погрібняк працював переважно над українською дитячою книжкою, оформлював дешеві книжечки для народного читання, майже всі видання письменників-просвітян, які виходили в Катеринославі (нині Дніпропетровськ) упродовж 1916—1920 рр. Серед них — казка І. Франка «Коваль Бассім» (1918), твори Олени Пчілки (орнаментальні малюнки-заставки до книжки «Байки для сім'ї і школи. 1918» виконав М. Погрібняк, ілюстрував книжку О. Сластіон), переклади з чеської Ольги та Михайла Кривинюків «Чеських оповідань для дітей» (1918), перекази народних казок І. Труби «Дурень із ступою» (1917), «Пан Коцький»

(1917), «Як гриби збирались воювати з жуками» (1917 — написана спільно з М. Кузьменком), у тому числі упорядковану ним читанку «Стежка додому» у 3-х частинах (1917—1918; 1924), серію народних казок про звірів (близько 20 найменувань; 1920), які упорядкував П. Єфремов (В. Юноша), «Народні казки» І. Рудченка (1917), альбом для розмальовування «Малюйте, діти!» (1918), збірник дитячих пісень «Барвінок» (1920) та ін. — 53, 105, 106.

Рожанківський Павло Степанович (?—?) — російський художник, брат Федора Рожанківського. Один із авторів художнього оформлення читанки М. Рудинського «Ясні зорі» (Полтава, 1918). — 119.

Рожанківський Федір Степанович (псевдонім Rojan; 1891—1970) — російський художник, ілюстратор. Від 1918 р. мешкав у Полтаві, співпрацював із Педагогічним бюро Полтавської губернської народної освіти. Один із авторів художнього оформлення читанки М. Рудинського «Ясні зорі» (Полтава, 1918). У 1920-х емігрував до Франції, у 1941 — до США. Один із найвідоміших у світі ілюстраторів дитячих книг. — 119.

Ромберг Борис Федорович (?—1935) — російський художник. У 1918 р. проживав у Полтаві. Один із авторів художнього оформлення читанки М. Рудинського «Ясні зорі» (Полтава, 1918). — 119.

Сластіон (Сластьон) Опанас Георгійович (1855—1933) — український художник, етнограф, педагог. Один із перших ілюстраторів «Кобзаря» Т. Шевченка. Дитячі книги ілюстрував на поч. ХХ ст. — 36, 37, 77.

Старицька Варвара (уроджена Савич; ?—?) — українська художниця-декоратор, дружина Юрія Михайловича Старицького. — 120.

Судомора Охрім Іванович (1889—1968) — український художник-графік. Із 1913 р. працював у книжковій графіці як ілюстратор дитячих книг переважно для київських (пізніше віденських і празьких) видавництв «Час», «Дніпросоюз», «Дзвін», «Вернигора»; оформлював численні дитячі казки («Прибадашка», «Війна грибів та губ з жуками» та ін.). З 1924 р. працював у харківських і київських видавництвах «Шлях Освіти», «Радянське Село», «Радянська Школа», дитячих журналах «Жовтень» і «Піонерія». — 62, 74, 120.

Трутовський Костянтин Олександрович (1826—1893) — український художник. Ілюстрував Твори Т. Шевченка, М. Гоголя, Марка Вовчка. Репродукцію картини К. Трутовського під назвою «Перелякались» розміщено в «Читанці» Т. Лубенця (1922). — 123.

Федоренко Антон Якович (1887—1937) — український художник. Один із авторів художнього оформлення читанки М. Рудинського «Ясні зорі» (Полтава, 1918). — 119.

Холодний Петро Іванович (1876—1930) — український державний, громадський діяч, член Української Центральної Ради, міністр народної освіти Української Народної Республіки, художник. Малюнки П. Холодного використано в художньому оформленні читанки О. Стешенко «Рідні колоски» (1918). — 120.

Чумак Ничипір Васильович (1892—1938) — український просвітянин, бандурист, художник, поет. Проілюстрував казку Митруся (Д. Солов'я) «Переполох» (Полтава, 1918). — 52, 64.

Шевченко Тарас Григорович (1814—1861) — український поет, художник. Малюнки Т. Шевченка використано в художньому оформленні читанки О. Стешенко «Рідні колоски» (1918). — 120.

Видавці та друкарі

Вировий Євген Семенович (1889—1945) — культурно-освітній діяч, видавець. Засновник і директор «Українського видавництва» в Катеринославі (1917). Цю працю продовжив у Кам'янці-Подільському (видав тут кілька десятків книг, здебільшого підручників і дитячої літератури), з 1922 р. — у еміграції в Берліні та Празі. — 106.

Беднарський Карло (Кароль) (1848—1911) — український друкар. З 33 роки (1878—1911) очолював друкарню «Товариства ім. Шевченка», а з 1892 р. — «Наукового товариства ім. Шевченка» (НТШ), присвятивши себе створенню національної книжки та книговидавничій справі. Співпрацював з І. Франком та М. Грушевським. — 16—18, 22, 25, 27, 29, 31, 33, 79—81.

Захарко Іван (1851—1919) — актор та режисер, фундатор напівпрофесійних українських театрів на Буковині, видавець. У друкарні «Руської ради», яку утримував у Чернівцях, видавав твори української художньої літератури, науково-популярні книжки і брошури. — 28, 38, 82—84

Маркс Адольф Федорович (1838—1904) — російський книговидавець. Засновник видавництва (1869), з 1904 — акціонерного товариства «Товарищество издательского и печатного дела А. Ф. Маркс». — 116.

Оренштайн Яків Саулович (1875—1942?) — український видавець і культурний діяч єврейського походження. засновник і власник видавництва «Галицька накладня» у Коломиї (1903—1915) та «Українська Накладня» в Берліні та Лейпцигу (1918—1932) з філіями у Філадельфії та Катеринославі. Я. Оренштайн видав 238 томів творів українських письменників XIX — XX ст., атласи, шкільні підручники, дитячі ілюстровані книги. Співпрацював з О. Барвінським, А. Крушельницьким, Б. Лепким, В. Сімовичем. — 92.

Череватенко Іван Якович (1865—1893) — український письменник, меценат. Головна справа життя І. Череватенка — його заповіт у 1000 рублів на українське книговидання. На ці кошти Б. Грінченко заснував видавництво в Чернігові, яке діяло впродовж 1894—1900 рр. і за цей період надрукувало 46 книжок, зокрема видань для дітей, загальним тиражем близько 170 тис. примірників. — 21, 23, 24, 26, 32, 70.

Культурно-освітні організації

Наукове товариство імені Шевченка (акронім: НТШ) утворене в 1873 р. у Львові як Літературне товариство імені Т. Шевченка, у 1892 р. назву змінено на Наукове товариство ім. Т. Шевченка. Особливого розквіту досягло в період головування Михайла Грушевського (1897—1916). У 1920—1930-х рр. зазнавало переслідувань від польської влади, в 1939 р. — ліквідоване радянською владою; відновлене в 1947 р. у Західній Європі та США, де стало відоме як Shevchenko Scientific Society. З 1989 р. організація знову діє на території України.

Педагогічне бюро Полтавського губернського земства — основний осередок відродження української національної школи й забезпечення її українськими підручниками. Бюро підготувало та надрукувало 39 підручників та навчальних посібників, творів українських письменників для дітей тощо. Педагогічне бюро співпрацювало із 345 шкільними бібліотеками Полтавської губернії, які поширювали українські книги, що прискорювало українізацію шкільництва. Діяло в 1917—1920 рр. — 61, 64, 118, 119.

Руська Бесіда — українська громадсько-культурно-освітня організація на Буковині, заснована 26 січня 1869 р. З ініціативи і під фірмою «Руської Бесіди» з 1885 р. у Чернівцях виходили: найбільша буковинська газета «Буковина» і популярні місячні книжечки для дітей та молоді: «Бібліотека для молодіжи, міщан і селян» (1885—1894; 120 чисел), «Ластівка» (1894—1896), «Читальня» (1911—1914), «Буковинський Православний Календар» (1874—1918), а також окремі книги та підручники (твори Ю. Федьковича, С. Воробкевича, «Ілюстрована Історія Буковини» М. Кордуби тощо). До 1918 р. «Руська Бесіда» видала 270 періодичних і неперіодичних книжкових видань. Заходами «Руської Бесіди» при Чернівецькому університеті в 1875 р. створено кафедру української мови і літератури на філософському факультеті, а в 1899 — кафедру практичного богослов'я та церковнослов'янської мови з українською викладовою мовою на богословському факультеті. Після 1918 року румунська влада заборонила діяльність читалень, а важливіші завдання «Руської Бесіди» перебравши товариства «Народний Дім» і «Українська Школа» у Чернівцях. Після окупації Буковини радянськими військами в 1940 р. «Руська Бесіда», як і всі інші українські організації, була заборонена. — 1—15, 82.

Руська Рада (Буковина) — громадсько-політична організація, заснована в 1870 р. членами «Руської Бесіди» з метою ознайомлення населення з політичними справами та з підготовкою до сеймових і парламентарних виборів. Мала власну друкарню, де друкувалися як політична література, так і твори українських письменників та переклади українською мовою кращих зразків світової літератури для дітей. Заборонена румунською владою на початку 1923 р.

Руське педагогічне товариство засноване в 1881 у Львові. Одним з провідних напрямів діяльності товариства було видання книг для дітей. Упродовж 1884—1913 рр. видано 190 видань. У 1912 р. було перейменовано на «Українське педагогічне товариство», а в 1926 — «Рідна школа — Українське педагогічне товариство». Існувало до 1939 року (ліквідоване радянською владою). — 18, 22, 29, 78, 79.

Черкаська повітова вчительська спілка — регіональний осередок Всеукраїнської учительської спілки (1906, 1917—1920). У своїй структурі мала видавничий кооператив «Допомога школі», який друкував книги для дітей у серії «Книжки для читання в школі». Діяла в 1918—1920 рр. — 71.

Видавничі організації

«Бистриця» — видавництво, що існувало в Станіславі (нині Івано-Франківськ) у 1920-х рр. Видало серії «Дитячі читанки» та «Бібліотека для української молодіжи», у яких розміщено ілюстровані казки, оповідання тощо. — 109.

«Благотворительное общество издания общепольных и дешевых книг» — перше українське видавництво, офіційно дозволене царською владою. Діяло з 1898 до 1917 р. у Петербурзі. Засновник — М. Федоровський. У різні роки видавництво очолювали Д. Мордовець, О. Русов, П. Стебницький, О. Лотоцький, Г. Голоскевич. У 1902 р. Б. Грінченко передав «Благотворительному обществу...» книги і гроші загальною сумою 1001 рубль для створення товариством окремішнього видавничого фонду ім. І. Череватенка. Товариство книги науково-популярного змісту українською мовою, зокрема і літературу для дітей. Упродовж 1898—1917 рр. вийшло друком близько 180 назв книг накладом понад 1 млн. примірників. — 30, 32, 70.

«Видавництво Б. Грінченка» діяло в Чернігові з 1894 до 1900 року. У 1894 р. на пожертвуванні І. Череватенком 1000 рублів Б. Грінченко почав видавати популярні книжки для народу, а також дитячі книжечки. Першою книгою стало його ж оповідання «Батько та дочка». Деякі зі своїх видань Марія та Борис Грінченки позначали псевдонімом «П. З. Р.», що означало «переказано з російської». Видання для народу були брошурами чи книжками невеликого об'єму в тоненькій кольоровій обкладинці невеликого формату. Їхній наклад коливався від 5 до 10 тис. примірників. Книжки переважно виготовлялись у друкарні Чернігівського губернського правління. За 1894—1900 рр. було видано 46 назв українських книжок загальним накладом понад 170 тис. примірників.

«Вернигора» — видавництво, засноване в 1916 р. у Петрограді (нині — Санкт-Петербург), того ж року переведене до Києва. Від 1917 р. — у складі групи українських видавництв, фінансованих Центральною Радою. Випускало видання освітнього характеру (шкільні підручники та посібники), а також книги зарубіжних письменників, перекладені українською мовою (твори Д. Дефо, Гі де Мопассана). Після поразки українських визвольних змагань переведене до Відня (1921—1923, епізодично від 1939). У 1946—1948 рр. — у Мюнхені. Директор П. Кашинський. Зокрема випустило такі книги для дітей: «Півник і Курочка», «Півень та Лисичка», «Смерть на яблуні» В. Тодосіва, «Рябі вівці» П. Лапина, «Три міхи хитроців» І. Франка, «Вареники», «Лисиця-жалібниця», «Будяк і Васильки» Л. Глібова. — 85.

«Волошки» — видавниче товариство. Діяло у Києві у 1916—1919 рр. Випускало художню літературу для дітей. Серед видань — твори І. Нечуя-Левицького «Попались» (ілюстратор К. Антонович), Д. Мамін-Сибіряка «Сіренька шийка» (переклад С. Титаренка, ілюстрації Ю. Русова), І. Франка «Абу-Каземови кашці» (ілюстрації Н. Геркен-Русової), «Казки» (переказала з англійського оригіналу С. Вольська, ілюстрації І. Падалки), «Індуські народні казки» (переказала С. Вольська, ілюстрації І. Падалки) та ін. — 103.

Всеукраїнське Учительське Видавниче Товариство «ВСЕУВИТО» — видавничий кооператив, що діяв у Києві в 1917—1920 рр. Його основним завданням було забезпечення шкільної мережі українськими підручниками. Статутом «ВСЕУВИТО» передбачалось: видавати книжки, журнали, газети та інші друковані твори, виготовляти різне шкільне приладдя, організовувати власні друкарні, майстерні, крамниці тощо, утворювати на користь своїх членів учительські доми, книгозбірні, читальні. — 120, 121.

Всеукраїнське Державне видавництво (Держвидав України, ДВУ) — видавництво при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті (1919—1921) та при Народному комісаріаті освіти УРСР (1921—1930). Діяло у Харкові. — 72—74.

«Дзвін» — видавництво. Діяло в 1917—1920 у Києві. Публікувало твори українських письменників та кращі зразки із зарубіжної літератури. Серед видань — книги серії «Дитяча бібліотека», зокрема «Українські казки І» та «Українська казки ІІ» під редакцією В. Винниченка і Юр. Сірого. — 53.

«Допомога школі» — видавничий кооператив Черкаської повітової вчительської спілки. Видавав серію «Книжки для читання в школі» (1920). — 71.

«Друкарь» — видавниче товариство. Засноване в 1916 р. у Петрограді (нині — Санкт-Петербург), а в 1917 переведене до Києва разом із друкарнею та книгарнею. За період своєї діяльності Товариство випустило твори українських класиків, праці з літературознавства і мовознавства, словники, шкільні підручники, художні листівки, книги для дітей тощо. Видання «Друкаря» мали прекрасне художнє оформлення завдяки майстерності художників Г. Нарбути та Л. Лозовського. Директором Товариства був П. Балицький — відомий історик, мистецтвознавець, професор Київського художнього інституту, головним редактором — П. Зайцев — громадський діяч, літературознавець. Припинило своє існування в 1924 р. — 123.

«Зірка» — видавниче товариство. Діяло в Полтаві в 1918—1919 рр. під керівництвом Панаса Мирного. Спеціалізувалося на випуску літератури для дітей, п'єс для шкільної сцени, творів зарубіжних авторів у перекладі українською мовою. У видавництві вийшли книжки: «Українські народні казки» (упорядники — Іван та Панас Рудченки), «Батькове свято» І. Петрика, п'єси «Сирітка» Л. Кущинської, «Царівна-Полуничка» П. Соловйова (віршований переклад Панаса Мирного), «Сірий ведмідь Ваб», «Віннепегський вовк», «Спрингфільдська лисиця» Е. Сетон-Томпсона та ін. Усі видання редагував Панас Мирний. — 107.

«Книгозбірня» — видавнича спілка. Діяла в 1918—1919 рр. у Києві під керівництвом Я. Самоненка. Друкавала кращі твори української та світової літератури в українському перекладі. Серед виданих творів казки для дітей «Дарунок дітям» К. Макушинського та О. Вайлда, «Швець Копитко і Селех Квак» К. Макушинського у серії «Дуже чудні казки» та ін. — 94, 96.

«Криниця» — кооперативне видавниче товариство. Діяло в 1911—1920 рр. у Києві, потім увійшло до складу видавничої секції Вукоопспілки. Спочатку видавало переважно художню (твори С. Васильченка, М. Левицького, Н. Романович-Ткаченко та ін.), а пізніше й науково-популярну та навчальну літературу, а також ноти, листівки тощо. Випускало серії «Народна бібліотека», «Театральна бібліотека», «Шкільна бібліотека», «Світова бібліотека». Перевидало низку творів І. Карпенка-Карого, Г. Квітки-Основ'яненка, І. Котляревського, П. Куліша, Марка Вовчка, І. Нечуя-Левицького, І. Франка, Т. Шевченка, праці М. Драгоманова. У 1914 р. надрукувало «Кобзар» Т. Шевченка, в 1917—1918 рр. — 5-томне зібрання творів М. Коцюбинського. Публікувало книги для дітей, українські переклади творів Г.-К. Андерсена, Дж. Лондона, М. Метерлінка, Ґ. де Мопассана, А. Франса. — 51, 59, 65, 86, 90.

Маркс А. Ф., Издательство — видавництво, засноване Адольфом Федоровичем Марксом у Санкт-Петербурзі в 1869 р. За заповітом власника, після його смерті в 1904 р. перетворене на акціонерне товариство «Товарищество издательского и печатного дела А. Ф. Маркс». Видавало різноманітні літературу, зокрема книги для дітей. Припинило діяльність у 1917 р. — 116.

«Нашим дітям» — українське видавництво, що діяло в Петербурзі з 1913 р. Видавало серію «Мальовані казки»: «Бідний цапа» (16 малюнків), «Цап та Баран» (14 малюнків), «Пан Коцький» (16 малюнків), «Рукавичка. Заяць і Лев. Лисичка і Рак» (16 малюнків), «Ріпка» (17 малюнків), «Солом'яний Бичок» (14 малюнків), «Кривенька Качечка» (14 малюнків), «Коза-Дереза» (16 малюнків), «Собака і півень» (14 малюнків), «Горобець і Билина» (14 малюнків), «Червона Хусточка» (14 малюнків), «Хобіаси» (18 малюнків), «Цапенята-Брузенята» (14 малюнків), «Івасик-Телесик» (14 малюнків), «Кобзарик» Т. Шевченка (14 малюнків), «Життя Т. Шевченка» (10 малюнків), «Колядничок» (з малюнками та нотами). Видання ілюструвались В. Карриком і Г. Павловичем. — 40.

Полтавська спілка споживчих товариств (ПССТ) заснована в 1915 р. До культурно-просвітніх функцій спілки входило видавництво книг, брошур. Упродовж 1915—1919 рр. книготорговельне підприємство Полтавської спілки споживчих товариств надрукувало 35 книг українською мовою, зокрема видань для дітей. — 52.

«Рух» — кооперативне видавництво, засноване в 1917 р. у м. Вовчанську на Харківщині й перенесене в грудні 1921 р. до Харкова. Видавало здебільшого твори українських письменників у серіях, призначених для масового поширення: «Бібліотечка української літератури для селянських і робітничих книгозбірень», «Ілюстрована бібліотека для дітей», «Франківська бібліотека» і «Театральна бібліотека». У 1933 р. видавництво було ліквідоване разом із широко розгалуженою книготорговельною мережею по містах і селах України. — 102.

«Світ Дитини» — львівське видавництво, створене на власні кошти педагогом, видавцем, редактором, журналістом і громадським діячем Михайлом Миколайовичем Тараньком (1887—1950). Перший спеціалізований дитячий видавничий осередок на території Західної України, що найдовше (1919—1939) протримався на книговидавничому ринку. Залучення до співпраці з видавництвом найкращих педагогічних сил та літературно-культурних діячів, головно наддністрянських і представників української еміграції, формувало загальноукраїнський характер видавничого репертуару, сприяло вирішенню цілого комплексу національно-культурологічних завдань: збагачення літературної скарбниці якісними творами для дітей, поширення української дитячої книжки, розвиток книговидавничої справи, допомога шкільництву. — 75, 112, 113.

«Селянська каса» — кооперативна кредитна спілка, заснована в Чернівцях у 1903 р. Голова — професор Чернівецького університету Степан Смаль-Стоцький (1859—1938). У 1912 р. «Селянська каса»

об'єднувала 174 кооперативи. Поряд з кредитними, спілка проводила й інвестиційні операції, зокрема, фінансувала видання дитячої літератури. — 38.

«Сіяч» — видавництво, що працювало в Черкасах у 1917—1920 рр., з червня 1918 р. мало філію в Києві. Видавало книги українських класиків, підручники та посібники для початкової школи, а також дитячу літературу. — 49.

«Союз» — видавництво, засноване Харківським Кредитовим Союзом Кооперативів (ХКСК) у лютому 1918 р. Ліквідовано радянською владою в березні 1920 р. Діяльність видавництва — зразок короткого, але бурхливого ренесансу українського книговидання: за два роки вийшло з друку 106 книг і брошур, 82 із них — у шести серіях: «Культурно-історична бібліотека» (за ред. Д. Багалія) — 13 видань, «Соціально-економічна бібліотека» (за ред. Й. Трахтенберга) — 7, «Сільськогосподарська бібліотека» (за ред. О. Челінцева) — 26, «Природничо-історична бібліотека» (за ред. В. Талієва) — 9, «Шкільна та позашкільна бібліотека» (за ред. Д. Панадіаді) — 26, «Технічна» — 1. — 67.

Українське Видавництво в Катеринославі засноване Є. Вировим у 1917 р. У 1919 перенесене до Відня, згодом діяло у Лейпцігу, Берліні й Празі. Видало (до 1925) близько 50 книг, переважно для дітей і юнацтва. З-поміж видань: твори А. Кащенко «На руїнах Січі», «Над Кодацьким порогом», «Славні побратими», «З Дніпра на Дунай», А. Чайківського «Козацька помста (З часів панщини)», Д. Маміна-Сибіряка «Пригоди статечної миші», Д. Дорошенка «З минулого Катеринославщини», «Оповідання про Ірландію», «Закарпатські українці (про Угорську Русь та її долю)», підручники Я. Якуша «Географія України», Вуліха «Короткий курс геометрії та збірника геометричних задач. Для вищих початкових і інших шкіл», М. Федоріва «Матеріали до математичної термінології» та ін. — 105.

«Українська книжка» — видавниче товариство з центром у Львові. Засноване в 1917 р. з метою видання творів красного письменства та наукової, популярної, шкільної і дитячої літератури, часописів і художніх творів. Членами товариства були А. Крушельницький, М. Крушельницька, Т. Михайлівський, Т. Свобода, В. Кассіян, О. Кульчицька, А. Гапаяк, Н. Кісілевський, М. Навроцький, М. Свобода. Видавництво друкувало твори за такими напрямками: світова й українська література, збірні видання письменників, твори для дітей та школи, енциклопедії, політичні твори; було видано 63 твори для дітей. Це, в основному, ілюстровані народні казки, байки, легенди, перекази і оповідання. — 58, 69.

«Українська Накладня» — видавництво Якова Оренштайна з 1903 р. — у Коломиї, з 1918 до початку 1930-х рр. — у Берліні та Лейпцигу. Видавало універсальну бібліотеку під назвою «Загальна Бібліотека» (до 1933 р. — 238 видань: 113 у Коломиї та 125 у Берліні та Лейпцигу), твори українських класиків і сучасних письменників та серії «Бібліотека українських і чужих романів»; шкільні підручники, географічні карти, дитячі ілюстровані книги. — 57, 66, 68, 88, 95, 101, 104.

«Український Учитель» — перше в Наддніпрянській Україні видавництво педагогічної літератури. Створене в 1906 р. у Полтаві за участю Г. Шерстюка (голова видавничого товариства), Панаса Мирного, М. Дмитрієва та Г. Маркевича. Основне завдання — видання підручників для українських шкіл. Першою книжкою видавництва була «Коротка українська граматика» Г. Шерстюка (Ч. 1, Полтава, 1907). Упродовж двох років функціонування видавництва в Полтаві було видрукувано 9 назв книжок. Серед них — підручники «Граматка» С. Черкасенка (1907), «Арифметика, або Щотниця для українських шкіл» О. Кониського (1907), науково-популярні видання «Про людське тіло» В. Корольова (1908), «Про небо: Популярна астрономія. Ч. 1» С. Черкасенка (1907), а також низка казок. З 1908 р. «Український учитель» працював у Києві, у зв'язку з переїздом сюди Г. Шерстюка. У київський період (1908—1912) видавництво зосередилось на публікації книг для самоосвіти українського населення та на виданні дитячої художньої літератури. У цей час побачили світ понад 40 назв, серед яких — «Про небо», «Діткам. Казки й вірші», «Як вродилася пісня. Казка», «Убогий жид. Казка», «Граматка (Букварець)» С. Черкасенка, брошури М. Загірньої «Який був лад в Афінській державі», Д. Дорошенка «Білоруси і їх національне відродження», Ю. Сірого «Дивні рослини» та «Світова подорож краплини води», вірші Т. Шевченка, оповідання М. Коцюбинського, байки Л. Глібова, перекладна література для дітей («Пустун Розбишаченко» З. Топеліуса в перекладі Б. Грінченка, «Казки. Книжка І.» братів Грімм у перекладі Г. Шерстюка). — 34—37, 39.

«Українська школа» — видавництво в Києві в 1917—1918 рр. Засновники: С. Русова, С. Черкасенко, Ю. Сірий, Я. Чепіга. Видавало підручники для української школи («Задачник для початкових народних шкіл» Я. Чепіги (1917), «Граматка до науки читання й письма» С. Черкасенка (1918) та ін.) та серію видань для дітей «Книжки для колективного читання (з малюнками)». З 1919 р. — перенесене до Відня разом з видавництвом «Дзвін». Діяло до 1922 р. — 97—99, 122.

Українсько-Руська Видавнича Спілка (з 1922 р. — Українська Видавнича Спілка) — акціонерне товариство, засноване в 1899 р. у Львові з ініціативи М. Грушевського (він був і головним директором) для видання творів українських письменників, перекладних творів світової літератури і популярно-наукових книг. Головні редактори — І. Франко та В. Гнатюк. До 1917 р. видано понад 300 книг у двох серіях — белетристики і популярно-наукової літератури, зокрема творів для дітей (твори В. Винниченка, М. Коцюбинського, О. Кобилянської, Л. Мартовича, В. Стефаника, М. Черемшини, І. Франка, І. Нечуя-Левицького, Марка Вовчка, Б. Лепкого; переклади з В. Шекспіра, Г. Байрона, Г. Гайне, К. Гамсуна, Г. Гауптмана, Е. Золя, Г. де Мопасана, Л. Толстого, Ф. Достоевського та ін.). Під час Першої світової війни припинило діяльність. У 1922 р. діяльність видавництва відновлено в Львові. Діяло до 1932 р. — 81.

Харківський Кредитовий Союз Кооперативів (ХКСК, інша назва — Союзбанк) — кредитне кооперативне товариство. Діяло в Харкові в 1918—1920 рр. Голова правління — Д. Гасенко, члени правління В. Рубінський (керівник видавничого відділу, тобто директор видавництва), П. Шніпко, фактичний керівник культурно-освітнього відділу С. Зарудний. ХКСК здійснював політику підтримки української культури, зокрема книговидання, заснувавши видавництво «Союз». — 67.

«Час» — одне з перших акціонерних видавничих товариств в Україні, що видавало брошури та книжки українською мовою. Засноване в 1908 р. У 1917 р. у Києві ним було відкрито першу українську друкарню. У репертуарі «Часу» були історичні повісті, романи, оповідання; мемуари, біографії видатних українських діячів культури й політики; наукова література; шкільні підручники; дитячі книжки; агітаційні брошури; аркушева продукція (листівки, портрети); календарі та власна періодика. Товариство здійснювало видавничу та книготорговельну справу як на теренах України, так і поза її межами. Припинило діяльність у 1930-х рр. — 87, 91.

Періодичні видання для дітей

«*Бібліотека для молодіжі*» — щомісячний літературно-художній дитячий журнал. Рік заснування — 1885. З 1890 чи 1891 до 1894 р. називався «Ілюстрована бібліотека для молодіжи, селян і міщанства». Видавався товариством «Руська Бесіда» в Чернівцях. Редактор журналу — Омелян Попович. Видавався щомісячно і мав формат невеликої книжечки. Упродовж 1894—1896 рр. видання виходило під назвою «Ластівка. Бібліотека для молодіжи, селян і міщанства» і вже не було періодичним. Упродовж 1911—1914 рр. «Руською Бесідою» було відновлено проект у повному обсязі, як місячник. Видання цього періоду називалося «Читальня». Редагувалося — О. Поповичем, Т. Бриндзаном, М. Кордубою.

Головною причиною заснування «Бібліотеки» було прагнення заохотити молодь до читання (тоді під словом *молодь*, «*молодіж*» малися на увазі діти середнього й старшого шкільного віку). Видавці розуміли, що просвіту треба починати від наймолодших громадян, і саме їм адресувало свої видання з нехитрими назвами («Чоловік і сили природи», «Оповідане пані Крапельки», «Що таке історія», «Не в богацтві щасте», «Руский край і нарід», «Кава», «Дещо з фізики», «Премудрий Соломон» тощо). Спочатку це були короткі нариси («статийки») і вірші, згодом і розлогі науково-популярні статті. Щоб зробити видання більш народними за змістом, «Руська Бесіда» наступного року після заснування серії дала заклик на збирання фольклору. Читачам пропонувалося присилати збірники народних пісень, казок, приказок, прислів'їв, загадок.

Випущено понад 130 чисел журналу.

У виданні, як правило, розміщували поезії, оповідання, казки українських літераторів, зокрема Юрія Федьковича, Сидора Воробкевича, Євгенії Ярошинської, Степана Коваліва, Бориса Грінченка, Михайла Коцюбинського та ін. Постійною дописувачкою «Бібліотеки» була Леся Українка, а окремі її твори були вперше опубліковані саме в цьому виданні, зокрема «Лелія» (1891, № 2, стор. 18—23; № 3, стор. 34—40), «Тішся, дитино, поки ще маленька» (1891, № 3, стор. 33; у «Бібліотеці» вірш був опублікований під назвою «До руской дитини»). У виданні друкувалось також багато популярно-освітніх статей, окремі з яких писав сам О. Попович. Майже кожен номер журналу містив рубрику «Дещо для діточок», у котрій друкувались казки, байки, загадки і відгадки на них, фокуси та цікаві задачі. — 1—15.

«Дзвінок» — ілюстрований художньо-педагогічний журнал для дітей і молоді. Виходив у 1890—1914 рр. у Львові двічі на місяць. Мав підзаголовок «Письмо ілюстроване для дітей і молодіжі». Друкувався за етимологічним, а з 1893 р. — фонетичним правописом. У 1890—1892 рр. виходив за редакцією О. Барвінського та В. Шухевича. З 1893 р. стає органом Руського (з 1912 р. — Українського) педагогічного товариства, що підпорядковувалося Науковому товариству ім. Т. Шевченка. Його редакторами в наступні роки були В. Шухевич, В. Білецький, К. Паньківський, М. Пачовський, К. Малицька, І. Гаврилук, Катря Гриневичева, Д. Лукіянович, А. Алиськевич, І. Крип'якевич та ін. У «Запросинах до передплати» журналу редакція ставила за мету розвивати «дух молоді нашої не тільки шкільної, але й у тієї, що з різних причин приневолена без науки дождити лучшої долі».

Упродовж чверті століття «Дзвінок» був чільним центром творення української дитячої літератури; він сприяв розумовому, моральному та естетичному розвитку своїх читачів, збагачуючи їх знаннями про минуле й сучасне власного та інших народів, прищеплюючи їм патріотичні почуття й любов до рідного слова. Навколо журналу об'єдналися кращі творчі сили з усіх земель України. Тут друкувалися оповідання, вірші й казки І. Нечуя-Левицького («Вітрогон»), М. Коцюбинського («Маленький грішник», «Харитя», «Ялинка»; віршем «Наша хатка», що з'явився у «Дзвінку», дебютував М. Коцюбинський у літературі), Ганни Барвінок, Л. Глібова, П. Грабовського, Катрі Гриневичевої, Б. Грінченка, Дніпрової Чайки, Н. Кобринської, О. Кониського, М. Костомарова, А. Кримського, Б. Лепкого, Марка Вовчка, Олени Пчілки, Лесі Українки, М. Старицького, І. Франка, Г. Хоткевича, М. Черемшини, Т. Шевченка, Є. Ярошинської та ін.

Журнал широко знайомив дитячу аудиторію з найкращими зразками світової літератури і фольклору — народними казками багатьох країн і авторськими казками Г.-К. Андерсена, В. Гауфа, братів Грімм, Ш. Перро, Л. Толстого, з «Тисяча і однієї ночі», «Декамерона» Дж. Боккаччо, байками Езопа, І. Крилова, Ж. Лафонтена, Г.-Е. Лессінга, творами М. Гоголя, Е. Золя, М. Лермонтова, Д. Маміна-Сибіряка, А. Міцкевича, Дж. Свіфта, І. Тургенева, А. Чехова у перекладах І. Франка, А. Кримського та ін.

Журнал розповідав про життєвий і творчий шлях визначних діячів української літератури, культури й науки, висвітлював діяльність таких відомих історичних постатей, як князі Ярослав Мудрий і Данило Галицький, гетьмани Б. Хмельницький, П. Сагайдачний, П. Дорошенко, митрополит П. Могила та ін. У

численних наукових статтях давалися відомості з літератури, історії, етнографії, географії, природознавства тощо, зокрема О. Макарушка робив огляди літератури різних періодів від давнини до ХІХ ст., а М. Коцюбинський, Б. Грінченко, Дніпрова Чайка вперше виступили в жанрах науково-популярного нарису для дітей та юнацтва і нарису-казки. На сторінках часопису вміщувалися загадки, акровірші, зокрема Л. Глібова, шаради, головоломки, «забавки наукові», «задачі буквові» і «задачі рахункові» тощо, спрямовані на розвиток у дитини кмітливості й винахідливості. — 16—18.

«Колосья» — художньо-літературний ілюстрований журнал для єврейських дітей, що ставив за мету формування національної ідентичності серед єврейської молоді. Видавався російською мовою в Одесі в 1913—1918 рр. Головний редактор — Наум Осипович.

Завдання журналу: ознайомлення єврейських дітей з життям рідного народу та його історією, з життям великої родини людства, з життям навколишнього світу. Журнал виходив щомісяця, книгами формату 17x24 см, до 100 сторінок у кожній. Програма журналу була такою: 1) твори художньої літератури: повісті, оповідання, вірші; 2) історичні нариси, минуле і сьогодення єврейського народу, біографії єврейських вчених, історичних діячів, письменників і художників; 3) наукові огляди, подорожі, хроніка подій, відкриттів і винаходів; 4) суміш: завдання, шаради, ребуси, наукові розваги та ін.

Структура журналу відповідала його програмі й залишалася незмінною від першого до останнього номера з єдиним винятком: у 1914 р. було започатковано додаток для дітей молодшого віку. Авторами журналу були єврейські письменники Менделе-Мойхер-Сфорім, Шолом-Алейхем, І.-Л. Перец, Х.-Н. Бялік, С. Фруг та інші, які писали як на івриті та ідиші, так і російською мовою. Фактичний видавець і редактор журналу Н. Осипович постійно поміщав на його сторінках свої твори єврейської тематики, орієнтовані на дитячу аудиторію.

У кожному номері журналу публікувалися повісті, оповідання, казки іноземних авторів: В. Ірвінга, Р. Кіплінга, Р. Тагора, З. Топеліуса та ін. У 1913 р., відразу ж після виходу в світ у Варшаві, на сторінках журналу з'явилася повість Януша Корчака «Слава».

Журнал виходив із численними ілюстраціями художників С. Кишиневського, А. Кобцева, І. Маліка, М. Соломонова, Н. Лівшиця, С. Гольдмана. — 20.

«Молода Україна» — дитячий журнал, що виходив у Києві впродовж 1908—1912 рр. та в 1914 р. з ініціативи і за редакцією відомої літературної та громадської діячки Олени Пчілки (О. Драгоманової-Косач).

Зміст журналу складали переважно літературні твори, а також науково-популярні статті, матеріали під постійними рубриками «Загадки», «Сміховинки», «Задачі, ребуси, шаради», покликані розвивати ерудицію та розважати читачів. Основну площу займали проза малих форм (оповідання, казки) та поезія. До улюблених у середовищі малечі належав розділ «Світознання», в якому використовувалися знання з географії, хімії, арифметики, фізики. Його, як правило, комплектувала сама Олена Пчілка, водночас пишучи для цієї рубрики цікаві тексти.

У журналі публікувалися твори Лесі Українки, Б. Грінченка, М. Старицького, О. Олеся, С. Руданського. Особливим культом у «Молодій Україні» було оточено ім'я та творчість Тараса Шевченка. Та основними дописувачами «Молодої України» були літератори з молодого покоління, зокрема Грицько Григоренко, Л. Старицька-Черняхівська, С. Черкасенко, Н. Кибальчич, С. Васильченко, А. Кащенко, О. Романова, В. О'Коннор-Вілінська, Л. Волошка, М. Рильський та інші. Журнал не обмежувався лише творами української літератури. Рубрику літературних перекладів заповнили твори М. Гоголя, О. Пушкіна, Г.-К. Андерсена, Л. Толстого, О. Вайлда, Дж. Свіфта, Ч. Дікенса, А. Доде, Р. Кіплінга, В. Гюґо та ін. Це були вершини світової літератури для дітей, старанно відібрані для перекладу та вміло передані засобами української літературної мови, що є переважно заслугою самої Олени Пчілки, яка виконувала такі переклади.

У часописі особлива увага приділялась художньому оформленню творів (малюнки О. Сластіона, А. Лазарчука, О. Неприцького, Ф. Литвиненка та ін.), а також картинам природи, фотографіям, завдяки чому зміст творів для юного читача був більш доступним, захопливим.

Поліграфічне оформлення й тиражування здійснювалося в друкарні 1-ї Київської друкарської спілки (вул. Трьохсвятительська, 5). Вийшло 64 числа часопису. — 19.

Видавничі серії

Бібліотека «Молодість» — серія книг для дітей при видавництві «Вік» (1895—1918), яку заснували Борис і Марія Грінченки. З-поміж видань серії: «Казки. Кн. Перша» Г.-К. Андерсена, «Пригоди Тома Сойера» М. Твена, «Старшини у Вільбайській школі» Р. Талбота, «Дядькова Томова хатина» Г. Бічер-Стоу (усі у перекладі М. Загірньої), «Пригоди Гека Фінна» М. Твена (пер. Н. Грінчеківна), «Серце. Книга про дітей» Де Амічиса (пер. Б. та М. Грінченки), «Байки. З малюнками», «Чудова дівчина та інші оповідання», «Сонце сходить... та інші вірші», «Книга казок віршом», «Розум та почування у живої тварі. З малюнками», «Серед крижаного моря. З малюнками» Б. Грінченка, «Дитячі оповідання» Н. Кибальчич. — 50, 89, 100.

Видання Б. Грінченка друкувалися у Чернігові впродовж 1894—1900 рр. у видавництві, заснованому Б. Грінченком на кошти І. Череватенка. За цей період надрукувало 46 книжок, зокрема видань для дітей, загальним тиражем близько 170 тис. примірників. З-поміж дитячих видань — твори Б. Грінченка «Батько та дочка», «Робінзон», «Байки», М. Коцюбинського «Харитя», М. Загірньої «Казка про перлове намисто», «Чередник та дівчина», «Давня пригода», Є. Гребінки «Приказки», Ю. Федьковича «Побратим», збірники «Вірна пара та інше», «Веселий оповідач», «Колоски» та ін. — 21, 23, 24, 26, 41—46.

«Діточа Бібліотека» — серія львівського видавництва «Світ дитини». Упродовж 1919—1939 рр. видано 231 книгу 95 авторів, зокрема: «Зоряний хлопчина (з 16 образками)» О. Уайльда, «Максим і Марко (з 95 образками)», «Нечемне вороня (з 48 образками)», «Веселі оповідання, з 60 образками.» В. Буша, «Пригоди Вовка-Неситого (з 54 образками)» О. Білоусенка, «Чорнокнижник із Чорногори (з 70 образками)», «Червона Шапочка (з 6 образками і нотами)», «Гостина св. Миколая» Я. Вільшенка, «Вільгельм Тель, іст. оповідане, перероблене з Ф. Шилера (з 13 образками У. Баура)», «Пригоди Лиса-Микити, з ілюстраціями» А. Лотоцького, «Пригоди Горобчика, з 8 образками» О. Маковея, «Пригоди барона Мінхгавзена, на українську мову перелицював Я. Вільшенко, з образками найліших німецьких малярів», «Казки 1001 ночі: Про Алядина і чарівну ліхтарню, з образками». — 75, 112, 113.

«Діточа бібліотека» (1908—1914) — проект, організований видавництвом «Руська Школа» (спільно з «Селянською Касою») у Чернівцях. Серія редагувалася учителем Лесем Киселицею. Друкувалася в друкарні товариства «Руська Рада» в Чернівцях. Розповсюдження цієї серії було розраховане на знижки для «оптових» закупівель: кожну десяту брошуру читач отримував задарма. У «Діточій бібліотеці» друкувалися казки, оповідання, вірші, короткі повісті, а також календарі для дітей. — 76.

«Бібліотека для молодіжи» — серія видавництва «Світ Дитини», що спеціалізувалася на виданні українською мовою кращих зразків світової літератури для дітей. У серії побачили світ зокрема такі видання: Бернент Ф.Г. Малий лорд (переклад з англійського, з ілюстраціями А. Жмуда), Евальд К. Казки Матери-Природи (переклад з данського, з ілюстраціями), Бічер-Стоу Гаріет. Хатина дядька Тома (переклад з англійського, з ілюстраціями), Верн Жіль. П'ятьнайцятьлітній Капітан (переклад з французького, з ілюстраціями Г. Доре), Томпзон Е. С. Бінго та інші оповідання з життя звірів, з ілюстраціями самого автора (переклад з англійського оригіналу).

Книжки для колективного читання (з малюнками) — серія видань для дітей видавництва «Українська школа» під орудою С. Русової, Ю. Сірого, Я. Чепіги і С. Черкасенка. У серії побачили світ твори Т. Бордуляка («Дай, Боже, здоровля корові»), Ю. Русова («Земноводні тварини», «Про плазунів», «Як здобувають нафту»), Ю. Сірого («Світова мандрівка краплини води. Вид. 2-ге», «Дивовижні рослини. Вид. 2-ге», «Про горобця, славного молодця. Вид. 2-ге»), І. Франка («Малий Мирон», «Грицева шкільна наука»), С. Черкасенка («Маленький горбань», «Гараськів Великдень», «Воронько», «Безпритульні»), А. Чехова («Білолобий» у пер. Ю. Русова), Т. Шевченка («Тарасова ніч. Іван Підкова. Гамалія»).

«Нашим найменшим» — серія дитячих книг видавництва «Українська книжка». Виходила в 1917—1922 рр. під керівництвом Антіна Крушельницького. До серії входили, здебільшого, народні казки, байки, переказані для наймолодшого читача. Ілюструвала серію Олена Кульчицька. Всього надруковано 25 випусків: 1. «Дурень і його жінка жаба-панна». 2. «Богатий Марко». 3. «Лисиця і вівця». 4. «Котик і півник». 5. «Два брати. Грішник». 6. «Цар Лев». 7. «Повінь». 8. «Господар і вуж. Сом, рак і ворона. Вюн і щука. Лисиця і рак». 9. «Пімста звірів». 10. «Сорока і когут». 11. «Про морського царя й його дочок». 12. «Песинський, рабинський, сухинський і золотокудрії сини цариці». 13. «Про бідного парубка й царівну». 14. «Вовк і козенята».

15. «Кому трудніше працювати». 16. «Три брати і Бог». 17. «Дідова дочка». 18. «Про Марусю козацьку дочку». 19. «Про богатиря Сухоборозденка Івана і Настасю прекрасну». 20. «Очаківська біда». 21. «Лисичка-сестричка». 22. «Як журавель учив лисичку літати». 23. «Крепак і чорт». 24. «Коза-Дереза». 25. «Лисичка-сваха». — 69.

«Репертуар «Діточого театру» — підсерія «Діточої Бібліотека» видавництва «Світ дитини». Упродовж 1919—1939 рр. видано 85 п'єс для дітей, зокрема: «Лісова казка, сценка на 1 дію для дівочого театру (з нотами)» М. Ваврисевича, «Дарунки Русалок, сценічна фантазія для дітей у двох діях» Г. Товпліс, «Коник Стрибунець, сценічна картина на 1 дію», «Віфлеємська Зоря, український вертеп на 3 дії (з 2 інтермедіями)» Я. Вільшенка, «Іменини Влодка, комедійка на 3 дії», «Стріча в лісі, сценічна картина в 1 дії» Л. Верховинки, «Бунт ляльок, сценічна картина на 3 дії» К. Лукашевич, «Чарівний Камінець, сценічна картина на 3 дії», «Русалка-Жаба, великодні п'єса-казка у 2 діях» В. Короліва-Старого. — 75, 112, 113.

Юнацька секція видавництва «Вернигора» — видавнича серія книг зарубіжних письменників у перекладі українською мовою. З-поміж видань серії: «Пригоди Робізна Крузо» В.-Н. Gausseron (пер. В. Отамановський. Ч. 1, 2), «Звіробійник» Ф. Купера, «В Джунглях» Р. Кіплінга, «Подорож навколо землі у 80 день» Ж. Верна. — 85.

ПОКАЖЧИКИ

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Александров В. [також Олександрів В.] (авт.) 122, 123
Андерсен Г.-К. (авт.) 79, 80, 88—90, 117, 120, 123
Андриевский А. (сост.) 114
Афанасьев О. (авт.) 122
Балута Є. (худ.) 61, 119
Барбер Ч. (худ.) 123
Барвінок Ганна (авт.) 16
Барвінський В. (перс.) 6
Барвінський О. (пер.) 5
Барвінський О. (перс.) 13
Баришпільський Г. (пер.) 93
Беднарський К. (перс.) 16—18, 22, 25, 27, 29, 31, 33, 79—81
Бер М. (пер.) 20
Бер М. (ред.) 20
Білецький В. (ред.) 18
Білиловський Ц. (авт.) 122
Бічер-Стоу Г. (авт.) 91
Бічер-Стоу Г. (перс.) 91
Бодянський О. (авт.) 121
Бондаренко Ф. (худ.) 119
Бордуляк Т. (авт.) 120
Боровиковський Л. (авт.) 120
Боцул А. (худ.) 118
Бресс М. (авт.) 20
Бруно Джордано (перс.) 122
Будяк Ю. (авт.) 122
Бурачек М. (худ.) 120
Бурячок І. (худ.) 35, 39, 122
Бутко П. (худ.) 119
Бутник І. (худ.) 119
Бутник С. (худ.) 119
Вагнер М. (авт.) 7
Вайгерт Ф. (авт.) 20
Верхратський І. (авт.) 10
Веселовський Я. (упоряд.) 82
Винниченко В. (авт.) 120
Винниченко В. (ред.) 53
Вировий Є. (пер.) 106
Витвицький (авт.) 122
Вишницький М. (худ.) 96
Вільшенко Я. (авт.) 75
Вітвицька І. (авт.) 17
Вовк Р. (ред.) 74
Вовчок Марко (авт.) 7, 119, 120, 122
Волошка Л. (авт.) 120, 123
Вольська С. (авт.) 103
Воробкевич С. [також Данило Млака] (авт.) 117, 120
Вороний М. (авт.) 119, 122, 123
Гарвей (перс.) 122
Гаршин В. (авт.) 117
Гауф В. (авт.) 92

- Геркен-Русова Н. (худ.) 90
- Герцль Т. (перс.) 20
- Гірт І. (авт.) 15
- Глібов Л. (авт.) 15—17, 56, 57, 120—123
- Глібов Л. (перс.) 57
- Гнатенко Т. (авт.) 123
- Гнатюк В. (авт.) 58, 121
- Гнатюк В. (ред.) 81
- Гоголь М. (авт.) 19, 93
- Голмс Дж. (худ.) 123
- Голота Петро [також Чулай Г.] 9, 10, 12, 14, 123
- Горбунов Н. (авт.) 123
- Гофман (авт.) 28
- Грабовський П. [Граб П.] (авт.) 118, 120, 121, 123
- Гребінка Є. (авт.) 120—123
- Григоренко Гр. (авт.) 19
- Григорченко Б. (пер.) 109
- Гриневичева Катря (авт.) 31
- Грінченко Б. [також Чайченко В.] (авт.) 24, 36, 37, 41—46, 49, 50, 71, 117, 118, 120—123
- Грінченко Б. (пер.) 8, 120, 120
- Грінченко Б. (перс.) 21, 23, 24, 26
- Грінченко М. [П. З. Р-ої, також Загірня М.] (авт.) 21, 23, 121
- Грінченко М. [також Загірня М.] (пер.) 122
- Грінченко М. (упоряд.) 121
- Данилевский Г. (авт.) 116
- Дашкевич М. (авт.) 76
- Дворак Ф. (худ.) 123
- Де Амічис Е. (авт.) 17, 78, 83, 102, 120, 122, 123
- Деба-Понсан Е. (худ.) 123
- Деркач П. (авт.) 8
- Дефо Д. (авт.) 85
- Діберт В. (худ.) 59
- Діхтяр О. (пер.) 87, 91, 102, 120
- Дмитрієва В. (авт.) 110
- Дніпрова Чайка 122
- Достоевський Ф. (авт.) 122
- Драгоманов М. (авт.) 11
- Дреслер Г. (авт.) 20
- Дурново В. (худ.) 119
- Дюрер А. (худ.) 123
- Езоп (авт.) 14
- Емельянченко І. (авт.) 20
- Єфремов П. [П. Є.] (авт.) 30
- Жук М. (авт.) 120
- Жук М. (худ.) 54, 73, 120
- Загірня М. [також Грінченко М.] (авт.) 119, 120, 123
- Загірня М. [також Грінченко М.] (пер.) 89, 100, 120
- Зайчківський Й. (перс.) 7
- Заклинський Р. (авт.) 4, 6, 15
- Залізник В. (авт.) 123
- Залюбовський Г. 123
- Захарко І. (перс.) 28, 38, 82—84
- Зусман А. (авт.) 20
- І. Г. (пер.) 81
- Іваницький С. (пер.) 117
- Іванів Іван [Данилевич І.] (авт.) 4
- Їжакевич І. (худ.) 123
- Капельгородський П. (авт.) 119, 121—123
- Каразін А. (худ.) 32
- Карбулицький В. (пер.) 82

- Кахникевич К. (авт.) 10, 11
Качала С. (перс.) 6
Качківський М. (перс.) 7
Кембль О. (перс.) 14
Кирилович З. (ред.) 109
Киселиця О. (Лесь) (ред.) 38
Кіплінг Р. (авт.) 108, 120
Кірнарський М. (худ.) 72
Коваленко О. (авт.) 123
Ковалів С. (авт.) 8, 9
Козоріс М. (авт.) 47
Коковський Ф. (авт.) 38
Коковський Ф. (пер.) 38
Комаров М. (авт.) 123
Кониський О. [також О. Я. К.] (авт.) 11, 118—120, 122, 123
Копернік (перс.) 122
Копистинський Т. (худ.) 22
Кореницький П. (авт.) 123
Короленко В. (авт.) 111
Короленко В. (перс.) 20
Корольов В. [Королів-Старий В.] (авт.) 122
Корчан І. (худ.) 67
Косовська К. (авт.) 14
Костомаров М. (авт.) 5
Костомаров М. (перс.)
Котляревський А. (худ.) 123
Коцюбинський М. (авт.) 13, 35, 59, 119, 120, 123
Краснов (худ.) 123
Красногорська Е. (авт.) 17
Крилич С. (пер.) 94
Крилов І. (авт.) 104
Крилов І. (перс.) 104
Кримський А. [також А. Кр-кій] (авт.) 17, 120
Крушельницький А. (перс.) 69
Кузєлева О. (пер.) 83
Куліш П. (авт.) 120, 123
Кульчицька О. (худ.) 69
Лапин П. (худ.) 54—56, 63, 65
Лафонтен Ж. де (авт.) 95
Левицький М. (авт.) 32, 70, 120
Левицький М. (пер.) 112, 113
Ленін (перс.) 123
Лентьев Б. (пер.) 20
Лепкий Б. (авт.) 68, 104
Лепкий Б. (передм.) 57, 66
Лисенко М. (перс.) 119
Лихотинський (худ.) 123
Лонг В. (авт.) 122
Лубенець Т. (пер.) 123
Лубенець Т. (упоряд.) 123
Лявуаз'є (перс.) 122
Магалевський Ю. (худ.) 106
Майстренко Х. (авт.) 48
Макаренко П. (пер.) 107
Макарушка О. 18, 29
Маковей О. (авт.) 120
Макушинський К. (авт.) 94, 96
Маланич Павло [Кирчів П.] (авт.) 12
Малина 9, 10
Мамін-Сибіряк Д. (авт.) 86, 105, 106, 117, 121
Манастирський О. (авт.) 7
Манастирський А. (худ.) 75
Манжура І. (авт.) 118, 123
Маркович Д. (авт.) 119
Маркс А. Ф. (перс.)

Марценюк А. (авт.) 7
 Метлинський А. (авт.) 122
 Мирний Панас (авт.) 13, 122, 123
 Мирний Панас (ред.) 107
 Митрусь [Соловей Д.] (авт.) 64
 Митрусь [Соловей Д.] (упоряд.) 52
 Михайлів Ю. (худ.) 41, 43—46, 50
 Млака Данило [також див. Воробкевич С.] (авт.) 2, 5, 6, 120
 Модслі (перс.) 18
 Моргулис М. Г. (перс.) 20
 Морозов В. (худ.) 114
 Н'ютон (перс.) 122
 Навроцький В. (авт.) 11
 Неприцький-Грановський О. (худ.) 35—37
 Нечуй-Левицький І. (авт.) 71
 Никорович Г. (авт.) 1, 3, 8
 Ніс В. (авт.) 9
 Новицький Ф. (авт.) 123
 Новодовський (пер.) 123
 Номис (авт.) 123
 О. (авт.) 123
 О. П. (авт.) 123
 О'Коннор-Вілінська В. (авт.) 60, 120
 Озерний М. (пер.) 7
 Олесь О. (авт.) 19, 120—123
 Оліві (худ.) 123
 Онуфрієв М. (худ.) 123
 Онуфрій (авт.) 14
 Оренштайн Я. (перс.) 92
 Осадчук В. (худ.) 119
 Осипович Н. М. (авт.) 20
 Отамановський В. (пер.) 85
 Павлович Г. (худ.) 40, 123
 Падалка І. (худ.) 86, 103
 Панадіаді Д. (ред.) 67
 Панькевич Ю. (худ.) 58
 Пасічинський І. (авт.) 2, 6, 8, 9
 Пастер Люї (перс.) 122
 Пестальюці Гайнрих (перс.) 122
 Пестряков Ф. (авт.) 115
 Пимоненко М. (худ.) 123
 Писемський О. (худ.) 123
 Пісочинець Данило [Ткаченко Д.] (авт.) 14
 Платонов Х. (худ.) 123
 Платонович І. (авт.) 16
 Погрібняк М. (худ.) 53, 105, 106
 Полтавка Наталка (авт.) 14, 16
 Попович О. (авт.) 1—15, 28
 Попович О. (ред.) 1—15
 Продан В. (перс.) 4
 Пчілка Олена [також Бабуся, К.] (авт.) 12, 16, 19, 118, 120, 122
 Пчілка Олена (пер.) 120
 Пчілка Олена (перс.) 16
 Пчілка Олена (ред.) 19
 Ребельський Д. (авт.) 20
 Рильський М. (авт.) 119, 120
 Різниченко К. (авт.) 123
 Рожанковський П. (худ.) 119
 Рожанковський Ф. (худ.) 119
 Романова Н. (авт.) 118
 Ромберг Б. (худ.) 119
 Роменс Дж. (авт.) 120, 121
 Руданський С. (авт.) 5, 7, 63, 120, 122, 123
 Руданський С. (перс.) 5

- Рудинський М. [також М. Я.] (упоряд.) 118, 119
- Рудченко І. (авт.) 120
- Русова С. (перс.) 51, 97—99, 122
- Самійленко В. [також Сивенький В.] (авт.) 120—123
- Св. Теодозій (перс.) 14
- Свіфт Дж. (авт.) 18
- Сетон-Томпсон Е. (авт.) 97—99, 107, 122
- Сивенький В. [також Самійленко В.] (авт.) 117
- Синявський О. (ред.) 67
- Сімович В. (пер.) 83, 84
- Сірій Юр. (авт.) 122
- Сірій Юр. (пер.) 97—99, 108, 120, 122
- Сірій Юр. (перс.) 97—99, 122
- Сірій Юр. (ред.) 53
- Сластіон О. (худ.) 36, 37, 77
- Словацький Ю. (авт.) 38
- Сосис І. (авт.) 20
- Спілка І. [Зозуля І.] (авт.) 13
- Старицька В. (худ.) 120
- Старицька-Черняхівська Л. (авт.) 120
- Старицький М. (авт.) 120
- Старицький М. (пер.) 120, 123
- Степовик О. (авт.) 122
- Стефенсон (перс.) 122
- Стешенко О. (упоряд.) 120
- Стешенко Я. (перс.) 39
- Стодольський [Кониський О.] (авт.) 7
- Стороженко М. [Н. С-ко] (авт.) 123
- Стороженко О. (авт.) 120, 123
- Стржелецький А. (авт.) 20
- Судомора О. (худ.) 62, 74, 120
- Сухонос В. (авт.) 13
- Талбот Р. (авт.) 100
- Твен М. (авт.) 87
- Тесленко А. (авт.) 122
- Титаренко С. (пер.) 86, 90
- Титаренко С. (ред.) 72
- Титаренко С. (упоряд.) 51, 64, 65
- Тичина П. (авт.) 123
- Ткаченківна Марина (авт.) 19
- Товпліс Г. (авт.) 112, 113
- Толстой Л. (авт.) 82—84, 121, 123
- Толстой Л. (перс.) 82
- Трутовський К. (худ.) 123
- Тургенєв І. (авт.) 81
- Уайльд О. (авт.) 94
- Уат (перс.) 122
- Уйд [Рапе Л.] (авт.) 122
- Українка Леся (авт.) 8, 9, 77, 119—121, 123
- Ушинський К. (авт.) 122
- Фай Р. (авт.) 20
- Федоренко А. (худ.) 119
- Федькович Ю. (авт.) 4—6, 12, 66
- Федькович Ю. (перс.) 66
- Фенелон Ф. (авт.) 101
- Феодоріди Я. (худ.) 119
- Фламаріон К. (авт.) 122
- Фон-Рендель М. (авт.) 19
- Франко І. [також Мирон] (авт.) 16, 17, 22, 27, 54, 55, 73, 120—123
- Франко І. (пер.) 16, 17, 27
- Фруг С. (авт.) 20
- Фультон (перс.) 122
- Холодний П. (худ.) 120

- Цупкий М. [Зіньківський Т.] (авт.) 8, 11
- Чайченко В. [також Грінченко Б.] (авт.) 12, 14, 16, 17
- Чепіга Я. (перс.) 97—99, 122
- Череватенко І. (перс.) 21, 23, 24, 26, 32, 70
- Чередниченко В. (упоряд.) 72
- Черкасенко С. (авт.) 34, 120—122
- Черкасенко С. (перс.) 97—99, 122
- Черкасенко С. (уклад.) 122
- Чернявський М. (авт.) 118, 120, 122, 123
- Черняхівський Г. (пер.) 106
- Чехов А. (авт.) 117
- Чубинський П. (авт.) 13
- Чумак Н. (худ.) 52, 64
- Чупринка Г. (авт.) 118, 122
- Шевченко Т. (авт.) 10, 40, 117, 120—123
- Шевченко Т. (перс.) 8
- Шевченко Т. (худ.) 120
- Шевчукевич Ольга (перс.) 11, 22, 27, 28, 80, 83, 84, 116
- Шевчукевич Опанас (перс.) 1—3, 5—9, 11, 12, 14, 15, 18, 22, 25, 27—29, 31, 33, 38, 76, 78, 79, 80, 82—84, 111, 116
- Шелухін С. (авт.) 123
- Шмід (авт.) 28
- Шпойнаровський С. [С. Ш.] (авт.) 14
- Шраум Наум [Воробкевич Г.] (авт.) 4
- Штейнберг І. (авт.) 20
- Шумило [Шухевич В.] (авт.) 17
- Шухевич В. (пер.) 78
- Шухевич В. (ред.) 16, 17
- Щербан О. [А. Н. Щ.] (авт.) 3
- Щоголів Я. (авт.) 118—123
- Щурат В. (авт.) 118
- Эриве (пер.) 20
- Ярошинська Є. 3, 4, 5, 8, 11
- Gausseron В.-Н. (авт.) 85

Показчик назв творів

- Абу Касимові капці: Арабська казка [у віршах] 27
- Ага попався! 16
- Алушта (згадки з подорожі до Криму) 122
- Бабусине цапенятко 52
- Бабуся 123
- Багатир Бусурманский 25
- Байки Івана А. Крилова 104
- Байки Леонида Глібова 57
- Баляда зір 122
- Барабан 123
- Баронський син в Америці (вибір народніх казок) 58
- Басни Крылова на сцене детского театра 114
- Батько й діти 123
- Батько і три сини 25
- Бджола і муха (Фенелон Ф.) 101
- Бджола і [та] Мухи (Глібов Л.) 57, 120
- Без квітів 122
- Без хліба (оповідання) 49
- Без чобіт 121
- Белая птица (сказка) 20
- Бесіда лінивих людей 82
- Бесіди про нашу землю. III 7
- Бесы 116
- Билина 123
- Билина 57
- Билина про Ілю Муромця і его славні подвиги 33
- Бібліотека для молодіжі 1—7
- Біда навчить 77, 120
- Бідолашко 66
- Біла сукня 28
- Біла, а чорна конина (сміховинка) 12
- Білко-пасішник 121
- Білочка 57
- Білюх-капустяник 10
- Близнята 28
- Блискавки і громи 10
- Богиня снів (казка) 11
- Боротьба за життя серед рослин 122
- Боротьба за життя серед тварин 122
- Борщ 28
- Бочка 104
- Брамин, тигр і шакалик 103
- Брат и сестра 116
- Брати 123
- Брати Моуглі 108
- Брехун 8
- Брехунець 28
- Будяк і Васильки (байка) 16
- Будяк та коноплиночка 123
- Буйволи 8
- Буря 122
- Буря на Дніпрі 121
- В** американском суде 20
- В бору 122
- В гаю 123
- В голодний рік 122
- В городі 123
- В лісі 123
- В лісі (Толстой Л.) 123

В неволі 123
 В ніч під «Тише-Беов» 20
 В обіймах смерті 117
 В острозі 122
 В полі (Чернявський М.) 120
 В полі 123
 В путах шайтана (нарис) 59
 В селі 123
 В степу (Олесь О.) 122
 В степу (Черкасенко С.) 34
 В тридцяті роковини смерті Тараса Шевченка 8
 В яслах (зимове оповідання) 12
 Вдяка 104
 Ведмежий суд (байка) 120
 Ведмідь 119, 120
 Великдень 121
 Велике диво (Сміховинка) 9
 Великий учений Лявуаз'є 122
 Великодна п'ятниця (народня легенда) 117
 Верба та зірка 120
 Веселка 28
 Весілля Мороза 118
 Весна (Гребінка Є.) 123
 Весна (Капельгородський П.) 123
 Весна (Глібів Л.) 121
 Весна (Грінченко Б.) 122
 Весна зіму прогоняє 120
 Весняний вечір 121, 123
 Веснянка 121
 Веснянка (Глібов Л.) 123
 Веснянка (Українка Л.) 77
 Вечір (Щоголів Я.) 118
 Вечір (Куліш П.) 120
 Вечір (Шевченко Т.) 120
 Вечір (Гнатенко Т.) 123
 Вечір (Коцюбинський М.) 13
 Вечір у жнива 119, 123
 Вечірня година 119
 Вечірня пісня 120, 122
 Взімку 121
 Вишеньки 121
 Вівці та Собаки 57
 Відгомін 28
 Відлюдок [з життя гімназистів] 83, 84
 Відрубана рука 92
 Віз 52
 Війна грибів з жуками 123
 Війна грибів та губ з жуками 74
 Війна школярів з морозом 121
 Вірна обітниця 19
 Вітри 122
 Вітрогон (оповідання) 71
 Вітрогон (оповідання). Грицько (оповідання) 71
 Віче щурів 95
 Вночі (Чернявський М.) 122
 Вночі (Франко І.) 122
 Вовк 123
 Вовк і Вівці 104
 Вовк і Вівчарі 57
 Вовк і Вовчок 104
 Вовк і Журавель 104
 Вовк і Кіт 57
 Вовк і Лисиця 57
 Вовк і пес 95
 Вовк і ягня 95
 Вовк старшиною 55

Вовк та Ведмідь (байка) 14
 Вовк та Мишеня 57
 Вовк та собака 121
 Вовк та собака (Митрусь) 52
 Вовк та Ягня 57
 Вовк, собака і кіт (народна казка) 122
 Вовк, собака і кіт (казка)
 (Руданський С.) 63
 Вовки 120
 Вогонь 28
 Вогонь, вода, воздух, земля 28
 Вода 122
 Вода (Попович О.) 3
 Водолаз 20
 Воздухоплавание 20
 Володомир Барвінський 6
 Волошки 123
 Вороги 123
 Ворона і павині пера 104
 Ворона та рак 123
 Вуглеквас 122
 Вулі, чабанський пес 97, 98
 Вчений шпак 123
 Гава й Лисиця 57
 Гава та лисиця (байка)
 (Старицький М.) 120
 Гади 123
 Гадюка і ягня (байка) 56
 Гайнрих Пестальюці 122
 Галіна мандрівка 120
 Гарна подруга (загадка) 121
 Гей воли! 5
 Гей по морю (народня пісня) 120
 Гетан сын Берахия и его арфа
 (легенда) 20
 Глухоніма 122
 Горішок (пісня) 122
 Горобець та билина 123
 Горобина ніч 123
 Город на колесах 20
 Городиня 123
 Горючі мінерали 122
 Гр. Лев Толстой (житєпись) 82
 Грак (байка) 12
 Грицева шкільна наука 73
 Грицько 36, 37, 71
 Грицько Дужий 117
 Грім 28
 Громадське життя тварин 122
 Громовина або електричність 122
 Гуси 57
 Ґеографія Руси 4
 Ґімнастика 122
 Дай, Боже, здоровля корові 120
 Дай-же, доле 123
 Дарунки русалок (сценічна фантазія
 для дітей у двох діях) 112, 113
 Дарунок дітям (ілюстровані казки) 94
 Два брати 120
 Два брати і золото 82
 Два деревця 28
 Два коти 120, 121
 Два морози
 (казка [у віршах] з малюнками) 41
 Два морози 50
 Два плуги 122, 123
 Два приятелі 26
 Два сини 122
 Два товариши 26
 Дві великі сили 123

- Дві кізочки 123
- Дві миші 121
- Де є громовина 122
- Де живе яка тварина 123
- Де любов, там і Бог 82
- Дев'ятеро 121
- Дедовы козлы 116
- Десять робітників 123
- Дещо з фізики (про тепло і зимно, термомір Реюмора та Цельсія) 9
- Дзвінок: письмо ілюстроване для дітей и молодіжі 16, 17
- Дзвінок: письмо ілюстроване для науки і забави руских дітей і молодежи 18
- Дзеркало і Малпа 104
- Дивись 123
- Дитяча балляда 94
- Дитяча Розвага (збірка забавок для дітей) (2-ге вид.) 65
- Дитяча Розвага (збірка забавок для дітей) 51
- Дихання 122
- Діброва 120, 122, 123
- Дівчатко з сірниками 79
- Дівчина Леся 50
- Дівчинка з сірниками 88, 89
- Дід та баба 123
- Дід та хлопці 123
- Дідусь та онук 121
- Діти 16
- Діти-пастухи 123
- Діткам (казки й вірші)
- Дітки (малюночки) 19
- Діточе свято (сценічний образок в 2 діях) 47
- Дітям 118
- Дніпро (Шевченко Т.) 120
- Дніпро (Грінченко М.) 121
- До братів 122
- До зір 122
- До ластівки 15
- До праці (Грінченко Б.) 117
- До праці! (Маланич П.) 12
- До руської дитини [Тішся дитинко, поки ще маленька...] 9
- До української дитини (збірка діточих віршів і оповіданнів) 77
- До української дитини 77
- Добра доня 10
- Добраніч родині 11
- Добре за зле 8
- Добре погостювали 121
- Добрий господар 15
- Добрі ліки 28
- Доброчинець людства [Люї Пастер] 122
- Довги і ощадки 28
- Доля 116
- Доми дитини 123
- Дорога (з Витвицького) 122
- Дощ 28
- Дощик 123
- Дощик (Ткаченківна Марина) 19
- Дрова 123
- Друг сліпих (оповідання про життя Осипа Кембля) 14
- Друга рада начальника Юрка Гарбузенка 6
- Дурень думкою багатіє 45
- Дурень думкою багатіє. Риб'ячі танці (казки [у віршах] з малюнками) 45

Дуга 28
 Дума про княгиню-кобзаря 50
 Дума про трьох братів азовських 67
 Думка 4
 Дурень 26
 Дурень думкою багатіє 50
 Дурний Омелян 25
 Еврейские дети в Америке 20
 Євшан-зілля 119
Жаба й Віл 57
 Жаба і миша (з байок Езопа) 14
 Жаби 57
 Жабка-мандрівниця 117
 Жайворонки 120
 Жайворонок 119
 Жайворонок і його писклята 95
 Жаліється Лиман морю (народня пісня) 123
 Желаня (Бабуні) 8
 Желізо 14
 Женці (народня пісня) 123
 Жерела 28
 Живая свирель 116
 Жийте в згоді 15
 Жнива 123
 Жолуді та гарбузи 123
 Жук і бджола 122
 Жуки-бідолахи (казка) 121
 Журавель та чапля 72
 Журавлі 122
З Альпів 122
 З новим роком 4
 З села 38
 З чого складається кожна річ в природі 122
 За десяточку п'ятка 28
 За селом (нар. пісня) 123
 За селом (Глібов Л.) 123
 За селом 123
 За сонце хмаронька пливе 120
 Загадка 1—2, 6—15, 17, 19, 48, 121—123
 Загадки-забавки 48
 Загублена грамота 93
 Зайці 121
 Зайчик 123
 Записки Куропатви 120
 Записки школяра 17, 78
 Заповіт 120, 123
 Затемнення 122
 Захистя 118, 122
 Заяць (байка) 9
 Заяць і ведмідь (казка) 120
 Збірка казок і оповідань для читання в школі (рік другий та третій). Книжка перша 117
 Згук 122
 Здобування огню й горіння 122
 Зевес і звірята 95
 Земля в просторі 122
 Земля-куля 122
 Зернятко: Оповідання та казки. 21
 Зі школи (Образки із життя шкільної молодіжи) 83, 84
 Зілля та квітки 123
 Зіма (Кониський О.) 118
 Зіма (Чупринка Г.) 122
 Зіма (Капельгородський П.) 123
 Зіма й весна 34, 121
 Зіма на селі 123

- Зімній ранок 118
- Зімова ніч 118, 123
- Зімової ночі 34
- Зімою 120
- Злидні (народня казка) 117
- Злидні 26
- Змова (оповідання одного лікаря) 122
- Знаряддя для нападу 122
- Зозуля й Півень 57
- Золота кісочка 66
- Золота корона 28
- Золота монета 28
- Золота табакерка 28
- Золотий черевичок
(народня казка) 120, 121
- Золотий черевичок (Лепкий Б.) 68
- Зорі (Грінченко Б.) 120, 121
- Зорі 123
- Зорі і планета 122
- Зоря 120
- И**вашко 116
- Игла 28
- Из Парижа в Варшаву (из новых сказок) 20
- І досі сниться 120
- Івасик та Тарасик 123
- Івась 117
- Иголка-угорка перетонесенькая 66
- Ілюстрована бібліотека для молодіжи,
міщан і селян 8—14
- Індуські народні казки 103
- Іней 118
- Інтернаціонал 123
- Історія землі 122
- Історія молодої королівни 101
- Історія пари пантофлів 27
- Історія року 89
- Історія старої королевої і молоденької
селянки 101
- Їжа рослин 122
- К**азка (Коковський Ф.) 38
- Казка про каліфа-чорногуза 92
- Казка про Козу-дерезу 121
- Казка про Литвин 6
- Казка про перлове намисто 21
- Казка про правду та кривду 13
- Казка про ріпку 121
- Казка про рукавичку.
- Казки [Андерсенові]. Книга перша 89
- Казки [Лафонтена Ж. де] (свобідний
переклад з образками) 95
- Казки Андерзена 88
- Казки Андерсена. Третя часть. 79
- Казки Андерсена. Четверта часть 80
- Казки Гауффа 92
- Казки Федьковича 66
- Казки Фенельона 101
- Казочка про бабусю та курчата 13
- Казочка про Комара-Комаровича —
«Довгий ніс» і про волохатого Михайла
— «Короткий хвіст» 72
- Казочка про кузочку 72
- Казочка про розумне мишенятко 72
- Казочка про хороброго зайця Довгі-
вуха Косі-очі Короткий-хвіст 72
- Казочка про черепаху, мишку, крука
та козу 72
- Как Петя получил скрипку 20
- Калина 123
- Камень Табнита 20
- Квітка 122

- Квіткове весілля 120
- Київ 121
- Кисіль 121
- Китиця желань 29
- Кінець зими 1
- Кіт і щука 104
- Клечальна неділя 121
- Клечана Неділя 119
- Климентові млини 119
- Клімат (підсоння)
- і кліматові пояси 122
- Книга казок віршом 50
- Книжка діткам для розваги 52
- Князь Данило — Говорило 25
- Князь Мстислав Удатний 5
- Кобзарик 40
- Кобзарь 120, 121
- Коваль 122, 123
- Кого я люблю? 123
- Коза-дереза (казка) 123
- Коли не коваль, то й рук не погань 123
- Коли сонечко пригріє... 19
- Колискова 120
- Колись і тепер [продовження] 13
- Колобок (казка) 123
- Колоски 34, 120
- Колосья: художественно-літературний ілюстрований журнал для єврейських дітей 20
- Колядка «Добрий вечір тобі...» 118
- Колядка «З далекого сходу...» 118
- Колядка «Рано ж тії півні...» 118
- Колядки 121
- Комахи 123
- Коник шаховий 17
- Коник-стрибунець (байка) (Глібів Л.) 57, 121
- Коник Стрибунець (сценічна гра для дітей в одній дії) (Вільшенко Я.) 75
- Коралі 19
- Коржик 53
- Королик і ведмідь (казка з 13 малюнками) 54
- Королик і Ведмідь (німецька казка) 122
- Королівна 88
- Коротенька казочка про качку і черв'яка 72
- Коротенька розмова 121
- Коротышка 116
- Косарі (народня пісня) 123
- Косарі (Щоголів Я.) 119
- Косовиця 123
- Котигорошко (народня казка) 117
- Котик 53
- Котик та півник (казка) 68, 123
- Край дармоїдів 2
- Краплина 52
- Кремінь 88
- Кресало 79
- Кривенька качечка (нар. казка) 123
- Кривенька уточка 53
- Крила у вітряка (байка) 120
- Кріпацька дитина 122
- Кровообіг 122
- Кропива і конопля 6
- Крук і лис 95
- Крымский пленник 116
- Крюк, велика птиця 50
- Кузня 122

Кузьмик і Семенко 120
 Кузьмина 44, 50
 Кузьмина. Три бажання (казки [у віршах] з малюнками) 44
 Кума-лисиця, пастух, риболов и возниця 116
 Кундель 57
 Курилка (вільний переклад з Вагнера) 7
 Курка Мариня й киця Бурка 72
 Ланцушок 28
 Ластівка 120, 121, 123
 Ластівка й Шуліка 57
 Ластівка і малі птвички 95
 Ластівка: Ілюстрована бібліотека для молодіжи, міщан і селян 15
 Лебідь і Гуси (байка) 120
 Лебідь, Щука й Рак (Лепкий Б.) 104
 Лебідь, Щука і Рак (Глібів Л.) 57, 123
 Лев і комар 95
 Лев і осел на ловах 95
 Лев і щур 95
 Лев на обляві 57
 Лев та Вовк 57
 Лев та миша (Грінченко М.) 121
 Лев та Миша (Глібів Л.) 57
 Лелека 123
 Лелія (Казка для дітей) 8, 9, 77
 Ленін 123
 Лесная хатка 116
 Леся Українка 77
 Легенди і оповідання для молодіжи 31
 Лис і Ворона 104
 Лис Микита 22
 Лис Мічений і його родина 122
 Лисиця й вовк (народня казка) 120
 Лисиця й Осел 57
 Лисиця та журавель (записано від молотника) 16
 Лисиця-жалібниця 56, 57
 Лисиця-жалібниця. Гадюка і ягня (байки) 56
 Лисичка і журавель 72
 Лисичка кума 55
 Лисичка кума. Вовк старшиною (казки) 55
 Лисичка суддя 72
 Лисичка та журавель 26
 Лисичка та рак 72
 Лисичка, котик і півник 53
 Лисичка, півник і котик 39
 Лисичка-сестричка і вовк-панібрат 68
 Лицар і Кінь 104
 Лінивий панич, а пильний мужичок 1
 Ліс шумить (поліська легенда) 111
 Літературне товариство «Руська Бесіда» в Чернівцях 15
 Літери 120
 Літній вечір 120, 123
 Літня ніч 120
 Літо (Капельгородський П.)
 Літо 123
 Лучифер (І. Пісня) 6
 Людина 122
 Людська оселя 123
 Людський розум і сили природи 122
 Лялечка (етюд) 59
 Лялька 31
 Ляльчина колиска 28
 Льон 120, 123

Мак 31
 Маківка (байка) 120, 123
 Маланка (сценка на 1 дію для діточого виступу написана на тлі народнього переказу) 76
 Мале та розумне: оповідання про мурашок 30
 Маленька рибка 72
 Маленький горбань 122
 Маленький грішник (оповідання) 35, 59
 Маленький переписувач 120
 Маленький шакалик і алігатор 103
 Маленький шприц 20
 Маленькі гарібальдійці 102
 Маленькі гарібальдійці. Справжній лицарь [оповідання] 102
 Малим другам 38
 Малі приятелі 28
 Малі шакалики та лев 103
 Малпа (Фенелон Ф.) 101
 Малпа (Лепкий Б.) 104
 Малпа та очиці 104
 Малюк та жучок (оповідання для дітей) 110
 Мама 123
 Мамині іменини 28
 Мамі на іменини 1
 Марево (згадка з подорожі до Криму) 122
 Марія (пісня) 4
 Маруся та князенко 50
 Мати (Андерсен Г.-К.) 88, 89
 Мати (Манжура І.) 123
 Мати (Шевченко Т.) 120
 Мати та дитина 120
 Мати-ж, наша мати! 123
 Мати-пташка 121
 Мельник і його осел 95
 Металі 122
 Метелик (Волошка Л.) 123
 Метелик (Кримський А.) 17
 Метелик (Українка Л.) 77, 120
 Метелик і гусениця 123
 Метелик і капуста 123
 Метелик та капуста (байка) 120
 Метелики 72
 Метричні міри 123
 Мизиночка 89
 Микола Костомаров 5
 Милосердний пес 3
 Милосердні горобці 121
 Милосердя 104
 Милым детям (стихотворення для семьи и школы) 115
 Миша й Пацюк 57, 120, 121
 Миша на весіллі (казка) 121
 Мишача рада 57
 Мишачі танці 121
 Мишка 28
 Мід 28
 Мізок і нерви людини 122
 Мій край. Україна 117
 Мій подарунок 120
 Мій садок 123
 Місяць (балада) (Щербан О.) 3
 Місяць (Попович О.) 28
 Місяць (Черкасенко С.) 34
 Місяць і зорі 123
 Місяць, його рухи й відміни 122

Младенцы-утопленники 116
 Могутній комарь 50
 Мое життя 122
 Мої товариші 83, 84
 Молитва 120
 Молитва перед обідом 12
 Молода Україна: часопись для дітей старшого й меншого віку (додаток до «Рідного краю») 19
 Молодий рахмістер 8
 Молоко 28
 Морська вода (згадка з подорожі до Криму) 122
 Моя мама 123
 Моя сім'я 123
 Моя хата 123
 Мудра дівчина (народня шутка) 68
 Мудра дівчина 26
 Мудра дівчина (казка народня) 26
 Мудрий коваль 123
 Музики 57
 Муму 81
 Мученики науки 122
 Муштрований кінь 120
 М'ясоїдні 123
 На Божій дорозі 31
 На вовчому хуторі 119
 На дворі 123
 На добра-ніч 120
 На зеленому горбочку 120
 На зрубі 122
 На камені (аквареля) 59
 На ковзалці 121
 На ковзальці (Стороженко М.) 123
 На лимані 122
 На луку и в поле 20
 На нашій Вкраїні... 38
 На новий рік 118
 На Новий рік 120
 На полі в-осени 121
 На полі по весні 122
 На Св. Василя (засівка) 118
 На Тарасовій могилі 38
 На Україні 123
 На чому стоїть земля? 3
 Нагодуй голодних 123
 Над колискою 121
 Надворі й у хаті 123
 Найкрасша зірка 28
 Найкраща рожка в світі 88
 Найліпша приправа 28
 Найславніший з учених [Нютон] 122
 Народи і держави 122
 Народні казки. Часть друга. 25
 Народні оповідання (з портретом і житєписию автора) 82
 Наука (Лепкий Б.) 104
 Наука (Франко І.) 122
 Наша рідна мова. Перша читанка 121
 Наша хатка 123
 Наша школа 121
 Наші зверхні почування 122
 Наші казки 68
 Наші кістки 122
 Наші незримі вороги 122
 Не завидуй 123
 Не клянись! 20
 Не мої ноги (співомовка) 7
 Не мої ночі 120

- Не мучте звірят! 4
- Небо 122
- Невдячний син 5
- Невольничка 7
- Неладна спілка (народня пісня) 123
- Ніч 120
- Нова рада стала (колядка) 118
- Нова сукня 28
- Нове королівське убрання 89
- Новий ліс 1
- Новий рік 118
- Няня 118, 120
- О. Василь Продан 4
- О. Йосиф Заячківський 7
- Оборона од ворога 122
- Ов я забула 28
- Огнище 122
- Одважний Євген 122
- Озеро-слободка 116
- Ой, ви, ластівочки! 17
- Ой, гаю мій, гаю (пісня) 120
- Оленка 122
- Оленятко 117
- Олеся 36, 37, 117, 120
- Олеся. Грицько. Украла (трос оповіданнів з малюнками) 36, 37
- Омелькова сім'я (казочка для малих діток) 61
- Омелькова судьба 31
- Опир 28
- Оповідання про Пилипка 121
- Орел і жайворонок 34
- Орел та кішка 121
- Осел і Соловей 57
- Осел обючений губками і осел обючений сіллю 95
- Осінні праці селянина 123
- Осіння квітка 122
- Осінь (Гребінка Є.)
- Осінь (Різниченко К.)
- Осінь (Новицький Хв.)
- Осінь (Щоголів Я.) 123
- Осінь 121
- Осінь 123
- Осінь (Черкасенко С.) 34
- Останній сон старого дуба 89
- «Отче-наш» Русина 7
- Ох 116
- Пава і Гера 95
- Павук 34, 120
- Падение Иудей (исторический очерк) 20
- Паляниця й Книш (байка) 17
- Памяти М. Г. Моргулиса 20
- Пан Коцький 53
- Пантери і дикі пси 16
- Папоротник 116
- Пара й її сила 122
- Пасочка 28
- Пастка 122
- Пеликан-рыболов 20
- Перебендя 123
- Переполох (казка) 52, 64
- Перша вязочка бубличків (збірник казок. Тварини) 72
- Перша книжка 123
- Перша рада начальника Юрка Гарбузенка 5

Перша читанка після граматики, з малюнками 123
 Перший день у школі 122
 Перший мед 121
 Перший сніг (Манжура І.) 118
 Перший сніг (Пчілка О.) 118
 Перші ягоди 31
 Песик 28
 Петрусів сон (оповідання) 32, 70, 120
 Пилипко 123
 Пильний коник і мурашка 95
 Писанка 17
 Пів сотні повісток
 (для руских діточок 28
 Півень і перлина 123
 Півень і Перлинка 57
 Півпівника (казка) 120
 Під бурю 119
 Під осінь 123
 Під снігом 118
 Підмінче 66
 Піду... 38
 Піймався 121
 Пімста звірів (народня байка) 69
 Пісня (записав Куліш) 123
 Пісня (народня пісня) 123
 Пісня (Шевченко Т.) 123
 Пісня (Глібов Л.) 121
 Пісня косарська 121
 Пісня про березу (нар. пісня) 120, 121
 Пісня про городину 121
 Пісня сироти (народ. пісня) 123
 Плодородие 20
 По людському (оповідання) 59
 По щирости 121
 Повітря 122
 Погане каченя 89
 Поганий день Василя Івановича 106
 Погано поміркував 121
 Погляд на Русь-Україну 15
 Подивись 120, 123
 Подорож 28
 Подорож балоном 9
 Подорож Ґулівера
 до краю великанів 18
 Подорож дикої качки 99, 122
 Подорож по острові вдоволення 101
 Подруги (сценка на 1 дію) 60
 Поєдинок (образок) 59
 Пожежа 122
 Поле 77
 Поле весною 123
 Помічник 123
 Порада 120, 111
 Посівальна 121
 Послушна дитина 28
 Похорон бідного 2.
 Правда 123
 Правда
 й неправда (народня казка) 120
 Правда та Неправда 5
 Праця чуда творить 6
 Прибадашка 62
 Прибадашки 19
 Пригода (з дитячих спогадів)
 (Черкасенко С.) 34
 Пригода 123
 Пригода в шахті 122
 Пригоди Дон Кіхота 16, 17
 Пригоди пяти горошин 117

Пригоди Робінзона Крузо. Частина перша: На підставі оригінального тексту Даніеля Дефо 85
 Пригоди статечної миші 105, 106
 Приказка 121, 123
 Принц та бідак 87
 Природний і штучний магніт 122
 Притча 82
 Приятелі 104
 Приятель 123
 Приятель садів, лісів і огорудів 2
 Приятельство (байка) 3
 Про вчителя (лист од батька) 122
 Про грішника, що покаявся 82
 Про двох цапків 123
 Про електричність 122
 Про лисичку-сестричку і вовчика-братіка 53
 Про малу Марту 31
 Про Татар та Турків 11
 Про те як кравець Пан Ниточка зробився царем 96
 Про Тхора-Тхорища 72
 Про Тхоря-Тхорища, злого мужичища (казка) 120
 Проміннячко у в'язниці 52
 Промінь у в'язниці 117
 Пропаща 89
 Пташина пісня 79, 89
 Пташиний столик 121
 Пташка 77
 Пташки 28
 Пугач 119
 Пустинник і Медвідь 104
 Путешествие в страну чудес 20
 Путь к солнцу 116
 Пшениця 123
 Ранок (Волошка Л.) 120
 Ранок (Грінченко Б.) 121
 Ранок (Шевченко Т.) 120
 Ратай 123
 Рахитичні діти 122
 Рахункова задача 28
 Революція 1917 року 123
 Риб'ячі танці 45, 50
 Рибалка 123
 Риби 123
 Рівна спадщина 123
 Рідна мова 117
 Рідна школа. Читанка третя 122
 Рідне слово 122
 Рідний край (Чернявський М.) 120
 Рідний край (Грінченко Б.) 121
 Рідні колоски (Читанка для молодших класів гімназії. Частина 1) 120
 Рідня 123
 Різдвяні святки 121
 Ріпка 123
 Робітники-м'язи 122
 Роблені квіти 104
 Робочий кінь 123
 Робочий люд 123
 Родина 123
 Рожа 123
 Рождение комара 20
 Розмова про сили землі 123
 Розумна дівчинка і знадливі вишеньки 120
 Розумна людина 123
 Розумна мишка 121

Розумний писар 21
Рослини-дармоїди 122
Рослини-комахоїди 122
Рукавичка 53
Русалочка 89
Русини австрійські 6
Рух землі 122
Рябко 123
Сад (Бодянський О.) 121
Сад (Руданський С.) 122
Садові та лісові дерева 123
Садочок 120
Самотина 34
Св. Вм. Юрій 5
Сватання Мороза (зімня казка) 118
Свиня 57
Свиня не до коня (байка) 12
Світає 117, 123
Світло 123
Свічки 89
Свояки 123
Святе різдво (колядка) 118
Святий вечір 28
Святий вечір у Христа (з книжки «Про Сиріт») 118
Село (Шевченко Т.) 121
Село 123
Сем'я Скакунчиків: [з 11 ілюстраціями] 109
Серенада 104
Синагога в Гонолулу 20
Синиця 57
Синичка та горобець (байка) 14
Сирітка (Грінченко Б.) 50
Сирітка (Шевченко Т.) 120
Сирітська пісня на Україні 14
Сирітська сім'я 123
Сирота 123
Сиротина 122
Сіль 2
Сім прутиків 28
Сім'я 123
Сірий ведмідь Ваб: Оповідання 107
Сірко 119
Сірко 50, 121
Сіяч 122
Скарб (Попович О.) 28
Скарб (Грінченко Б.) 50
Славний лікар Гарвей 122
Сліпі діти 122
Слон і Звірі 104
Слон і Цуценя 104
Слоненя 120
Смерть 116
Смерть козака (народня пісня) 120
Смерть Отаманова 17
Смілива дівчина (казка [у віршах] з малюнком) 46
Смілива дівчина 50
Смілива дівчина (казка [у віршах]) 24
Сміховина 19
Смоляной бычок 116
Снегурка 116
Сніг 123
Снігова баба 121, 123
Снігова королева 90
Снігова краля 80
Снігурка (казка [у віршах]) 42
Снігурка 50

Сніжинки (Вірші, оповідання, колядки і щедрівки з нотами. Збірничок перший (Різдво)) 118

Сновійко 79

Собака й Кінь 57

Сова (легенда) 38

Соловейко (Андерсен Г.-К.) 89

Соловейко (Черкасенко С.) 34

Сон (Маковей О.) 120

Сон (Шевченко С.) 10

Сон в Ивановскую ночь 116

Сонечко й хлопчик 72

Сонце (Будяк Ю.) 122

Сонце (Попович О.) 28

Сонце (Фламаріон) 122

Сонце (Черкасенко С.) 34

Сонце а дощ 28

Сонце гріє 120, 123

Сонце зайшло 123

Сонце заходить 122

Сонце і Вітер (байка) (Цупкий М.) 11

Сонце та вітер (байка) (Гребінка Є.) 122

Сонце та хмари (байка) 121, 123

Сонце, мороз та вітер (Грінченко М.) 121

Сонце, Мороз та Вітер (Митрусь) 52

Сопілка (казка [у віршах] з малюнками) 43

Сопілка 50

Співанка 38

Справжній лицарь [оповідання] 102

Сталеві пера 17

Стара хата 123

Старенька Шовковиця або Давній друг краще за нових двох 14

Старий горобець 106

Старшини у Вільбайській школі 100

Степ 119

Степан Руданський 5

Степовий ранок 122

Стефан Качала 6

Стокротка 89

Стравлювання 122

Страхи 4

Стрільці і медвідь 95

Струсь [Страус] 12

Суд цвітів 31

Суратска кофейня 82

Сусіди (баечка) 19

Суходіл і вода 122

Та пливи (народня пісня) 120

Талановитий хлопець 122

Тварини кровожерні та дармоїди 122

Твори. Том другий [М. Коцюбинський] 59

Теодор Герцль 20

Теплим ранком 120

Тепло 123

Терпеливість і виховання поправляють недостачі 101

Тестамент 119

Тече вода з-під явора 120

Ти забіліли сніги (народня пісня) 120

Товариші 28

Томова хатка: Видання, скорочене для дітей молодшого віку, з 5 малюнками та життєписом авторки 91

Тополя 120

Траводні 123

Три бажання 44, 50

- Три брати [народня казка] 68
- Три гостоньки (народня пісня) 123
- Три оповідання. Старий горобець. Пригоди статечної миші. Поганий день Василя Івановича 106
- Три цапи 72
- Три царства природи 122
- Троїста музика (баечка-співаночка) 19
- Троянда 122
- Троянда й соловейко 94
- Трояндовий ельф 79
- Трути-зілля 122
- Тучі [Хмари] 11
- У лісі (пісня) 3
- У орла в гостині 122
- У полі 123
- У снігу 118
- У хаті 123
- У школі (сценка на 1 дію) 60
- У школі. Подруги (сценки на 1 дію) 60
- Уат, Стефенсон і Фультон 122
- Убогий Жид 34
- У-вечері 34
- Українские сказки 116
- Україна (Самійленко В.) 120, 121
- Україна 122
- Українська Соціалістична Радянська Республіка 123
- Українські казки. Випуск 1 53
- Украла (Грінченко Б.) 36, 37, 120
- Украла (Чайченко В.=Грінченко Б.) 16
- Упертий цап 86
- Утеча 31
- Учені розмови Николця з татуськом 18
- Учителеві на іменини 2
- Федько-Халамидник 120
- Харитя 35, 119, 120
- Хата 123
- Хатинка 123
- Хворий Івасик 123
- Хитрий Карло 120
- Хитрий кравець 66
- Хитрощі 120
- Хліб 123
- Хліб (Попович О.) 28
- Хліб і вода 28
- Хлібороб (Грінченко Б.) 123
- Хлібороб 25
- Хмари 123
- Хо (казка) 59
- Хор лісових дзвіночків 123
- Хортиця і її товаришка 95
- Христос воскрес! 120, 121
- Хто більше працює 123
- Хто дає, собі дає 1
- Хто колишеться, най колишеться 10
- Хто такий «Лис Микита» і відки родом? 22
- Цап та баран 39
- Цап та баран. Лисичка, півник і котик (народні казки) 39
- Цвіт яблуні (етюд) 59
- Цвіти 28
- Циган-косар (народна казка) 26, 122
- Циганська голка 79, 89
- Цікава 28
- Ціповяз (оповідання) 59
- Цуцик 57
- Часи — гаситель 20
- Черви 3

- Червона курочка 72
- Чередник та дівчина: Оповідання 23
- Чередничка 120
- Через віщо 121
- Чертомлик (Після Словацкого) 38
- Чи далеко до Києва 120
- Чи є що лучче 123
- Чи знаєш? 38
- Чи скоро світ буде 123
- Чиж та Голуб (байка) 57, 120, 123
- Чия робота важча 50
- Човен 34
- Чого бажає хазяйка 123
- Чого-ж вони зраділи? 123
- Чоловік Болтанский 25
- Чорне море та річки 123
- Чотирі бажання 121
- Чурило, Іван Царевич та Олена Прекрасна 25
- Шакалик і верблюд 103
- Шануймо зуби! 13
- Шахтарі 122
- Швець Копитко й селех Квак 96
- Шевченків Заповіт 123
- Шестидесятилетие В. Г. Короленка 20
- Шийка з пляшки 89
- Шкура в людини 122
- Шпак 57
- Щасливий Короленко 94
- Щасливі люде 123
- Щедрівка «Ой сивая та і зозулечка...» 118
- Щедрівка «Ой, сів Христос та вечеряти...» 118
- Щедрівка «Ой, у полі при дорозі...» 118
- Щедрівка «Щедрик-ведрик...» 118
- Щиглик 28
- Щіглик (Грабовський П.) 121
- Що є в землі 123
- Що кому потрібно до праці 123
- Що смашніше 121
- Що таке ґрунт і як він утворився 122
- Щоб волівся нам світ... 38
- Щука 57
- Щука й Кіт 57
- Яблуневий цвіт та куль-баба 89
- Явір 123
- Ягоди 123
- Як Андрійко сніг нагрів 121
- Як білочка ялинку врятувала 72
- Як вандрує вода 1
- Як вимірюють тепло 122
- Як виростає рослина 122
- Як ворона в ирій літала 72
- Як вродилася пісня 34
- Як горобчик своїх родичів шукав 72
- Як гриби на війну збиралися (казка) 121
- Як лисиця втопила глечик 121
- Як ловлено блискавку 122
- Як люди досліджують небесне склепіння 122
- Як Мати Божа просила о хліб 31
- Як мене зачували 120
- Як рослина здобуває собі їжу 122
- Як собака знайшов собі господаря 72
- Як треба жити 123

Як циган дурно пива напився
(Сміховинка) 10

Як чоловік конем був 123

Як чортик грінку хліба заробив? 82

Як я вчилася шити 121

Яка буває земля 123

Який буває ґрунт 123

Ялинка (Андерсен Г.-К.) 89, 120

Ялинка (Чернявський М.) 120

Ялинка (Коцюбинський М.) 35

Ялинка. Харитя. Маленький грішник
(трое оповіданнів з малюнками) 35

Ясний ранок 123

Ясні зорі (читанка для другого і
третього років шкіл початкових. Ч. IV.
Літо) 119

Ячмінь (байка) 120

Покажчик видавничих організацій і установ, видавців і видавництв, друкарень, видавничих серій

Культурно-освітні організації

Руське педагогічне товариство 18, 22, 29, 78, 79

Шкільний Відділ Подільського Губернського Земства 117

Педагогічне Бюро Полтавського Губернського Земства (Губерніальної Народної Управи) 61, 64, 118, 119

Руська Бесіда 1—15, 82

Видавничі організації

Бібліотека для молодіжи 83, 84

Благодійне Товариство видання загально-корисних та дешевих книг (Благотворительное общество издания общепользных и дешевых книг) 30, 32, 70

Буковинська печатня і накладня, товариство з обмеженою порукою 76

Вид-во «Бистриця» 109

Вид-во «Вернигора» 85

Вид-во «Волошки» 103

Вид-во «Дзвін» 53

Вид-во «Друкарь» 123

Вид-во «Наша воля» 111

Вид-во «Нашим дітям» 40

Вид-во «Промінь» 77

Вид-во «Рух» 102

Вид-во «Світ дитини» 75, 112, 113

Вид-во «Сіяч» 49

Вид-во «Союз» Харківського Кредитового Союзу Кооперативів 67

Вид-во «Українська школа» 97—99, 122

Вид-во «Українська книжка» 58, 69

Вид-во «Український Учитель» 34—37, 39

Вид-во Полтавської Спілки Споживчих Товариств 52

Вид-во Я. Оренштайна 92

Видавнича Спілка «Книгозбірня» 94, 96

Видавниче Товариство «Вернигора» 54—56, 58, 63, 85

Видавниче Товариство «Дзвін» 108

Видавниче Товариство «Криниця» 51, 59, 65, 86, 90

Видавниче Товариство «Сіяч» (серія) 49

Всеукраїнське Державне видавництво 110

Всеукраїнське Учительське Видавниче Товариство «ВСЕУВИТО» 120, 121

Державне видавництво 72—74

Кооператив «Допомога школі» Черкаської повітової вчительської спілки 71

Кооперативна кредитна спілка «Селянська каса» 38

Печатня і Накладня товариства з обмеженою порукою «Астра» 77

Товариство «Дзвін» 122

Товариство «Зірка» 107
Товариство «Час» 87, 91
Товарищество А. Ф. Маркс 116
Українсько-руська
Видавнича Спілка 81
Українська Накладня 57, 66, 68, 88,
95, 101, 104
Українське Видавництво 105

Друкарні

2-а Радянська друкарня 72
3-я Державна
Друкарня—Літографія 74
11-та Радянська друкарня 110
Друкарня Наукового Товариства імені
Шевченка. Під зарядом К.
Беднарського 81
Друкарня Товариства «Криниця» 90
Друкарня Товариства імени
Шевченка. Під зарядом К.
Беднарського 78
Державне видавництво 71—74
Державний трест «Київ-Друк».
Друкарня Число 8 123
Друкарня
«Губернського Земства» 21, 24, 26
Друкарня
«Губернського Правління» 23
Друкарня «Праця» 93
Друкарня «Ренессанс» 102
Друкарня «Розвіт» 63
Друкарня «Руської Ради» 28, 38, 82—
84
Друкарня «Союзбанку» 121
Друкарня «Труд» 118
Друкарня 1-ої Київської Друкарської
спілки 19, 35, 37, 39
Друкарня А. І. Гросмана 51, 59

Друкарня Акціонерного товариства
«Петро Барський у Києві» 97—99
Друкарня Акціонерного Товариства
М. Т. Корчак-Новицького 62, 120
Друкарня Бр. В. і И. Линників 40
Друкарня бувшої Першої Київської
Друкарської Спілки 89, 100
Друкарня В. П. Бондаренка
та П. Ф. Гніздовського 41—46
Друкарня
Губерніяльного Правління 50, 87
Друкарня Губернського Земства 24, 26
Друкарня Д. Н. Підземського 107
Друкарня Дніпровського Союзу
Споживчих Товариств 94, 96
Друкарня І. Л. Фрішберга 64, 119
Друкарня Мехітаристів 105
Друкарня Н. Солодаря 56
Друкарня Наукового Товариства
імени Шевченка 16—18, 22, 25, 27, 29,
31, 33, 47, 58, 69, 75, 79—81, 112, 113
Друкарня Р. Френкеля 85
Друкарня Т./ Д. А. М. Суханов
та А. М. Іванов 67
Друкарня Товариства «Криниця» 65,
86, 90
Друкарня Товариства «Робітнича
книгарня» 103
Друкарня Товариства «Час» 55, 60, 91
Друкарня
Христофа Райсера Синів 108
Друкарня Шарфого 57, 66, 68, 89, 92,
95, 101, 104
Друкарня, арендована Видавництвом
«Сіач» 49
Електрична друкарня І. Фрішберга 61
Електрична друкарня Ф. Шіндлера 34
Електрична друкарня
М. Г. Амчиславського 52

Літографія товариства Друкарської справи 118

Нова друкарня Пойлішера 117

Печатня А. Кисілевського 109

Печатня Видавничого Товариства «Друкарь» 70

Печатня Г. Чоппа 1—7, 15

Печатня Р. Екгардта 8—14

Типографія 1-й Киевской Футлярно-Переплетной и печатной Артели 115

Типографія Н. Гальперина 20

Типографія Училища глухонемых 32

Типографія Южно-русского общества печатного дела 114

Типо-літографія Черниг. Губерн. Правл. 23

Фототипія и типографія А. Ф. Дресслера 48

Електро-типографія Н. Я. Стойковой 30

Видавці і друкарі

Беднарський К. 16—18, 22, 25, 27, 29, 31, 33, 79—81

Грінченко Б. 21, 23, 24, 26

Друковано коштом І. Череватенка 23, 24, 26

Захарко І. 28, 38, 82, 83, 84

Крушельницький А. 69

Маркс А. Ф. 116

Оренштайн Я. 92

Фонд ім. І. Я. Череватенка 70

Череватенко І. 21, 23, 24, 26, 32, 70

Серії

Бібліотека «Молодість» 50, 89, 100

Бібліотека «Промінь», Відділ А. Діточі книжечки 77

Бібліотека для української молодіжи 109

Видане Руського (Українського) товариства педагогічного 25, 27, 31, 33, 47, 79, 80

Видання «Руської Бесіди» в Чернівцях 1—15, 82

Видання «Руської школи» в Чернівцях 28

Дитяча бібліотека видавництва «Дзвін» 53

Дитяча бібліотека (під ред. Д. Г. Панадіаді та О. Н. Синявського) 67

Дитяча бібліотека (під ред. Р. Вовка) 74

Дитяча секція Видавничого Товариства «Вернигора» 55, 63

Діти. Книжки для читання в школі 71

Діточа бібліотека 76

Діточка бібліотека «Світа дитини» 75, 112, 113

Ілюстрована бібліотека для дітей видавництва «Український Учитель» 39

Казки віршом Бориса Грінченка 41—46

Літературно-Наукова Бібліотека 81

Мальовані казочки видавництва «Нашим дітям» 40

Нашим найменшим! 69

Общедоступная библиотека А. Ф. Маркс 116

Репертуар «Діточого театру» 75, 112, 113

Серія дитяча Товариства «Час» 91

Юнацька секція видавництва «Вернигора» 85

ПОКАЖЧИК МІСЦЬ ВИДАНЬ ТВОРІВ ДРУКУ

Баришполе [Бориспіль] 93

Вецляр 57, 66, 68, 88, 92, 95, 101, 104,

Відень 105, 106, 108, 111, 112, 122

Вінниця 117

Катеринослав 105, 106

Київ-Демиївка 115

Київ 19, 35—37, 39, 41—46, 50, 51, 53—55, 57—60, 62, 63, 65, 66, 68, 70, 72, 85—92, 94—99—101, 103, 104, 108, 111, 120—123

Коломия 92, 109

Коломия 92

Липовець [Вінницька обл.] 56

Ляйпціг 57, 66, 68, 88, 95, 101, 104

Львів 16—18, 22, 25, 27, 29, 31, 33, 47, 58, 69, 75, 78—81, 112, 113, 122

Одеса (Одесса) 20, 74, 114

Полтава 34, 52, 61, 64, 107, 118, 119

Санкт-Петербург (Петербург, Петроград) 30, 32, 40, 48, 116

Станиславів 109

Харків 53, 67, 102, 110

Черкаси 49, 71

Чернівці 1—15, 28, 38, 76, 77, 82—84

Чернігів 21, 23, 24, 26, 73

Покажчик екслібрисів, печаток, штампів, присвят, епіграфів, написів

Екслібрис «Опанас і Ольга Шевчукевич» 11, 22, 27, 28, 80, 83, 84, 116

Печатка «Bücherei Russland» 117

Печатка «IV Klassige Volksschule in Waszkoutz; Czeremosch» 78

Печатка «Ukrainian book store; 10205-97 Street Edmonton. Alta» 105, 106

Печатка «Библиотека Киево-Подольского духовного училища» 120

Печатка «Бібліотека Міністерства Освіти УРСР» 59

Печатка «Бібліотека Науково-дослід. Ін-туту педагогіки» 21, 23, 26, 30, 37, 41—46, 48, 49, 55, 62, 63, 87, 96, 115, 120

Печатка «Державна Публічна бібліотека УРСР» 16, 17, 19

Печатка «Дівоча IV клясова народна школа у Вашківцях» 27, 29, 31, 33, 82

Печатка «Київська Центральна дитяча бібліотека; вул. Короленка 24» 107

Печатка «Книгарня Полтавської Спілки Споживчих Товариств. Полтава. Котляревського 45» 61

Печатка «Книгозбірня Педагогічного Музею; Библиотека Педагогич. Музея» 93

Печатка «Н.-Д. Інститут мовознавства; Бібліотека; м. Київ» 54

Печатка «Науково-Педагогічна бібліотека Н.-Д. Інституту Педагогіки» 58

Печатка «Науково-педагогічна бібліотека Укр. Наук. Дослід. Інституту педагогіки» 85, 97—99, 110

Печатка «Общество для распространения просвещения между евреями в России. Музей учебных пособий для еврейских начальных школ» 20

Печатка «Приватна реальна гімназія з правом прилюдности у Вашківцях» 28

Печатка «Приватна реальна гімназія у Вашківцях» 83

Печатка «Т-во Час у Києві; Володимирська 42; Книгозбірня» 54

Печатка «У.Т.С.» 39

Штамп «Printed in Germany» 105

Штамп «Printed in Poland» 47, 75

Штамп «Академія наук УРСР; Наукова книгарня; Філія у Львові» 108

Штамп «Бібліотека Академії Наук УРСР» 77

Штамп «Бібліотека НДІМ ВУАН» 54

Штамп «Бібліотека Українського Н.-Д. Інституту книгознавства» 71

Штамп «Державна Публічна бібліотека УРСР. Фонд обмеженого користування» 90

Штамп «Детская Библиотека Д. Ю. Доброй. Лев. Прорезная 5» 86

Штамп «З книг Ярослава Стешенка» 39

Штамп «Київська філія Н.-Д. Інституту педагогіки» 52, 56, 60, 61, 64, 86, 91, 100, 109, 118

Штамп «Київська Центральна Бібліотека для дітей та юнацтва; вул. Короленка, 24» 50, 86, 118

Штамп «Київська Центральна Бібліотека для дітей та юнацтва» 91

Штамп «Київська Центральна дитяча бібліотека; вул. Короленко, 24» 73, 98, 99, 100, 102

Штамп «Лікар Др. Шевчукевич Опанас; м. Чернівці, вул. Руська» 1—3, 5—9, 11, 12, 14, 15, 18, 22, 25, 27—29, 31, 33, 38, 76, 78, 79, 80, 82—84, 111, 116

Штамп «Музей» 50, 64, 73, 86, 93, 99, 118

Штамп «Н.-Д. Інституту педагогіки» 57, 66, 68, 88, 92, 101, 104, 108, 110

Штамп «Національна Бібліотека Української Держави у Києві» 103

Штамп «Перевірено 1981 р.» 120

Штамп «Українська книжкова палата» 117

Штамп «Ц.Н.П.Б.; Перевірено 1935 р.» 51, 110

Штамп «Центральная Детская Библиотека; Прорезная 5» 86

Штамп «Центральная Детская Библиотека; ул. Короленко 24» 64, 86, 97

Штамп «Центральная Детская Библиотека» 50, 64, 91, 93, 97, 99, 100

Штампи: «НДІП; Перевірено 1962 р.», «Перевірено 1981 р.» 97

Штампи: «УНДІП Перевірено 1952 р.», «НДІП Перевірено 1962 р.», «Перевірено 1981 р.» 21, 26, 30, 37, 40—46, 48—52, 54—58, 60—64, 66, 68—70, 73, 74, 85—89, 91—93, 96, 98—102, 104, 107—110, 115, 118

Штампи: «УНДІП; Перевірено 1952 р.», «НДІП; Перевірено 1962» 23

Присвята «Вельмиповажній Софії Федорівні Русовій на знак щирої пошани до неї присвячую цю збірку» 51

Присвята «Присвячую моїм діточкам Надії і Тараскови» 76

Епіграф «Не в силі Бог — а в правді» 82

Напис чорнилом «Наталія Бажанська» 84

Напис чорнилом «Юр. Соколовський» 61

Напис чорнилом «Юр. Соколовського; 1923» 52

ЗМІСТ

Передмова	3
Від укладачів	5
Каталог видань	7
Періодичні видання	9
Книги	16
Україномовні оригінальні видання	16
Україномовні перекладні видання	29
Видання російською мовою	37
Збірники.....	38
Альбом ілюстрацій	45
Обкладинки.....	47
Ілюстрації	56
Печатки, штампи, екслібрис	65
Видавничі марки	66
Анотовані покажчики	67
Автори, редактори, упорядники.....	69
Перекладачі	87
Художники	90
Видавці та друкарі	96
Культурно-освітні організації	97
Видавничі організації.....	99
Періодичні видання для дітей.....	106
Видавничі серії	110
Покажчики	
Імений покажчик.....	113
Покажчик назв творів.....	119
Покажчик видавничих організацій і установ, видавців і видавництв, друкарень, видавничих серій	137
Покажчик місць видань творів друку	140
Покажчик екслібрисів, печаток, штампів, присвят, епіграфів, написів	141

Наукове видання

Серія
«Бібліофонд Педагогічного Музею»
Випуск 1

Колекція
**«УКРАЇНСЬКА ДИТЯЧА КНИГА
1885—1923 РР.»**
Педагогічного музею України

КАТАЛОГ-ПУТІВНИК

Укладачі:

Гайдей Віктор Олександрович
Міхно Олександр Петрович

Науковий консультант
Сухомлинська Ольга Василівна

Рецензент і автор передмови
Савченко Олександра Яківна

Літературний редактор
Малород Аліна Федорівна

Верстка
Гайдей Віктор Олександрович

Дизайн обкладинки
Копаниця Сергій Вікторович

Підписано до друку 22.05.2015.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 9
Зам. № . Наклад 300 примірників.
Видавництво ТОВ «Спринт-Сервіс»
Свідоцтво: Серія ДК № 4365 від 17.07.2012
м. Київ-70, вул. Почайнинська, 28-б